PIV 1399

Biblioteca Bucureștilor

1
Ianuarie
2010

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MIHAI EMINESCU

1850–1889

160 de ani de la naştere

„… Dar prin Eminescu şi moştenirea miraculos rămasă de la el ni s-a facut un dar de care n-au avut parte alte culturi, fie şi cele mari. La scara culturii noastre, funcţia lui Eminescu poate fi mai vie decât cea a lui Shakespeare în Anglia sau a lui Goethe în Germania, căci el nu e un simplu poet, nici un simplu suflet nenorocit, ci o conştiinţă de cultură completă, de la deschiderea spre matematici, pe care abia le cunoaşte, până la aceea către istorie, pentru care avea un organ deosebit. Dacă vrem matematicieni pentru anul 2020, oameni de cultură cu răspunderea specialităţii lor, dacă vrem să se abată şi la noi acea binecuvântată ruşine de-a nu şti tot, atunci n-ar trebui să întârziem editarea caietelor...“

Constantin Noica

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Răsfoiri
Eugen SIMION – Manuscrisele Mihai Eminescu 2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ
Marian NENCESCU – Calea Victoriei între oriental şi occidental. Studiu de animaţie culturală 3

Patrimoniu 10

ISTORIA CĂRŢII
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI – O COLECȚIE POPULARĂ (1895–1995) 11

AUTOGRAFE CONTEMPORANE
Gheorghe PĂUN – Fuga spre albastru 16

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC
Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
Premiile Muzeului Naţional al Literaturii Române 19
Pe urmele lui George Coşbuc 20
Aniversare Mihai Eminescu 21
Bucureşti – Capitala Principatelor Unite 22
Ion CONSTANTIN – Aniversarea Unirii Principatelor Române la Chişinău 23
Breviar cultural 24

Bibliotecile lumii
Digitizarea patrimoniului scris în Franţa 25
Agnese PERRONE – Studiu de caz privind dezvoltarea colecţiilor de carte în format electronic în Italia 27
Roswitha POLL, Peter TE BOEKHOST – Măsurarea calităţii. Măsurarea performanţelor în biblioteci (VIII) 30
Proiecte virtuale 32

Orizonturi
Florin MARINESCU – Călugări români la Muntele Athos 33

Catalog 36

Repere
Marian NENCESCU – Calendarul lunilor. Ianuarie – Luna „Sfinţilor bisericeşti“ 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI Inventar Nr. 34150
https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Răsfoiri

Manuscrisele Mihai Eminescu

Eugen SIMION

Începem să publicăm (facsimilăm), iată, „Caietele" lui Eminescu, după ce, timp de un secol, ele au fost citite, descifrate, reproduse în ediții succesive de câteva generații de eminescologi... Istoria lor începe la 25 ianuarie 1902, atunci când Maiorescu anunța într-o ședință a Academiei Române (ținută sub președinția lui P.S. Aurelian) că s-a decis să doneze Bibliotecii Academiei manuscrisele primite de la marele poet. Moment esențial în istoria ediției integrale Eminescu și, în genere, a eminescianismului. „De la Mihail Eminescu – spune el – posed, dăruite mie de dânsul în diverse ocaziuni, multe manuscripte, parte poezii publicate, parte încercări, fragmente și variante de poezii nepublicate, parte studii, traduceri și articole în proză. Toate aceste manuscripte, așa cum se află: în cărți cartonate, în caiete cusute și în foi volante, vi le trimit alăturat și le dăruiesc, la rândul meu, Academiei Române, pentru a servi celor ce se vor ocupa în viitor cu cercetări mai amănunțite asupra vieții și activității marelui nostru poet."

Cei care au urmărit mai îndeaproape această problemă (de la Perpessicius la Gabriel Ștrempel și Dimitrie Vatamaniuc), ne atrag atenția că, încă înainte de dispariția poetului, Maiorescu s-a grăbit să strângă manuscrisele lui Eminescu risipite peste tot și să le pună la adăpost. Dovadă, între altele, faptul că, în toamna anului 1887, poetul, aflat atunci la Botoșani, îi cere criticului să-i trimită lada cu cărți și manuscrise, depusă la Chibici-Râvneanu. Înainte de a ajunge în casa din strada Mercur (casa lui Maiorescu), lada respectivă fusese în posesia lui Slavici, trecuse, apoi, la Simtion și, de aici, ajunsese la devotatul Chibici. Ce-a urmat, se cunoaște. Ajunsă, în fine, acolo unde trebuia să fie (Academia Română), lada a fost deschisă și manuscrisele au fost legate în 45 de cartoane (caiete), fără o cronologie strictă și fără o ordine tematică. Au rămas și azi așa cum au fost fixate atunci și, desigur, așa vor rămâne cât timp hârtia va rezista. Gradul lor de uzură este, azi, destul de înaintat.

Este unul dintre motivele pentru care, încă în anii '30, a apărut ideea de a le conserva cu strictețe, după ce, în prealabil, vor putea fi reproduse cu fidelitate. Printre cei dintâi care se agită în această direcție este istoricul Nicolae Iorga. „Nici un rând din Eminescu nu trebuie să rămână nepublicat" – scrie el. Această propoziție devine deviza ediției integrale începute, în 1933, de Perpessicius și dusă până la volumul al VI-lea (1963). G. Călinescu, după ce consultă cu atenție și transcrie, în „Opera lui Eminescu", o bună parte din aceste caiete, ajunge și el la concluzia că „nu e nimic de făcut decât să fie reproduse în întregime".

Nu știu la ce mijloace se gândea criticul, dar un fapt este sigur: reproducerea manuscriselor în anii '30 sau '40 era, tehnicește vorbind, aproape imposibilă, iar copierea lor cu mijloacele tradiționale ale scribului profesionist nu constituia o soluție încurajatoare pentru cei care voiau să aibă sub ochi foile scrise de mâna poetului. Când, mai târziu, au apărut elemente mai performante în materie de reproducere a textelor, spiritele s-au aprins din nou. Cel care reagită această temă și face din ea o problemă de interes național este, cum bine se știe, filozoful Constantin Noica. Acțiunea lui începe pe la sfârșitul anilor '60 și se încheie, fără victorie, pe la mijlocul anilor '80. Întocmește, întâi, un fel de manifest, „Facsimilați «Caietele» lui Eminescu", datat martie 1968, care, dacă înțeleg bine lucrurile, rămâne printre hârtiile sale. Publică, apoi, în același an, în „Scânteia Tineretului", un articol („O imagine a pietății față de cultură"), parte – ne spun editorii lui Noica – dintr-un text mai amplu, rămas și acesta în manuscris, intitulat „Despre necesitatea și posibilitatea facsimilării «Caietelor» lui Eminescu". Filozoful trimite, în acest timp, scrisori editorilor și intelectualilor implicați în editarea și studiul operei lui Eminescu, adresează, în paralel, memorii către Uniunea Scriitorilor și altor foruri culturale, ține conferințe, scrie alte articole, note explicative, face scenarii, se duce la Iași și ține, la Casa Pogor, o cuvântare incendiară, voind să trezească sentimentul patriotic al moldovenilor și orgoliul lor de a fi dat pe cel mai mare poet al românilor, stă de vorbă cu cei care puteau să treacă de la vorbe la fapte (cu tipografii), în fine, filozoful vrea să-i trezească pe daco-romani din inerția lor proverbială. Trebuie să spunem că nu prea reușește, cel puțin nu imediat. [...]

Publicăm, dar, primul dosar din seria manuscriselor – Eminescu. Ceea ce nu s-a făcut (sau nu s-a putut face) în anii '70, încercăm să facem azi. Este, desigur, un pas, un prim pas, dar nu spunea Noica, în mesajul lui, că desăvârșirea se poate împlini puțin câte puțin? Și că până să atingem „mai binele" să încercăm să facem binele pe care putem să-l facem? O echipă condusă de artistul Mircia Dumitrescu (din care face parte și d-na Gabi Dumitrescu, cercetătoare pricepută și loială din cadrul Bibliotecii Academiei Române) a pregătit, cu mare grijă, reproducerea acestor caiete, devenite, odată cu trecerea timpului, foarte vulnerabile. O operație grea și, după părerea mea, reușită. Țin să le mulțumesc tuturor. Inclusiv lui Constantin Barbu și Asociației „Eminescu" de la Craiova, care au sprijinit ideea acestei aventuri. Nu ignor faptul că, fără sprijinul financiar al Ministerului Culturii și Cultelor, acest proiect n-ar fi fost posibil. Academicianul Răzvan Theodorescu a înțeles, de la început, despre ce este vorba și a venit în întâmpinarea noastră. Îi mulțumesc!

După cum trebuie să mulțumesc lui Marcel Popa, care și-a asumat sarcina editorială și, neapărat, doamnei Eugenia Ciubâncan și echipei sale de la „Monitorul Oficial". Fără ei, n-am fi putut începe acest proiect de importanță, nu mai încape îndoială, națională. [...]

Din Cuvânt înainte la *Manuscrisele Mihai Eminescu*,
ediție coordonată de Eugen Simion,
Președintele Academiei Române,
Volumul I, Academia Română, Editura Enciclopedică,
București, 2004, pp. VII, IX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Calea Victoriei între oriental şi occidental
Studiu de animaţie culturală

Drd. Marian NENCESCU

1. Spaţiul public şi bibliotecile

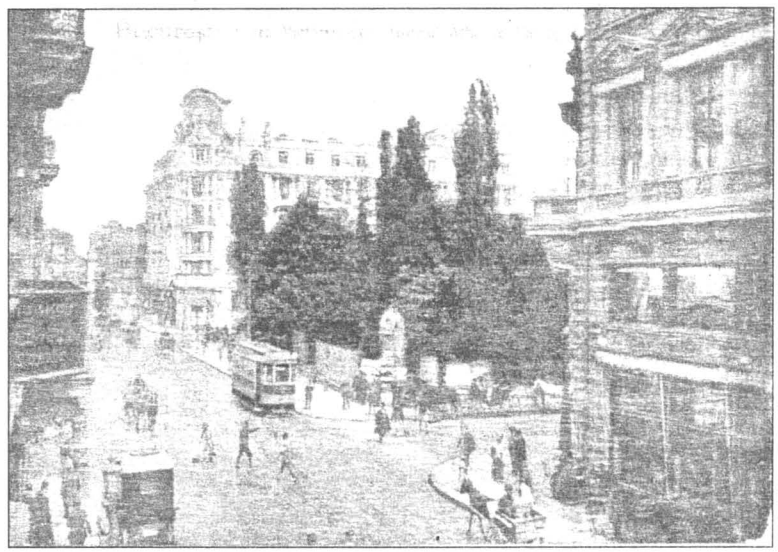

Calea Victoriei, spre Hotelul Athenée Palace

Noţiunea de *spaţiul public* imaginat ca o sferă (sfera publică) a fost definit şi explicat de filosoful şi sociologul german Jurgen Habermas în lucrarea *Sfera publică şi transformarea ei culturală. Studiu asupra unei categorii a societăţii burgheze* (Bucureşti, Ed. Comunicare.ro, 2005). În esenţă, Habermas defineşte spaţiul public drept o „dimensiune constitutivă a societăţii burgheze", sau „sfera persoanelor private reunite într-un spaţiu public" (de unde şi denumirea de „sferă burgheză").

Aplicat la dimensiunile autohtone, spaţiul public este constituit din acele zone de interes comun: pieţe publice, biserici, monumente, inclusiv biblioteci, parcuri, grădini sau alte elemente de interes comun, unde individul, denumit generic *public*, este nu doar spectator, asistent la spectacolul public, ci chiar participant activ. Ca filosof de inspiraţie marxistă, format la „Şcoala de la Frankfurt", alături de Theodor Adorno şi Max Hochenheimer, Habermas utilizează termenul curent de „burghezie" similar celui de „cetăţean", respectiv persoană cu îndatoriri publice, contribuabil, reprezentant al unei clase în plină afirmare socială, având ca deviză „cei trei B": *banul*, *binele* şi *bunul public*. Epoca de afirmare a burgheziei în spaţiul european, respectiv sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, a corespuns, inclusiv în plan cultural, unei expansiuni fără precedent a instituţiilor publice: muzee, şcoli, grădini şi parcuri publice, biblioteci şi cabinete de lectură (de stat sau private), unde, în mod tradiţional, clasa burgheză făcea schimb de informaţii sau mesaje cu caracter public.

Este epoca când se înalţă, cu bani publici dar şi prin *subscripţii*, donaţii sau din iniţiativă direct privată, cele mai multe clădiri monumentale (inclusiv biblioteci naţionale sau locale), când iau avânt iniţiativele culturale de tot felul: de la conferinţe publice la atenee culturale, cluburi politice şi de lectură, librării dotate inclusiv cu săli de lectură şi de împrumut pe bază de abonament.

Aşadar, în sfera publică se configurează *spaţiul public*, element ce reglementează raportul dintre timpul liber, destinat distracţiei, consumului, îngrijirii sănătăţii şi, respectiv, timpul de lucru. În funcţie de acest raport se stabilesc şi elementele esenţiale ale diferenţierii şi integrării sociale. Cu alte cuvinte, persoanele cu bani pun mai mare accent pe cultura publică, iar gradul de civilizaţie se stabileşte inclusiv în raport cu oferta culturală.

Spaţiul public burghez era aşadar un spaţiu *deschis*, cu acces liber şi de cele mai multe ori gratuit, unde burghezul (în speţă, cetăţeanul) avea acces nemijlocit la *instrucţie* şi *loisir*, componente fundamentale ale procesului de modernizare şi democratizare a societăţii.

Pentru a ne referi strict la Bucureşti, noţiunea de spaţiu public, în accepţiunea modernă a termenului, apare în jurul anilor 1830, în perioada Regulamentului organic, lege fundamentală a ţării adoptată în 1831 şi care stipula alocarea de fonduri pentru „ţinerea şcoalelor în principalele oraşe ale Principatului", precum şi „înfiinţarea de tipografii şi biblioteci". Un document similar adoptat în Moldova prevedea în mod expres înfiinţarea unei „biblioteci publice". În fapt, prima instituţie de acest gen, înfiinţată în baza acestei Constituţii *sui-generis* care a fost Regulamentul organic, va fi inaugurată la Iaşi, în 1841, pe lângă Academia Mihăileană.

La Bucureşti, prima bibliotecă publică a fost aceea a Colegiului Sfântului Sava, înfiinţată la 8 iunie 1838, considerată drept predecesoarea, *de drept*, a **Bibliotecii Metropolitane** actuale.

Revenind la ideea de spaţiu public, vom semnala că însuşi termenul de *public* (cu referire concretă la o acţiune de comunicare, de informare) apare relativ târziu în limba română, mai precis la începutul secolului al XX-lea, fiind consemnat ca un neologism, cu sensul de persoană care participă la o activitate de comunicare (aşadar, cu sensul de public spectator). Un alt înţeles al termenului priveşte o activitate oficială, care interesează tot poporul. Aşadar, o conferinţă, o manifestare culturală în genere este publică atunci când atrage spectatori în mod *benevol*, fără a urmări un avantaj economic ime-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

diat. Ideea care se desprinde din această interpretare este că burghezul (respectiv entitatea care constituia publicul spectator) încetează, prin participarea sa la un act cultural benevol, liber consfințit, să mai fie supus al statului, ci devine *partener*, persoană direct interesată să participe conștient la o activitate ce ține de sfera publică. Același fenomen se aplică inclusiv atunci când vorbim de motivația frecventării bibliotecii (clubului de lectură).

În plan social, consecința acestei concepții este stimularea construcției și dotării de localuri cu destinație culturală. Aceste spații urbane destinate întâlnirii, distracției, dar și lecturii apar și se răspândesc frecvent în Bucureștii de acum un veac și jumătate, suprapunându-se și adesea înlocuind vechiul târg, medieval și balcanic, caracterizat prin sute de biserici, uliție întortocheate și haotic trasate. Locul lor este luat sistematic de construcții monumentale, înălțate după o concepție edilitară nouă, menită să ducă la modernizarea României. Sunt anii când sub ultimele domnii organice ale unor principi luminați, precum Gheorghe Bibescu (1842–1848), la București și, respectiv, Mihail Sturza (1834–1849) la Iași, se pun bazele primelor *promenade artificiale*. La București este amenajată, între 1832–1833, Colina Mitropoliei, urmată între 1848–1850 de amenajarea Șoselei Kiseleff, zonă ce avea ca puncte de atracție o grotă și mai multe bazine artificiale.

Iată cum descrie istoricul George Potra evenimentele inaugurării noilor amenajări edilitare:

„La 7 iunie 1843, generalul conte Kiseleff răspundea într-o epistolă trimisă de la St. Petersburg lui Vodă Bibescu: «Mulțumind pentru intenția Obștei Adunări de a cinsti opera de organizare a Principatului vă cer ca suma votată să fie utilizată pentru lucrări de folos public în frumoasa urbe de pe Dâmbovița». Drept urmare, banii destinați ridicării unei statui a lui Kiseleff sunt folosiți pentru amenajarea Șoselei care îi poartă numele, «Aleaua cea mare», cum îi spuneau înaintașii noștri. Astfel, odată cu Aleea Kiseleff, locurile de petrecere ale bucureștenilor se diversifică, trecându-se de la conceptul de grădină plină de praf, primitivă și neamenajată, așa cum a fost «Grădina cu cai» (situată pe cursul Dâmboviței, unde este astăzi statuia lui Kogălniceanu) la șoseaua Kiseleff. În 1833 este sistematizat și redat public Dealul Mitropoliei, unde «pe înălțime se putea respira un aer mai curat și mai răcoros».“

Doisprezece ani mai târziu, la 2 septembrie 1847, este vestită, prin bubuituri de tun și jocuri de apă de 25 stânjeni înălțime, inaugurarea Aleii Kiseleff, desfășurându-se între o zonă străjuită de fântâna lui Mavrogheni și o moară de vânt (azi, Școala Mavrogheni și Bufetul de la Șosea, operă a arhitectului Ion Mincu). Jurnaliștii bucureșteni, mucaliți și zeflemitori, nu au scăpat prilejul să critice „locul de desfătare al cetelor boierești“, cum spune pamfletarul N.A. Orășanu, constatând că noua șosea este departe de oraș și, deci, nefolositoare. Arhitectul Karl Meyer, vestitul peisagist, nu a descurajat și a mai amenajat pentru bucureșteni, în următorii ani, Parcul Cișmigiu și domeniul Măgurele, vestit loc de reverie al lui Mihai Eminescu, azi o paragină tristă.

În acest context pitoresc și cosmopolit se naște, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, ceea ce mai târziu se va numi *fenomenul editorial și publicistic* autohton, punctul nodal de constituire a bibliotecilor publice. În esență, ideea consemnării, sub formă incipientă de depozit legal, a tuturor apariților editoriale nu a fost un fenomen specific Țărilor Române. Mai degrabă în Transilvania, sub dominația Imperiului Habsburgic și, prin extindere, în Oltenia ocupată de habsburgi, statul controla sistematic și riguros apariția de carte și presă, înregistrând cu o rigurozitate birocratică toate fondurile de carte existente. Inițiativa se va dovedi benefică cel puțin în scopul reconstituirii apariților bibliografice, și deci al istoriei bibliotecilor în România.

În Moldova și Valahia rolul de supraveghere a tipografiilor (dar numai în cazul când acestea nu aparțineau direct domnitorului) revenea Bisericii, care prin vegherea vigilentă a înalților ierarhi exercita și rol de cenzură. Astfel de inițiative, consemnate de istoricul bibliolog Gheorghe Buluță în lucrarea *Civilizația bibliotecilor* (Ed. Enciclopedică, București, 1998), prevăd că nimic nu se putea impune fără autorizarea statului, și implicit fără un control adecvat. Cu toate măsurile luate, inclusiv două „pitace“ emise în 1784 de domnitorul Mihail Șuțu, la București continuau să apară diverse foi volante, publicații și broșuri efemere, unele cu conținut pamfletar, considerate „primejdioase“ de către autorități. Acestor producții „locale se adăugau și gazeturile și cărțile străine“ care îi interesau pe localnici, dar îngrijorau oficialitățile. În scopul limitării tendinței de a se răspândi „sisteme și vederi“ (respectiv opinii și idei) potrivnice stăpânirii, gazetele locale oarecum oficiale, așa cum era de pildă „Albina românească“ a lui Gheorghe Asachi, aveau rubrici speciale de informații culese din periodicele rusești, franțuzești, austriece și prusace, cu „știri bune“. Tot gazetele oficiale erau cele care monitorizau activitatea librăriilor, dar și achizițiile de carte ale bibliotecilor publice, veghind ca titlurile „uvrajelor“ comercializate să fie întocmai cu cele aprobate.

Această cenzură cu totul strictă se extindea și asupra repertoriilor teatrale, controlate strict de Poliție și Departamentul din Lăuntru (Ministerul de Interne), care aveau dreptul „a încuviința sau refuza orice fel de reprezentații, și în orice condiții. Este *strașnic poprit* orice antreprenor a reprezenta vro piesă far de a fi autorizată de *țenzura* teatrală“ se spunea în Regulamentul Teatral de la 1852–1853, sub rezerva că directorii de teatru ce ar fi nesocotit acest decret riscau „straf“ (amendă) și arest „pe 24 dă ceasuri“, semnalează Ionuț Niculescu în lucrarea *Directorii Teatrului Național din București*, Ed. Nemira, București, 2002.

Acesta este și motivul pentru care burghezia, și în special intelectualitatea bucureșteană, introduce, ca un punct distinct al *Proclamației de la Izlaz* din 6 iunie 1848, citățm, „libertatea presei și a cuvântului“, respectiv „abolirea cenzurii, „ca să se poată rosti și scrie *pe față* adevărul, ideile și cunoștințele“. Era o reacție directă, imediată la măsurile luate de Mihail Sturza care obliga pe librari și bibliotecari a da „tot felul de declarații și de cataloage“.

Iată, consemnată de cronicarii epocii o scurtă secvență de la Revoluție: „La 9 iunie 1848 se declanșă Revoluția... Heliade citi Proclamația de la Izlaz. Oastea și poporul se alăturară și jurară credință «dreptății celei noi». Bibescu Vodă ieși cu caleașca la plimbare, ca să înfrunte poporul, dar epoletul mondirului îi fu găurit de gloanțe. Nu mai era de glumă. În locul atelajului domnesc venea câte un revoluționar într-o birjă care striga: «Fraților», iar oamenii se adunau ca un pământ în jurul lui... În urma lor sosiră și tipografii *cu uneltele lor, în căruțe*, răspândind în valuri manifeste cu chenare aurite, imprimate pe loc.“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

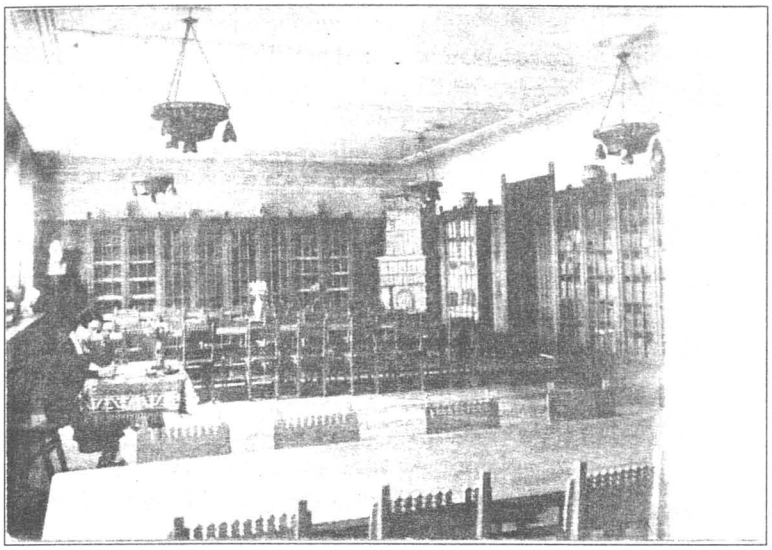

Biblioteca „Regina Maria"

In aceiași ani, vizitează București și doi intelectuali transilvăneni (în 1836, după relatările din „Curierul românesc" al lui Heliade Rădulescu), Gheorghe Barițiu și Timotei Cipariu, veniți în Capitala spirituală a românilor în misionarism cultural. Opresc la vamă, la „Caravanserai", de unde primesc „țidulă" de liberă trecere în oraș. Apoi poposesc la un han de pe lângă Biserica Sfântul Gheorghe și vizitează Lipscanii și pe librarul Romanov. Duminica, urmăresc liturghia la biserica Sărindar, apoi admiră la Mitropolie clopotul „vărsat" (turnat) de curând (în 1834) din bronzul tunurilor turcești cucerite la Silistra, apoi pornesc cu o trăsură tocmită un „fiacer" spre Herăstrău. La Șosea, sunt uimiți de „numărul caleștilor și frumusețea damelor ivite la vedere". În altă zi, tocmesc o trăsură și merg spre Târgul din Afară (pe actuala Șosea Colentina) spre a-l vizita pe Heliade, sau Iliad cum îi ziceau vecinii săi. Acesta avea pe un „șes prea descântat", actualul Obor, „trei case cu 36 de odăi" și ținea tipografie cu „vărsătorie" proprie, ceea ce tradus în limbaj contemporan ar fi o turnătorie pentru literele de plumb. Întrucât gazda nu era acasă vizitează și „palatul ghiulesc", de vară (Ghica Tei).

Recapitulând, de la Podul Mogoșoaiei la Băneasa și de la Colentina la „Ferăstrău": „Minune e să se vază Bucureștii îndeseară", mai ales că „damele toate de n-au princini silitoare nu rabdă sahler (văl) pe obraz, și nu le pasă, numai să se vază". Probabil că de atunci s-au născut refrenele: „Fetițe dulci, ca-n București, în toată lumea nu găsești" și „Hai să-ți arăt Bucureștiul noaptea!".

2. Conferințele publice și Ateneele populare

Circumscrisă așadar noțiunii de *spațiu public*, ideea amenajării, la nivel urban, de spații destinate educării populației a constituit una dintre marile cuceriri ale vieții comunitare spre care aspira societatea burgheză. Veacul romantic a asistat la organizarea de noi instituții de cultură puse la dispoziția cetățenilor. Lumea a început tot mai mult să citească, să meargă la teatru, să viziteze muzee, să participe la conferințe. După modelul francez, conferința și lectura publică au devenit principalele forme de comunicare ale societății românești. Începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în majoritatea orașelor țării, mari și mici, luau ființă *societățile de lectură*. În cazinouri, biblioteci, cluburi, pretutindeni se citea și se organizau „prelecțiuni publice". Unul dintre pionierii acestor reuniuni mondene a fost gazetarul francez Ulysse de Marsillac, unul dintre primii memorialiști străini care au zugrăvit Bucureștii, cel care între anii 1865–1875 avea să țină un ciclu de conferințe, în limba franceză, cu mare priză la public. Mai târziu, Titu Maiorescu este inițiatorul „prelecțiunilor populare" din tradiția cărora va lua naștere Ateneul Român, instituție creată la Iași, în 1860, și avându-i ca membri fondatori pe M. Kogălniceanu, Ștefan Micle și V.A. Urechia. Aceștia susțineau cicluri de „comunicări, cursuri, conferințe, *publicații* și expoziții".

La București, primele conferințe publice, care atrăgeau sute de oameni ce luau loc pe bănci de lemn, se țineau în preajma Cișmigiului, în casele lui Costache Ghica. Publicația „Natura", din 2 ianuarie 1865, chema publicul bucureștean la „cursuri de seară", după modelul europenesc. Succesul este imens, iar acest tip de „divertismente superioare" va atrage publicul în mod constant, până la mijlocul anilor '40, Ateneul Român devenind principalul nucleu cultural din triada Ateneu – Academie – Universitate.

Multe dintre conferințele publice susținute, până în anul 1947 la Ateneul Român, au devenit teme de cercetare universitară, în vreme ce concertele și expozițiile găzduite în acest lăcaș au constituit, după expresia unei cercetătoare a sociologiei culturii românești, doamna Sultana Craia (lucrarea *Comunicare și spațiu public la români*, Ed. Meronia, București, 2005) „apogeul romantismului românesc".

Alături de Teatrul Național și Biblioteca Academiei, Ateneul a constituit referențialul sentimental al publicului în așa-zisa *Belle Epoque*, când educația la nivel popular își făcuse o datorie din a participa la toate marile probleme contemporane. Dedusă din spiritul atenian, se dezvoltă și o activă mișcare culturală populară. Analizând, de pildă, la nivelul anilor '20–'30, acțiunea culturală la nivelul Capitalei, constatăm, de pildă, că sub oblăduirea fostei Direcții pentru Asistență Culturală a Primăriei Capitalei funcționau, în cartiere și în comunelor suburbane, zeci de *atenee culturale populare*. „Ateneul este coronamentul școalei și fără el cultura este incompletă", era deviza acestei mișcări ce se manifesta prin: conferințe, lecturi publice, jocuri naționale, filme și serbări. La nivelul Primăriei Capitalei exista un birou de coordonare unică al cărui rol era nu să *ordone*, ci să servească drept agent de legătură între unitățile locale. Între obiectivele acestor atenee, pe lângă conferințe, cor, teatru și cinematograf, un rol special îl avea „lectura bine aleasă", însoțită de „recomandarea cărților bune care se pot vinde sau citi în Ateneu". Anual, Primăria susținea cu sume considerabile aceste manifestări (în anul 1928, de pildă, alocația bugetară depășea 1,1 milioane lei), bani prin care era încurajată lectura publică. Cercul cultural „Ia și citește", înființat în 1914 și susținut material la inițiativa unor preoți de cartier, urmărea realizarea și editarea de broșuri cu tematică diversă, care să „lumineze poporul". Tirajul total al celor 28 de titluri apărute a depășit două milioane de exemplare, dintre care o bună parte (peste 10 la sută) fiind distribuite gratuit în rândul personalului militar. Dacă socotim că cele peste 30 de asociații

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

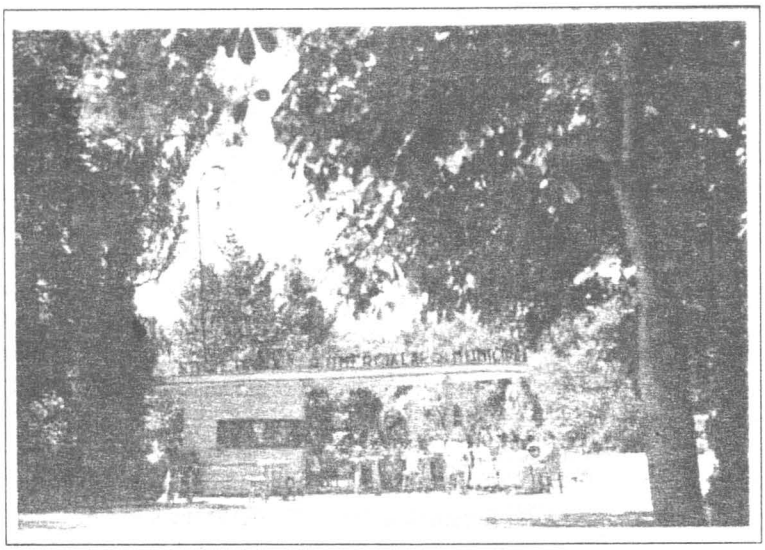

Parcul Libertății

culturale funcționând pe lângă școli și parohii dispuneau fiecare de sală de spectacole, *bibliotecă* și orchestră proprie, putem ajunge la concluzia că ateneele populare au reprezentat, la nivelul acelor ani, principalul avanpost al ofensivei culturale. Într-un bilanț al activității culturale de masă, făcut cu prilejul Congresului Uniunii Orașelor, desfășurat la Constanța, la 9 octombrie 1927, se consemna: „În țară sunt 58 de atenee, iar un ateneu are anual vreo zece manifestări. Prin urmare sunt peste 500 de manifestări constructive, ascendente." Pe cartiere, între ateneele cele mai active amintim pe cel de la *Obor*, funcționând pe lângă Școala de fete nr. 33, care a organizat, gratuit, excursii în Ardeal pentru eleve, sau Ateneul de la Societatea Comunală a Tramvaielor, care a strâns de Anul Nou, 1928, o sumă semnificativă (aproape 7.000 lei) cu care au fost îmbrăcați copiii lucrătorilor nevoiași. De asemenea, profesorul Nicolae Iorga a donat Ateneului „Golescu" 200 de cărți din biblioteca proprie.

Concluzia acestui demers cultural este că politica n-ar mai trebui înțeleasă în sensul *peiorativ*, ca pe o însumare de promisiuni și amăgiri electorale, ci ca o formă de spiritualizare, de coagulare sufletească în jurul unor valori certe. Ofensiva culturală începută prin ateneele populare evidențiază progresul acumulat în scurt timp.

De la primele manifestări, elitiste, la generalizarea comunicării culturale, diseminarea în medii cât mai comune, nu a trecut mai mult de un secol. O adevărată cultură de masă pleacă de la bază, iar ateneele populare au fost astfel de fundamente, de la care se aștepta trecerea la o viață culturală completă și armonioasă.

Din păcate, trecerea la regimul comunist, survenită în anii '50–'60 ai secolului trecut, a produs, la nivel public, schimbări majore de identitate. Latinitatea a scăzut în interes, și odată cu ea cultura de tip clasic, occidental, locul ei fiind treptat erodat de modelul slav. Utopia comunismului a estompat modelul specificului național și, odată cu el, al tradiției culturale proprii. Abia târziu, după două decenii, la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80, România revine la unele din valorile sale tradiționale, dar sub o coloratură politică cu totul nouă. Modelului cultural al „poporului unic muncitor" promovat sub Ceaușescu îi corespunde biblioteca de cartier, sau cel mult filiala sa din „Parcul de cultură și odihnă". Apar noi forme de cultură în condițiile unei industrializări fără precedent. Locul tradiției rurale, specific naționale este luat de un peisaj psiho-social nediferențiat, uniform, neutru și cenușiu. Vechea Românie, paradisiacă, agrară și culturală este înlocuită cu un model social nivelator. Tot ce constituia stereotipul public oficial: românul este harnic, devotat, muncitor, omenos, este receptat în registru negativ. Această realitate dublă, exprimată ideatic prin modelul „limbii de lemn", va lăsa semne adânci în mentalul colectiv, inclusiv după 1990, în epoca așa-zisă de tranziție.

Cultural vorbind, am involuat. Serbările populare de pe stadioane, ateneele populare devenite Universități populare, Cenaclul Flacăra, proiecte culturale faraonice, toate neterminate au creat, cu timpul, o imagine publică dublă, o lume paralelă cu cea reală. România de după 1990 trăiește, sociologic vorbind, doar din proiectele *culturale rețapate*, suprapunând modelul propagandei comuniste peste o realitate interbelică supradimensionată.

Mesajele culturale autentice, adaptate timpului actual, întârzie să apară, de aceea și instituțiile suferă de un puseu acut de credibilitate. Publicul s-a săturat de mesaje oportuniste, artificiale, copiate după modelele venite de aiurea și așteaptă încă mesajele autentice. Din această perspectivă sociologia, politologia și știința comunicării trebuie să reacționeze comun, iar bibliotecile, instituțiile culturale în general pot fi principalul seismograf al schimbării.

3. Occident – Orient, o paradigmă a „inconștientului colectiv"

În 1941, marele logician român Anton Dimitriu scria o carte despre diferența dintre „Orient" și „Occident", ca o bipolaritate menită să regleze structura esențială a spiritului. Pornind de la poziția fundamentală a plasării „Occidentului" într-un spațiu strict conceptual, concluzia filosofului este că mai degrabă „Orientul" este cel care potențează civilizația occidentală, chiar și prin contrast. Așadar, termenul de *occident/ occidental*, greu de descris chiar și pentru un pasionat al paradoxurilor, nu poate fi definit decât în oglindă cu pandantul său, „orientul". Cele două concepte reprezintă talerele balanței, iar cel mai pătimaș critic nu poate face diferența clară între „Europa" (occidentală) și „țările din Est", respectiv civilizația din estul Europei.

Acest aspect este relevat chiar și în observația fundamentală că o parte a intelectualității românești înclină spre Occident (fapt relativ, de altfel, dacă am lua ca punct de referință filosofia clasică românească, de pildă), în vreme ce „țăranul român" sau, generalizând, masa populației „ortodoxe" privește spre Bizanț. Generalizând, țările catolice sunt „occidentale", iar cele de confesiune „ortodoxă" privesc către Est.

Acest gen de distincție, devenit clișeu, nu poate conduce decât spre un drum greșit. Impresia că ceea ce nu este neapărat „occidental" este greșit, înapoiat, retrograd, că ne situăm în fața Occidentului dezrădăcinați și devalorizați, este cu totul arbitrară, câtă vreme operăm conceptual cu acest sistem dualist. În esență, ar trebui să ne acceptăm trecutul și cultura așa cum sunt ele, mai ales că lecția „ortodoxă" a religiei este aceea a supraviețuirii și regenerării. Fenomenul nu este

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

deloc specific, atât în istorie, cât și în cultură. Se știe că Africa neagră, oricât de colonizată a fost, păstrează stratul adânc al culturii indigene, iar chinezii din Hong-Kong, odată eliberați de sub dominația engleză, au revenit la vechile tradiții milenare. Oricât am pune aceste manifestări pe seama „oportunismului colonial", nu putem să uităm că principalul nostru atu este tocmai „orientalismul" metropolei valahe, chiar dacă, din orgoliu intelectual, refuzăm această variantă.

Despre modelul occidental al spațiului urban dâmbovițean, ne vom pronunța mai ales după rememorarea unor repere istorice. Arhitectul londonez (de origine română!) Șerban Cantacuzino precizează explicit: „Analizând amplasamentul inițial al principalelor drumuri ale urbei, și al câtorva dintre bisericile și mânăstirile sale, avem posibilitatea să identificăm moștenirea bizantină din structura orașului." (Revista „Secolul 20", nr. 4–6 (385–387), 1997). În plus, analizând planificarea urbană și organizarea spațială a orașului, autorul menționat semnalează cu deosebire „lectura religioasă și sacră" a vetrei urbane. Mai mult chiar, insistă arhitectul Cantacuzino, „folosirea astronomiei și astrologiei așează orașul într-un cadru mai larg, cosmic". Așadar, vechiul București avea o structură *concentrică* și *radială*, pornind de la un *axis mundi*, o linie imaginară ce traversa centrul orașului și care pornea de la actuala Biserică Sfântul Gheorghe Vechi, până la Patriarhie. De aici pornesc, simbolic, șase raze ce întâlnesc colinele pe care înaintașii noștri, de la voievozii Radu Vodă la Mihai Vodă, și-au înălțat ctitoriile.

Acest concept de *spațiu sacru*, având ca motivație căutarea unei geometrii celeste în planificarea urbană, a dispărut cu timpul, estompându-se definitiv către secolul al XIII-lea, susține cercetătorul Dana Harhoiu, într-un articol din Revista „Simetria" („București, un oraș între Orient și Occident", 1997, București). Cu toate acestea, orașul actual păstrează în structura sa o moștenire bizantină, relevată chiar de actul său oficial de naștere, *Hrisovul* de la 20 septembrie 1459, emis la șase ani de la căderea Constantinopolului. Este momentul când vechea cetate Dâmbovița, a lui Mircea cel Bătrân, rebotezată Cetatea Bucureștiului, este constituită și întărită spre a da piept cu oștile otomane de la Dunăre.

Este meritul lui Vlad Țepeș, de trei ori domn al Țării Românești și proprietar al unor întinse moșii pe aceste meleaguri, de a ordona boierilor locali să-și întărească gospodăriile. Hrisovul său, scris „pe 20 septembrie în Cetatea Bucureștilor, la anul 1459" indică explicit intenția domnitorului de a se erija în ultimul moștenitor al Bizanțului și apărător al credinței ortodoxe în fața păgânilor.

Primele artere urbane ale orașului, stabilite încă de la 1589, erau „Ulița cea mare" sau Lipscanii, după numele negustorilor ce aduceau mărfuri de la Leipzig (Lipsca) și „Podul Târgului din afară" (azi Calea Moșilor) ce ducea spre Obor. De altfel, pe actualul perimetru situat între străzile Lipscani, Șelari și Stavropoleos s-au aflat și cele mai multe hanuri, de obicei domnești sau mânăstirești, construite încă de la sfârșitul veacului al XVII-lea (1683–1686), multe dărâmate odată cu ridicarea Poștei celei Mari (în anul 1900, arhitect Alexandru Săvulescu) și a CEC-ului (1896–1900, arhitect Paul Gottereau).

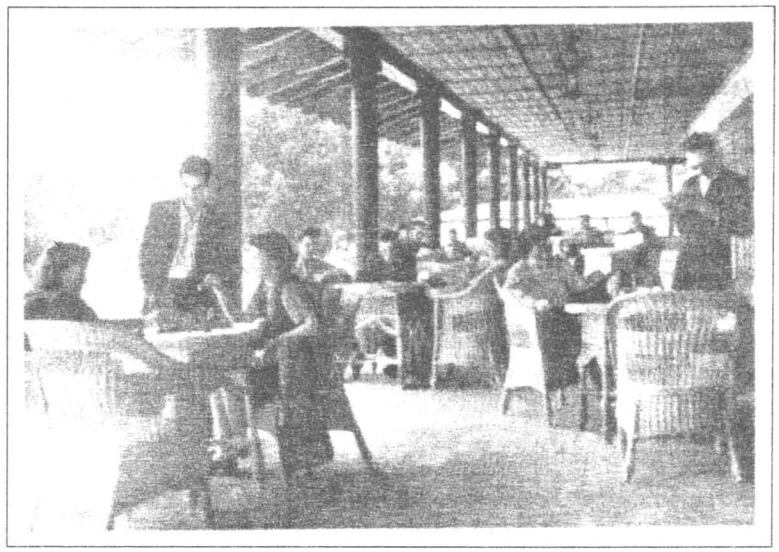

Parcul de cultură și odihnă (azi Herăstrău)

Dintre ele, au mai rămas în picioare Hanul cu Tei (construit în 1833), Gabroveni și Hanul lui Manuc (de lângă Curtea veche). Au căzut sub buldozere Hanul Roșu, Hanul Zlătari sau Hanul Grecilor situat vis-à-vis de fostul Han al lui Șerban Vodă.

Toate aceste construcții și căi de acces confereau orașului, după mărturia secretarului italian al domnitorului Constantin Brâncoveanu, Antonio del Chiaro (*Storia della moderno rivoluzione di Vallachia*, Ed. Viitorul românesc, Vălenii de Munte, 1914) imaginea unui cerc mult lărgit. Tot Brâncoveanu este cel care deschide actuala Cale a Victoriei (pe atunci Podul Mogoșoaiei) extinzând drumul dincolo de bariera de la „Puțul cu zale" (actualmente Biserica Kretulescu) până la reședința sa de la Mogoșoaia. La extremitatea nordică a Podului, domnitorul Nicolae Mavrogheni ridica în 1786 o fântână, ce i-a purtat numele și care va deschide Șoseaua Kiseleff. Altă fântână era la intersecția actualei Căi a Victoriei cu strada Berthelot, zisă și Cișmeaua Roșie (construită la 1800), unde s-a aflat și primul teatru bucureștean, iar alta se afla în fața Bisericii Sărindari (pe actualul amplasament al Cercului Militar). Apa, curată, de izvor, fusese adusă „cu multă cheltuială" de Matei Basarab de la surse de adâncime. Această abundență de ape și izvoare naturale, păstrate în nomenclatura actuală a străzilor ca niște mărturii de preț (strada Izvorul Tămăduirii, strada Izvor, strada Puțul cu Apă Rece sau Puțul cu Plopi, Puțul de Piatră, Fântânica etc., inclusiv amintitul „Puț cu Zale"), toate la un loc indică interesul locuitorilor pentru sursele de apă.

Revenind la Podul Mogoșoaiei, pe care „se preumbla" Vodă Brâncoveanu în drum spre Mogoșoaia sau Potlogi, vom semnala și mărturia cronicarului său de casă, Radu Greceanu, cel care nu uită a aminti strălucitul alai: în frunte se afla *postelnicul* cu toiagul de argint, apoi *spătarul* cu armele voievodale și înșiruiți după ranguri: *paharnici*, *stolnici*, călărești și pedeștri, *paiaci* mergând pe jos, apoi calul domnului, înconjurat de *comișei*, totul alcătuind o „sărbătoare a ochilor și o bucurie a mulțimii".

Așadar, apa Dâmboviței, sau „fluvium Dâmboviche" cum îl numesc cronicarii, a văzut multe, când în scurgerea lui leneșă, când sub furia potopului ce inunda străzile.

Ce este așadar Bucureștiul, cu punctul său de referință,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calea Victoriei? Ne explică Paul Morand, de la Academia Franceză, într-o lucrare tipărită în 1938 la Editura Plon, din Paris şi reeditată la noi în 1996: „Bucureştiul este un loc de întâlnire. Este un oraş unde îţi goleşti punga şi te umpli de apucături occidentale... Lecţia pe care o oferă Bucureştiul este una de viaţă: te învaţă cum să te adaptezi, chiar şi la imposibil. Pe parcursul destinului său sinuos şi pitoresc, Bucureştiul a rămas un oraş vesel."

Revenim astfel la întrebarea iniţială: este Bucureştiul un oraş „occidental" sau cel puţin are vocaţie occidentală? Judecând după „matricea stilistică" a Căii Victoriei, Bucureştiul este un oraş „în curs de occidentalizare", fenomen ce presupune adaptarea spaţiului „oriental" la logica amplasării de tip occidental.

Aşa se face că într-un perimetru restrâns coabitează stiluri urbanistice şi chiar mentalităţi diferite, că oricâte planuri urbanistice am trasa, ne întoarcem la modelul bizantin, dacă nu prin arhitectură, cel puţin prin obiceiuri şi comportament.

Cu aproape 130 de ani în urmă, călătorul şi istoricul francez Ulysse de Marsillac, stabilit definitiv la Bucureşti, încerca, în „Journal de Bucharest" din 1873, publicaţie pe care însuşi a creat-o şi condus-o între 1870–1886, să-şi imagineze viitorul capitalei noastre. Verva sa atingea utopia, fiind o replică la *Cetatea Soarelui* de Tomaso Campanella. Iată textul său premonitor: „în locul Mânăstirii Văcăreşti, Universitatea şi campusul aferent, pe Dealul Spirii, Palatul Guvernamental, în locul bălţii de la Cişmigiu, o grădină Botanică, la intrare, Muzeul Naţional şi Biblioteca, iar între ele, în piete, bogat ornamentate cu statui şi basoreliefuri, fântâni monumentale purtând numele unor eroi ai neamului."

Să acceptăm că francezul avea imaginaţie! Şi să mai acceptăm că Bucureştiul are multe zone, încă nevalorificate. Cât mai ştim astăzi despre istoria Casei Capşa, local de referinţă al Căii Victoriei, înfiinţată în 1868 şi remarcată de Paul Morand în evocările sale, în faţa căreia cuconiţele Bucureştiului se înşirau „la coada calului" (statuia lui Mihai Viteazul) ca să cumpere îngheţată, în vreme ce cavalerii, curtenitori, în civil sau militari, le aşteptau în atelaje luxoase? Sau cine mai ştie că „pe vremea ruşilor", în 1877, localurile erau pline ochi, iar la „Union-Suisse" (vis-à-vis de Capşa), cupletistul Ion D. Ionescu (transilvănean de origine) distra seară de seară peste 200–300 de clienţi cu celebrele „hituri": „Colo-n grădină / Văz o botină / De cea mai fină / Şi un picior / Foarte uşor." Când, în sfârşit, în octombrie 1877 a căzut Plevna, I.D. Ionescu a apărut pe scenă călare, în rolul lui Osman Paşa, într-o apoteoză de aplauze. Era o epocă frivolă şi veselă, când tropotul cailor de birjă (adică trăsură cu chirie, spre deosebire de landourile de casă) răsuna pe bârnele de lemn ale Mogoşoaiei. Pe la 1839, locul de staţie al birjelor era la *Caraula cea mare*, pe actualul amplasament al Palatului Telefoanelor, şi de aici se închiriau trăsuri pentru drumuri în afara oraşului, la Herăstrău sau mai departe, la mânăstiri.

Mai târziu, acum un veac, locul birjei este luat de tramvaiul cu doi cai ce pornea de la Gara de Nord, cobora pe Griviţa până la Catedrala Sfântul Iosif, apoi se opintea spre Câmpineanu, după ce birjarul mai adăuga un cal la atelaj ca să urce „rampa", pe Calea Victoriei. Odată ajuns la Teatrul Naţional, tramvaiul pornea fie spre Bariera Oborului, fie spre ce a Vergului.

Dar să mai dăm cuvântul unui călător străin, A.I. Veltman, care a vizitat Bucureştii pe la 1828–1829: „Fost-aţi dumneavoastră la Bucureşti? Nu! Îmi pare foarte rău. Ce oraş, şi ce femei sunt la Bucureşti... De veţi intra în Bucureşti pe la Herăstrău, pe ulita Mogoşoaiei, seara, la 8-a ceasuri o să vă umple de mirare şirul caleştilor, cu hamurile strălucite, cu arnăuţi la scară şi cu cucoanele împopoţonate ca la Paris."

Aşadar, belşug, lux şi culoare, într-un oraş în care se aude zilnic îndemnul: „La bulivard, birjar!"

Concluzia: Bucureştiul e un oraş diferit de altele, un puzzle pestriţ şi eclectic, un amestec de balcanism, verdeaţă şi picanterii bizantine, crescut pe o generoasă porţiune neo-clasică şi eclectică, ivit pe un trunchi mitologic din care emană, discret, o aromă înalt metafizică.

4. De la biblioteca lui Carol I la... „Bucureştiul răsfoit". Noile paradigme ale animaţiei

Când arhitectul Paul Gottereau a proiectat primul Palat Regal modern de pe Calea Victoriei, se spune că Regele Carol I a avut trei preferinţe: să deţină o sală a tronului majestoasă, să încorporeze vechile case ale lui Dinicu Golescu şi să amenajeze în noul local o bibliotecă. Personal, regele a lucrat la decorarea acestui spaţiu ca ebenist şi forjor, întârziind chiar inaugurarea ansamblului până când biblioteca a fost gata. Rezultatul: în 1910 biblioteca regală deţinea peste 60.000 de cărţi, albume, fotografii şi cărţi poştale, majoritatea legate în condiţii excepţionale de meşteri aduşi din Franţa şi Imperiul Habsburgic. Chiar şi azi mai găseşti, la câte un anticar cu pretenţii, cărţi din Biblioteca regală, oferite pe sub mână la preţuri exorbitante!

Bibliotecarul regal, elveţianul Louis Bachelin, s-a ocupat în egală măsură şi de biblioteca de la Peleş, naturalizându-se pe aceste meleaguri şi făcând din îngrijirea cărţilor un crez de viaţă. Din păcate, Biblioteca regală s-a mistuit în bună parte în flăcări, într-un incendiu din 1926, iar ceea ce a mai rămas a fost în bună parte prădui după război.

Ce reprezintă acest remember? Faptul că în repetate rânduri biblioteci importante ale Bucureştiului au fost arse, devastate sau risipite. Este şi cazul localului Bibliotecii Universitare, distrusă parţial la Revoluţia din 1989 şi renăscută miraculos prin grija celor care au lucrat aici. Cât mai ştiu tinerii de azi şi chiar persoanele de vârstă medie despre vechile biblioteci ale Capitalei, dar mai ales care este compoziţia publicului actual şi în ce măsură sunt predictibile tendinţele sale de apetit cultural este o întrebare de interes general al cărui răspuns poate determina în bună măsură actuala politică culturală a României.

Sociologii disting de obicei între publicul foarte tânăr, tânăr şi cel adult, insistând de regulă asupra interesului de lectură al adulţilor, fie că aceştia alcătuiesc elita, clasa de condiţie medie sau non-publicul.

La polul opus se află cei care consideră că *animaţia* de bibliotecă, respectiv procesele prin care biblioteca se angrenează în viaţa culturală a comunităţii (doamna Anca Sârghie utilizează chiar termenul de „centru al vieţii culturale" în lucrarea sa *Biblioteca şi publicul*, Ed. Alma Mater, Sibiu, 2008), se adresează cu prioritate copiilor sau cel mult tinerilor, fapt ce ar transforma bibliotecile în „ludoteci", respectiv locuri unde jocul şi destinderea veselă ar putea orienta interesul către carte. Fără a nega dictonul după care „Ludoteca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

este antecamera lecturii", apreciez că centrul de greutate al educației pentru lectură îl constituie la ora actuală publicul adolescent. Argumentele țin în egală măsură de carențele acestui tip de public (interes intelectual precar, aspirații către consumism și efemer, lipsa unor repere și criterii culturale temeinice), și mai ales de potențialul enorm ce îl reprezintă acest eșantion de public, care, odată devenit adult, poate fi câștigat către lectură.

Din rândul adolescenților se vor distinge atât cititori *reali*, cât și cei *potențiali* ai bibliotecii de mâine, cu condiția să ne adaptăm strategia și obiectivele către instrucția și educația acestora, să reanalizăm periodic oferta culturală, adaptând-o și orientând-o spre noile tendințe, și mai ales să recunoaștem franc, fără ocolișuri, unde ne aflăm față de sistemul de valori adoptat de această generație efervescentă și vulnerabilă.

Câteva direcții de urmat privind atragerea publicului tânăr se dovedesc la ora actuală fertile: *etalarea* colecțiilor de documente, atent selectate și inteligent oferite ca o alternativă la informația de tip electronic, accentul pe informațiile de interes *comunitar*, angrenarea în acțiuni de tip *non-convențional*. În acest fel membrii tineri, și nu numai ei, ai comunității pot deveni principalii beneficiari ai *animației de bibliotecă*, transformându-se din parteneri potențiali în colaboratori *reali*, consecvenți și participativi ai bibliotecii la activitățile de tip cultural. În esență, pe această cale, putem contribui, în spiritul *Declarației de la Glasgow privind bibliotecile*, la „dezvoltarea libertății intelectuale și prezervarea drepturilor democratice ale utilizatorilor".

Concret, în cursul ultimelor luni Biblioteca Metropolitană București, prin Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară, a inițiat și derulat o serie de proiecte culturale non-convenționale, sub genericul *București - memoria documentelor*. Astfel, la ediția a IV-a a manifestării *Delivery Street*, în cursul lunii iunie 2009, desfășurată în perimetrul străzilor Pictor Verona, Grădina Icoanei, Școala Centrală, BMB a prezentat conceptul *Bucureștiul răsfoit*, oferind publicului o selecție de albume ilustrate despre București, lucrări de antropologie culturală, dar și din sfera teoriei sociale, ecologiei, dezvoltării durabile a comunităților și a stilurilor de viață. Într-o ambianță destinsă, colocvială, cărțile au putut fi consultate, citite sau doar admirate. Ideea fundamentală a acestui concept este că „Informația este valoroasă atât timp cât circulă". Desfășurat în imediata apropiere a unui târg de schimb, unde tinerii puteau schimba de voie discuri, cărți sau suveniruri, Biblioteca s-a aflat într-un veritabil *spațiu deschis* accentuat și de dialogul de același tip (practicat cu acest prilej) menit să faciliteze schimbul de opinii. Provocați de întrebări de genul: ce știți despre tema/subiectul respectiv? Vreți să descoperim împreună noi elemente?... Doriți să consultăm și baza de date?... cei peste 60 de vizitatori ce au frecventat zilnic standul au descoperit pe viu conceptul de „bibliotecă alternativă". Dintre aceștia, cel puțin 10–15% aveau permis de acces în bibliotecă, iar mai mult de jumătate aparțineau segmentului mediu de vârstă (30–50 ani).

Concluzia este că puțini cititori știu cu exactitate adresa vreunui sediu de bibliotecă/filială, iar numărul celor interesați de acest gen de servicii este în scădere. Totuși, biblioteca alternativă rămâne o modalitate de a atrage cititorii, fie și printr-o ofertă neconvențională, dacă nu printr-o atracție de durată.

Un alt proiect ce s-a bucurat inclusiv de aprecierea primarului general al Capitalei, dl. Sorin Oprescu, după cum programul *Bucureștiul răsfoit* a fost vizionat de ministrul Culturii, dl. Theodor Paleologu, s-a intitulat *Bucureștiul dispărut... Bucureștiul redescoperit*, derulat în luna iulie 2009, în Parcul Cișmigiu, în zona numită „La Cetate". Manifestarea a reunit mai multe organizații și fundații, între care „Fabrica de peisaj", „Free reader" sau atelierul „Bucureștiul cu... legendă", organizat de Fundația „Ion Rațiu".

Oferta culturală și educațională a fost diversă, desfășurându-se pe ateliere, interactiv, prin colaborarea directă între expozanți și public. Expansivi și inventivi, tinerii au redecorat aleile cu oi alcătuite din pet-uri reciclate, au pus pe alei fotografii cu monumente și clădiri dispărute și au identificat zone degradate ce necesită o reabilizare ecologică. O agenție de publicitate, „Fabrica de peisaj", a creat pe parcursul unei zile mai multe momente de happening cultural, la care a participat inclusiv primarul general al Capitalei.

Prezența BMB în acest context a adus un plus de valoare și stabilitate actului cultural. Ceea ce trebuie în plus să mai facem este *continuitate* și *consecvență*. Bibliotecile, iar BMB nu face excepție, nu pot susține pe termen lung astfel de programe, decât cu condiția atragerii de *voluntari*. Parteneriatul cu unele asociații și fundații prezintă avantaje atât în sensul diminuării costurilor, cât și al concentrării resursei umane. Singur, personalul bibliotecii, oricât de calificat și disponibil ar fi, nu ar putea derula astfel de proiecte fără o participare în parteneriat.

Un alt exemplu de acțiune cu ecou public îl constituie proiectul *Școala europeană – o școală a creativității*, care a reunit, la sediul nostru din strada Viitorului (într-un spațiu multifuncțional ideal proiectat pentru a găzdui astfel de manifestări), copii de la două școli din cartierul Ferentari. De data aceasta partener ne-a fost Fundația „Komunitas", având ca obiectiv facilitarea accesului la cultură al copiilor din cartierele defavorizate economic sau provenind din comunități etnic minoritare. Acești copii cu risc de excluziune socială au fost călăuziți de voluntari ai Fundației către deprinderea unor meșteșuguri artizanale, abilități culturale și exerciții sportive, oferindu-le odată cu experiența lucrului în comun și dreptul la auto-reprezentare publică.

Biblioteca și Muzeul Național al Pompierilor au oferit acestor copii nu doar un spațiu de manifestare, ci mai ales o recunoaștere a efortului. În fond, ei toți au absolvit „Școala europeană a creativității", după cum susțin inițiatorii programului, dovedind prin obiectele artizanale, picturile și fotografiile rezultate că au nu doar talent, dar și har.

Acestea reprezintă doar o parte din manifestările culturale de tip non-convențional promovate de noi. Fără a intra în amănunte suplimentare, mai amintesc *Ziua bloggerilor bucureșteni*, ediția I, spectacolul interactiv muzical-literar *Florile primăverii* sau concertul de muzică clasică susținut la Complexul „Cazinou" din Sinaia.

Acestea sunt o dovadă că în prezent bibliotecile nu mai pot funcționa decât ca *centre de promovare culturală*. Este și aceasta o formă de a atrage noi servicii și utilizatori, este, până la urmă, o dovadă de adaptare. Până când vom fi înlăturați de rețeaua digitală mai avem timp să menținem dialogul cu cititorii. În ultimă instanță, nu tehnica ci publicul va decide rămânerea noastră în competiția valorilor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Mihail EMINESCU, *Poesii*

Ediția a cincea, cu o notiță biografică de T. Maiorescu, Editura Librăriei SOCECU & Comp., București, 1890

Tânăra generație română se află astăzi sub influența operei poetice a lui Eminescu.

Se cuvine dar să ne dăm samă de individualitatea omului, care a personificat în sine cu atâta stralucire ultima fază a poesiei române de astăzi.

Viața lui externă e simplă de povestit, și nu credem că în tot decursul ei să fi avut vre-o întâmplare din afară o înrâurire mai însemnată asupra lui. Ce a fost și ce a devenit Eminescu este resultatul geniului său înnăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă, încât să 'l fi abătut vre-un contact cu lumea de la drumul său firesc. Ar fi fost crescut Eminescu în România sau în Franța și nu în Austria și în Germania; ar fi moștenit sau ar fi agonisit el mai multă sau mai puțină avere; ar fi fost așezat în hierarchia Statului la o posiție mai înaltă; ar fi întâlnit în viața lui sentimentală orce alte figuri omenești: Eminescu rămânea acelaș, soarta lui nu s 'ar fi schimbat... (T. Maiorescu)

M. EMINESCU, *Scrieri politice și literare. Manuscrise inedite și culegeri din ziare și reviste*

Vol. 1 (1870–1877), ediție critică, Institutul de arte grafice și editură „Minerva", București, 1905

Ce să vă spun! Iubesc acest popor bun, blînd, omenos, pe spatele căruia diplomații croesc charte și resbele, zugrăvesc împărății despre care lui nici prin gînd nu-i trece; iubesc acest popor, care nu servește de cît de catalice tuturor acelora ce se înalță la putere – popor nenorocit care geme supt măreția tuturor palatelor de ghiață ce i-le așezăm pe umeri.

Pe fruntea [sa] străinii scriu conspirațiuni și alianțe ruso-prusiene – pe seama sa croesc revoluțiuni grandioase ale Orientului – a căror fală o duc vre-o trei indivizi – a căror martiriu și desonori le duce poporul sărmanul.

Ați făcut din o parte din oraș tirana celorlalte cinci părți ca s 'aveți alegători pe sprînceană, ați scumpit hrana de toate zilele ca s 'aveți alegătorii voștri, ca în urmă acei puțini alegători să vă dea dreptul d 'a vă croi diurne și d 'a împovăra [bugetul] într 'un mod ne mai auzit în România...

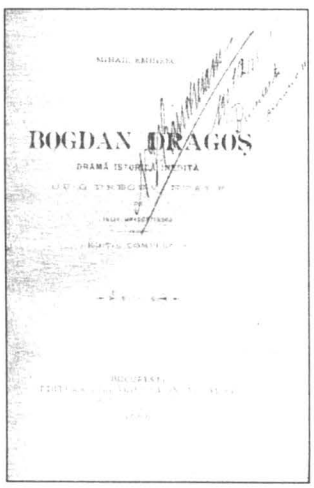

Mihail EMINESCU, *Bogdan Dragoș. Dramă istorică inedită*

Cu o Precuvîntare de Iuliu Dragomirescu, Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 1906

Drama pe care o înfățișez pentru întâia oară publicului era menită, fără îndoială, să fie lucrarea de căpetenie a lui Mihail Eminescu. Făurită în deplina mărire a darului său, numai suferințele care l 'au doborât au curmat întregirea ei.

Din cele ce ne-au rămas nu mai putem aduna și lega de cât două acte și acelea încă nerevizuite! Dar așa, în chipul său chiar, această operă e plină de schinteeri geniale, de frumuseți ritmice și de o bogăție poetică neajunsă, în cât alcătuește o lucrare de o însemnătate desăvârșită pentru judecarea mărețului talent...

... această dramă dovedește și mai mult cât de adânc era lacul în care se zbuciuma fulgerătoarea inspirație a lui Eminescu. Prin publicarea ei am socotit numai meritul de a pune piatra mea admirativă la piramida de glorie ce i se cuvine. (Iuliu Dragomirescu)

Rubrică realizată de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRȚII

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție populară
(1895–1995)

Cea mai prestigioasă colecție populară de carte din România și-a întins activitatea (neîntreruptă) pe o durată de 105 ani (1895–2000). Numerele noi din actuala colecție „Biblioteca pentru toți", apărute cu ajutorul unui cunoscut cotidian, fac obiectul unui litigiu destul de mediatizat. Cert este că venerabila colecție, care a însemnat prima ușă deschisă spre tainele culturii pentru cititorii de azi, de ieri și de alaltăieri, și-a încetat oficial activitatea în anul 2000, odată (parcă predestinat) cu mileniul. Ne face plăcere să reamintim momentele „bornei 100" prilejuite de sărbătorirea centenarului colecției. (N. red.)

Istoricul colecției

Biblioteca pentru toți a fost inițiată de editorul Carol Müller, inspirat, pe de o parte, de colecția germană de buzunar **Universal Reklam Bibliotheck** din Leipzig, inițiată în 1893, pe de alta de însăși ambianța culturală românească, unde apăruse, tot în 1893, o primă fascicolă într-o colecție intitulată **Biblioteca pentru toți**, cu titlul *Conductorul mariagiului* sau *Arta de a te căsători*, fără autor, fără editură. La sfârșitul lui martie 1895, stil vechi, Carol Müller a dat la iveală primul număr al colecției de buzunar **Biblioteca pentru toți**: H. Ch. Andersen – *Povești alese*, traducere de Dumitru Stăncescu. Acesta, folclorist ca formație, a fost și primul director al colecției (1896–1899). Ea își propunea să ofere cititorilor României Mici „cărți bune, bine alese, frumoase, interesante și bine traduse, culese din toate producțiile spiritului omenesc". În primul an au apărut peste 40 de numere. Colecția avea câte o sută de pagini la număr și se vindea cu prețul (azi am spune subvenționat) de 30 de bani exemplarul. În aceste condiții Carol Müller a dat faliment și a vândut colecția casei de editură a Librăriei Alcalay, plecând în Germania. Dumitru Stăncescu a decedat în 1899, anul vânzării colecției. În perioada Müller – Stăncescu tirajul mediu al unui număr era de 7.000 – 10.000 exemplare, după primul an atingând cifra de o jumătate de milion de exemplare la o populație totală a țării de aproximativ 7 milioane de locuitori.

Perioada Alcalay a colecției, întinsă pe un sfert de secol, a cuprins Editura Librăriei Leon Alcalay, Editura Librăriei Universale „Leon Alcalay", Editura Librăriei „Universala" Alcalay & Co. Din păcate, în intervalul 1895–1949 editurile nu indicau decât în chip aleatoriu anii de apariție, ceea ce n-a permis o datare exactă, în special a reeditărilor.

Perioada Alcalay a colecției a început cu numărul 179.

Coordonarea colecției a fost asigurată de A. Alecsandrescu-Dorna (n. 1870 – m. 1914), Victor Anestin (n. 1875 – m. 1918), Haralamb G. Lecca (n. 1873 – m. 1920) și Vasile Demetrius (n. 1878 – m. 1942). Cea mai îndelungată coordonare a asigurat-o Vasile Demetrius (1923–1942). Consilieri ai colecției, de la nr. 1000, sunt I. Al. Brătescu-Voinești, Al. Vlahuță și I. L. Caragiale.

În intervalul celor două războaie mondiale ritmul publicării numerelor slăbește, dar, practic, nu există nici un an fără apariții în această colecție. În intervalul 1943–1949 **Biblioteca pentru toți** a fost editată de Editura SOCEC, volumele apărând, uneori, mai ales în preajma naționalizării editurilor particulare, fără indicație de editură, doar cu precizarea tipografiei: Atelierele grafice „Dobrogeanu Gherea".

În perioada Alcalay colecția **Biblioteca pentru toți** a tipărit volume nu numai la Editura Librăriei Alcalay, ci și la editurile „Viața Românească" și „Biblioteca pentru toți".

Din 1950 până în 1959 apărută fără numere de colecție, **Biblioteca pentru toți** a fost editată de editurile „Cartea Rusă" și „Editura pentru Literatură și Artă" a Uniunii Scriitorilor, Editura ARLUS, Editura Tineretului a CC al UTC. Din 1960, numerotată din nou de la nr. 1, a fost editată de Editura de Stat pentru Literatură și Artă, Editura pentru Literatură și, din 1970 până astăzi, de Editura Minerva, cea care a păstrat, de la fostele ESPLA și EPL, structurile de editare a clasicilor literaturii române moștenite de acestea de la fosta Editură a Fundațiilor regale „Carol al II-lea".

Programul colecției

Biblioteca pentru toți a publicat, încă din 1895, autori români clasici și mari scriitori ai literaturii universale, mergând pe două mari direcții: publicarea beletristicii și publicarea unor lucrări de cultură generală. La nr. 4–5 apare Her-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Primul volum din „Biblioteca pentru toți" – *Povești alese* de Andersen – apărut la sfârșitul lunii martie 1895

Numărul festiv 1000 („O mie") apărut în 1918 și cuprinzând nuvele de I.Al. Brătescu-Voinești, Al. Vlahuță și I.L. Caragiale

bert Spencer, *Despre educație*. În ce privește selecțiile de text operate, trebuie să afirmăm că, mai ales în perioada Stăncescu, s-au folosit prelucrări și adaptări, cu foarte puține excepții (autori români și latini). Lucrările de cultură generală cuprindeau inclusiv sfaturi practice pentru meseriași și agricultori, pentru viața cotidiană.

O luare în posesie a cititorilor a permis creșterea tirajelor, astfel încât, la nr. 1105 (imediat după Marea Unire), colecția atinsese un tiraj total de zece milioane de exemplare. Acestea formaseră, în bună măsură, spiritul cultural al celor mulți și pregătiseră, printr-o acțiune stăruitoare, de publicare de antologii ale autorilor din toate provinciile românești, actul Marii Uniri. În 1929 s-a încheiat practic acțiunea de reeditare a tuturor numerelor apărute în intervalul 1895–1925. Ziarul „Universul" din 16 august 1925, p. 3, indică reeditarea, numai în intervalul 1924–1925, a 650 de numere. În fapt, de mai multe ori, cu număr de colecție vechi, s-au tipărit titluri noi, astfel încât întâlnim, la același număr, câte două titluri. Autorii clasici români au fost publicați în numeroase ediții, unii din ei apărând cu serii de *Opere complecte* de câte patru și șase volume. Perioada Vasile Demetrius a însemnat formarea unui corp de traducători specializați pe literaturi, ca și a unei echipe de editori cu bună pregătire filologică pentru editarea scriitorilor români vechi și moderni. Un plan sistematic și de perspectivă al colecției poate fi ușor decelat. În primul rând, autorii clasici universali nu mai sunt receptați prin prelucrări și adaptări, ci prin traduceri corecte, literare, care confruntă adesea mai multe ediții și sunt făcute din limba originară, chiar dacă fragmentar. În ce privește autorii români, se observă tentativa apropierii de generațiile contemporane de mijloc prin ceea ce aveau ele notabil. Se înregistrează apariția în această colecție a unor nume precum: Hortensia Papadat-Bengescu, Ion Petrovici, Liviu Rebreanu, Octavian Goga, Cezar Petrescu, Tudor Vianu, Constantin Noica. Apar dicționare și culegeri de legi, mari antologii. Din păcate, toate cataloagele colecției editate la sfârșitul unor volume au numere lipsă.

În perioada celui de-al doilea război mondial se publică volume care depășesc o sută de pagini, pentru prima dată cu mențiunea „text integral".

Seria nenumerotată a colecției (1950–1959), deși apărută în condiții neprielnice actului de cultură, n-a făcut rabat calității culturale a textelor. Această serie, deși cu frontispicii diferite, a apărut totuși unitar, editând sub copertă roșie autorii români și sub copertă albastră clasicii literaturii universale. Inovația culorilor n-a fost chiar o inovație. Supracoperta edițiilor „de lux" ale **Bibliotecii pentru toți** din prima serie era roșie sau albastră.

Din 1960 colecția a început să fie din nou numerotată de la 1, continuând să apară cu copertă roșu/albastru până în 1965. De la numărul 288 apare cu copertă ilustrată color, în forma pe care o cunoaștem și astăzi. Dacă programul seriei nenumerotate a fost acela de a păstra, pentru cititorul român, simțul valorilor marii culturi și deschiderea spre toate orizonturile spiritului, din 1960 s-a trecut la un program sistematic de editare, în ritm de un volum pe săptămână, plus reeditările în tiraje medii de 70.000 exemplare pentru un titlu, unii autori

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

depășind suta de mii de exemplare. Specialiștii de marcă ai țării au alcătuit, după 1960, un proiect de perspectivă pe literaturi, proiect ce însumează sute de pagini și constiuie încă ghidajul de apariții al redacției. Încă seria 1950–1959 renunțase la numerele de 100 de pagini, editând texte integrale, un titlu la un număr de 200–400 de pagini. Sute de autori români și străini, reeditarea celor mai bune apariții ale perioadelor precedente în ediții îmbunătățite, au păstrat imaginea colecției în ochii cititorilor. S-a reluat seria de cultură generală începută la nr. 4–5/1895. În acest ritm susținut, cu tiraje de masă și prețuri foarte mici (care au variat vreme de 40 de ani doar de la 1,30 lei la 8 lei), colecția atinsese în 1985 un tiraj total de 85.500.000 exemplare numai în serie nouă. Mihai Eminescu singur fusese publicat într-un tiraj total de 2 milioane de exemplare. În cei o sută de ani de existență, **Biblioteca pentru toți** a trimis cititorilor români aproximativ 200 de milioane de cărți, însumând, după cum o atestă indicii de la sfârșitul acestui catalog, câteva mii de scriitori publicați și sute de colaboratori. Marele efort colectiv al publicării acestor cărți, la prețuri accesibile oricui, a constituit uriașa putere de penetrație a colecției, valoarea ei formativă și educativă. Nerecunoscută oficial decât în chip minor (în 1965 a primit **Diploma pentru realizări artistico-grafice** la concursul „Cele mai frumoase cărți ale anului", aceeași diplomă primind-o în 1968) valoarea și soliditatea colecției au fost asigurate de cititorii ei, de la cele mai prestigioase personalități până la cei mulți și anonimi. Mircea Eliade a dedicat, în romanul său scris în exil *Noaptea de Sânziene*, tipărit în colecția **Biblioteca pentru toți** după Revoluția din decembrie 1989, un capitol acestei colecții, vorbind pe larg despre importanța ei în păstrarea conștiinței de neam și a conștiinței culturale românești în perioada grea a celui de-al doilea război mondial. După 1950 au vorbit elogios despre această colecție Tudor Arghezi, Victor Eftimiu, Grigore Moisil, Al. Philippide, Nichita Stănescu și mulți alții.

În prezent, programul colecției, stabilit în chip atât de generos de înaintași, este încă susceptibil de noi deschideri: apropierea de marile valori contemporane ale literaturii române și universale, creșterea tirajelor, scăderea prețului. În toate aceste direcții s-au făcut primii pași. De pildă, **Biblioteca pentru toți** a făcut cunoscută cititorului român literatura Basarabiei din ultimii patruzeci de ani, iar autori români clasici și contemporani apar acum pentru prima dată cu ediții integrale (Vasile Alecsandri – *Călătorie în Africa* și *Dridri*, Petre Sălcudeanu – *Biblioteca din Alexandria*, Constantin Țoiu – *Căderea în lume* ș.a.). Au pătruns în colecție scriitori valoroși ai generațiilor de mijloc din literatura universală (Patrick Modiano, Julio Cortàzar, Francisco Morales Padrón, David Mourão Ferreira ș.a.). Prețul a fost scăzut de la aproximativ 2000 lei/exemplarul în 1993, la 700–1.000 lei exemplarul în 1994, iar numărul de apariții a crescut de la 14 în 1993 la 32 în 1994.

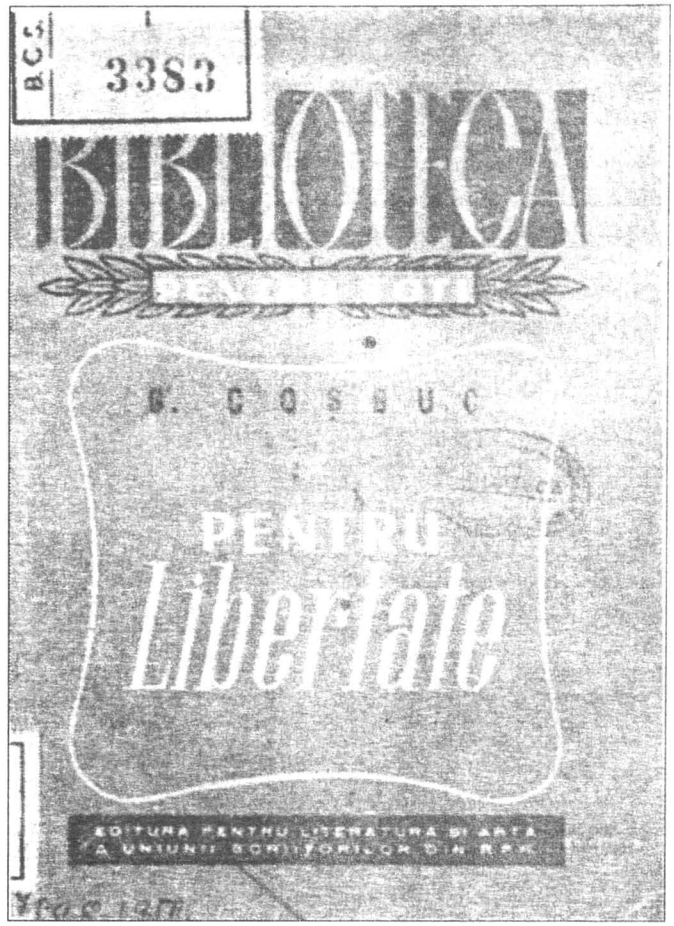

Primul volum din seria nenumerotată a „Bibliotecii pentru toți" apărut în martie 1950 – G. Coșbuc, *Pentru libertate*

Fie ca atingerea acestei vârste de o sută de ani de existență neîntreruptă – ceea ce, din câte știm, face din ea un unicat în cultura europeană – să fie pentru colecția **Biblioteca pentru toți** un semn de nouă tinerețe.

Martie 1995

Dr. Ecaterina ȚARĂLUNGĂ
Coordonator al colecției **Biblioteca pentru toți**

Din *Biblioteca pentru toți*
Catalog general 1895–1995.
Autori –
seria I, seria a II-a Ecaterina Țarălungă
seria a III-a Radu Vlăduț,
Biblioteca pentru toți. Editura Minerva,
București, 1995, pp. V–X

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă cronologie a „Bibliotecii pentru toți"

1895 sfârșitul lunii martie: Apare la editura-librărie Carol Müller primul număr al „Bibliotecii pentru toți": *Povești alese* de H. Ch. Andersen în tălmăcirea lui Dumitru Stăncescu, directorul literar al colecției.

1896 noiembrie – decembrie: Apare numărul 100 al „Bibliotecii pentru toți": *Carte de chipuri fără chipuri*, tot de H. Ch. Andersen.

1898 iulie: Apar ultimele numere (166–178) ale seriei Stăncescu-Müller a „Bibliotecii pentru toți": *Dictionnaire français-roumain* de dr. Urechia.

1899, 9 iulie: Moare, în Elveția, primul director literar al „Bibliotecii pentru toți", Dumitru Stăncescu (n. 1866).

1900 mai: Lichidându-și întreprinderea în 1899 Carol Müller „cedează" „Biblioteca pentru toți" editurii Leon Alcalay. Apare primul volum al „Bibliotecii pentru toți" în editura Alcalay: *Pe-același drum*, versuri de Artur Stavri (nr. 179).

1908: Vede lumina tiparului numărul 400 al „Bibliotecii pentru toți": *Duminicile unui burghez din Paris* de Maupassant; săptămânal, apar câte două volume din colecție (sâmbăta).

1909: Apare numărul 500 al „Bibliotecii pentru toți": *Scriitori vechi* de Th. D. Speranția.

1914: Moare Aurel Alexandrescu-Dorna (n. 1870), ziarist și traducător, director literar al „Bibliotecii pentru toți" în jurul anului 1903.

1918: Apare numărul 1000 (intitulat: *O mie*) al „Bibliotecii pentru toți" (pregătit încă din 1916 și neapărut din cauza războiului), cuprinzând nuvele de I.Al. Brătescu-Voinești. Al. Vlahuță și I.L. Caragiale.

Moare Victor Anestin (n. 1875), publicist, autor al unor scrieri de vulgarizare a științei, director literar al „Bibliotecii pentru toți" înainte de război.

1920: Moare Haralamb G. Lecca (n. 1873), dramaturg și poet, director literar al „Bibliotecii pentru toți" înainte de război. Moare Leon Alcalay, al doilea editor al „Bibliotecii pentru toți".

1923 august: Scriitorul Vasile Demetrius preia direcția literară a „Bibliotecii pentru toți" – colecție de care se va ocupa cu pasiune până în preajma celui de-al doilea război mondial. În 1923 „Biblioteca pentru toți" începe o vastă operație de reeditare a majorității numerelor vechi și de înlocuire a altora.

1925 august: Începând din decembrie 1924 fuseseră retipărite 650 de numere ale „Bibliotecii pentru toți", fiecare volum în tirajul de 10.000 de exemplare (v. *Universul*, 16 august 1925, p. 3).

1929: Operația de reeditare a numerelor vechi ia – în linii mari – sfârșit. „Biblioteca pentru toți" pornește mai departe, începând cu nr. 1105 (G. Courteline – *Taina familiei* și *Liniștea casei*).

1934: Apare numărul 1300 al „Bibliotecii pentru toți" (I. Petrovici – *Din cronica filozofiei românești*). Vasile Demetrius menționează într-un articol că „Biblioteca pentru toți" a „împrăștiat mai mult de 25.000.000 de volume în România noastră" .

1935: Se sărbătoresc cei 40 de ani de activitate neîntreruptă a „Bibliotecii pentru toți". La Editura Universală Alcalay apare un volum omagial: *„Biblioteca pentru toți" – 40 de ani de cultură*, cu aprecieri la adresa colecției semnate de: I. Agârbiceanu, T. Arghezi, G. Bacovia, I.A. Bassarabescu, M. Cruceanu, Sergiu Dan, Petre Dulfu, Mircea Eliade, Elena Farago, Artur Gorovei, Emil Isac, E. Lovinescu, I. Minulescu, P.P. Negulescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Cincinat Pavelescu, I. Peltz, I. Petrovici, M. Sebastian, M. Simionescu-Râmniceanu, Damian Stănoiu, G. Talaz, Caton Theodorian, I.C. Vissarion, Dragoș Vrânceanu, G. M. Zamfirescu ș.a.

1936 (1938?): Apare numărul 1500 al „Bibliotecii pentru toți".

1942: Moare Vasile Demetrius (n. 1878). „Biblioteca pentru toți" își încetează ritmul de apariție; în timpul războiului și câțiva ani după aceea vor vedea lumina tiparului doar câteva volume noi.

1949: Apare – fără indicație de editură (numai cu cea a tipografiei: Atelierele grafice „Dobrogeanu Gherea") – cel din urmă volum al seriei vechi a „Bibliotecii pentru toți": *Cântece de galeră* de Cicerone Theodorescu (nr. 1575–1576). În ultimii ani „Biblioteca pentru toți" aparuse la editura Socec (până la naționalizare).

1950 martie: La Editura pentru literatură și artă (devenită curând E.S.P.L.A.) apare seria a II-a, nenumerotată, a „Bibliotecii pentru toți", inaugurată cu volumul antologic din versurile lui Coșbuc intitulat: *Pentru libertate*.

Până în 1959 vor apărea în această serie circa 270 de volume (inclusiv reeditările) în peste șapte milioane de exemplare.

1959, 1 aprilie: la ființă la E.S.P.L.A. redacția „Biblioteca pentru toți", care se va ocupa de editarea literaturii române în colecție și va pregăti apariția – din 1960 – a noii serii a „Bibliotecii".

1960, 9 ianuarie: Apare la E.S.P.L.A. (din 1961 Editura pentru literatură) primul volum al seriei a III-a (seria nouă numerotată) a „Bibliotecii pentru toți": M. Eminescu, *Poezii*.

1961, 1 ianuarie: În cadrul „Editurii pentru literatură" redacției „Biblioteca pentru toți", cu un colectiv mărit, îi revine sarcina de a se ocupa în întregime de editarea colecției (preluând și sectorul de traduceri); se începe operația de alcătuire a planului de circa 2000 de volume (din literatura română și universală), plan definitivat până în 1967.

decembrie: Apare numărul 100 al „Bibliotecii pentru toți": *Tinerețe fără bătrânețe (Basme populare românești)*.

1963 decembrie: Noua serie a „Bibliotecii pentru toți" difuzează până la această dată 10.000.000 de exemplare.

1965 mai: „Biblioteca pentru toți" își schimbă înfățișarea grafică adoptând coperta ilustrată, în culori. Primul volum cu coperta ilustrată: G. Bacovia – *Plumb* (nr. 288). „Biblioteca pentru toți" obține una dintre diplomele principale pentru realizări artistico-grafice deosebite la concursul „Cele mai frumoase cărți ale anului 1965" (pentru noua prezentare grafică). La sfârșitul anului noua serie a „Bibliotecii pentru toți" depășește, ca număr de coli editură tipărite, realizările primei serii a colecției obținute în 54 de ani de activitate.

1966: Este lansată subseria de „cultură generală" a „Bibliotecii pentru toți" cu volumul *Ion Creangă, viața și opera* de G. Călinescu (nr. 353).

1967: Până la începutul anului „Biblioteca pentru toți"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

difuzează 25.000.000 de exemplare, depășind, câteva luni mai târziu, tirajul total obținut de prima serie a colecției.

1968: „Biblioteca pentru toți" obține o nouă diplomă la concursul „Cele mai frumoase cărți ale anului" (1968).

1969 martie: Apare numărul 500 al noii serii a „Bibliotecii pentru toți": Al. Philippide – *Floarea din prăpastie*. Cele 500 de volume au fost difuzate în 35.647.000 de exemplare. Până la sfârșitul anului tirajul noii serii a „Bibliotecii pentru toți" ajunge la 42.761.000 de exemplare.

16 decembrie: „Biblioteca pentru toți" își continuă activitatea în cadrul Editurii Minerva. „Biblioteca pentru toți" (și Combinatul Poligrafic Casa Scînteii) obțin „diploma pentru cartea tipărită în tiraj de masă" la concursul „Cele mai frumoase cărți ale anului" (1969).

1970 martie – aprilie: Se sărbătoresc cei 75 de ani de apariție neîntreruptă ai „Bibliotecii pentru toți". Revista *Cărți noi* dedică acestui important eveniment editorial două pagini din numărul său pe martie, cuprinzând, printre altele, și câteva călduroase saluturi adresate colecției de către Eugen Barbu, Ion Biberi, Geo Bogza, Demostene Botez, Șerban Cioculescu, Victor Eftimiu, George Macovescu, Mircea Malița, Grigore C. Moisil, Al. Philippide, Valeriu Râpeanu, Al. Rosetti, Nichita Stănescu și Zaharia Stancu. Au loc emisiuni închinate „Bibliotecii pentru toți" la televiziune (9 aprilie) și radio (15 aprilie). Apar articole informative privind această aniversare în *Scînteia*, *România literară* etc.

1979 aprilie – mai: Apar concomitent numerele 1000 și 1001 ale colecției: Mihai Eminescu: *Literatură populară*. Acest moment festiv a fost marcat în ziua de 4 mai prin organizarea unui simpozion și a unei expoziții retrospective în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare, sub egida Ateneelor Cărții. Cu acest prilej s-au pus în vînzare 200 de exemplare din numărul jubiliar ștampilat cu *exlibris*-ul special al Editurii Minerva consacrat acestui eveniment.

La această dată tirajul general al noii serii a „Bibliotecii pentru toți" s-a ridicat la cifra de 77.500.000, iar tirajul global al colecției în cei 84 de ani de existență, la circa 110.000.000 de exemplare.

1981: În cursul anului „Biblioteca pentru toți" ajunge la tirajul de 80.000.000 de exemplare.

1984: Tirajul „Bibliotecii pentru toți" se ridică la 85.000.000 de exemplare.

1985, 9 ianuarie: Seria nouă a „Bibliotecii pentru toți" împlinește 25 de ani de existență.

Sfârșitul lui martie: S-au împlinit 90 de ani de apariție neîntreruptă a „Bibliotecii pentru toți". Dubla aniversare a colecției a fost marcată, în ziua de 28 martie, tot prin organizarea unui simpozion și a unei expoziții retrospective în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare, sub egida Ateneelor Cărții. Cu acest prilej a fost pus în vânzare volumul primului director literar al colecției, D. Stăncescu: *Cerbul de aur*.

[*1995 martie*: Ample manifestări de omagiere a colecției „Biblioteca pentru toți" la împlinirea unui secol de apariție neîntreruptă și numărul festiv de colecție 1440 al seriei noi care conține catalogul general al colecției.]

Din *Biblioteca pentru toți*
Catalog general 1895–1985,
Biblioteca pentru toți. Editura Minerva,
București, 1985, pp. 13–19

Ediții Eminescu, în paginile
15, 19, 21, 29

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

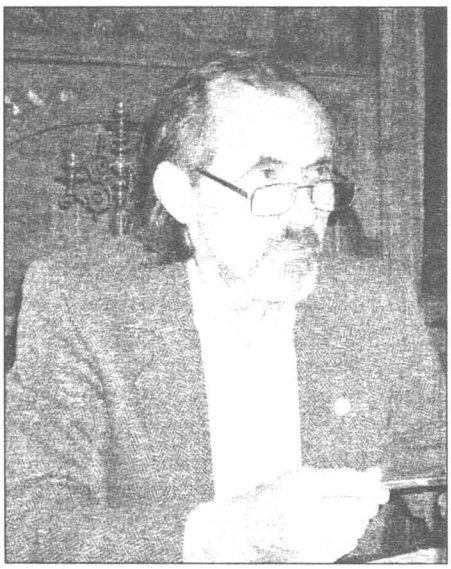

Gheorghe PĂUN

... Intelectual fin, educat şi auto-educat în sfera abstractă a (poeziei) cifrelor superioare, cultivând trainice legături cu importanți oameni de ştiințe şi cercetători în domenii pe cât de noi pe atât de uluitoare, peregrin întru acestea în zeci de țări, premiat şi citat pretutindeni, dar şi urmat de mai tineri colegi de pe mapamond, academicianul* Gheorghe Păun *a simțit, iată, necesitatea şi adânca dorință de a se mărturisi şi prin* puterea Poeziei. *Aceasta, întrucât* iubirea de frumos – *acel* frumos românesc*! – era în el dintru început, însoțindu-l şi protejându-l cu taina-i pretutindeni, peste mări şi țări...

Radu CÂRNECI

Biobibliografie

Născut la 6 decembrie 1950, în comuna Cicănești, județul Argeș, din părinți țărani.

Școala generală în comuna natală, Liceul „Vlaicu Vodă" la Curtea de Argeș.

Facultatea de Matematică a Universității din București (1969–1974), doctor în matematică în anul 1977 (sub conducerea profesorului Solomon Marcus).

Matematician la CEPECA (1974–1978), cercetător la Colectivul de Studiul Sistemelor din Univ. București (1978–1988, când colectivul este desființat), Centrul de Calcul al Univ. București (1988–1990), Cercetător principal I la Institutul de Matematică al Academiei Române, București (din 1990), *visiting researcher* la Universitatea Sevilla, Spania (din 2003).

Bursă Humboldt în 1992–1993 (Magdeburg, Germania), cu recomandare din partea lui Constantin Noica, burse şi invitații repetate la universități din Germania, Ungaria, Cehia, Slovacia, Polonia, Franța, Austria, Olanda, Finlanda, Spania, Italia, SUA, Canada, Japonia, Noua Zeelandă, China, Singapore ş.a. Participant la peste 120 de conferințe internaționale de specialitate, în aproximativ jumătate din cazuri ca vorbitor invitat (*invited/plenary speaker*).

Membru Corespondent al Academiei Române, din octombrie 1997 (Secția de Ştiința şi Tehnologia Informației); Membru de onoare şi Doctor Honoris Causa al Academiei Internaționale de Informatizare de pe lângă ONU, Filiala Chişinău, din 1998; Profesor onorific al Universității Wuhan, China, din 2005; Membru al Academiei Europei (Academia Europaea, Londra), din 2006 – la ora aceasta nu sunt decât şapte români mem-

Fuga spre albastru

Mi-a înfrunzit toiagul lângă masă,
În pâine bob rotund de grâu se-adună,
Văd păsări albe cuibul cum şi-l lasă
Şi cad împuținate-n iarba grasă,
Pierind sub rădăcini de mătrăgună.

Corăbii grele se întorc la maluri
Dezvăluind în lemnul lor stejarii,
Parcă-s păduri ce-alunecă pe valuri.
Închipuind silvestre ritualuri,
Bizar, la pupa, cântă marinarii.

Simt fuga către roşu cum se-ncheie,
Sunt osiile lumii în balanță,
Dau să se-adune căile lactee,
Să se întoarcă flacăra-n scânteie
Şi spațiul să renunțe la substanță.

Se clatină planete pe orbite,
Când ici, când colo, piere câte-un astru,
Stau galaxiile încremenite,
Spre oul de-nceput ca absorbite.
Simt cum începe fuga spre albastru.

Cumpănă

De vreun ceas încoace s-a micşorat lumina,
Păsări în zbor au luat-o spre-napoi,
În lemnul cercevelei s-a înverzit răşina
Iar prin podea se simte mişcare de strigoi.

Litere negre au căzut din carte,
Molii gălbui erup din cărămidă,
Pendula a rămas cu limba într-o parte
Şi-un cheag de sânge-ar vrea să mă ucidă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bri ai acestei academii; Doctor Honoris Causa al Universității Sileziene din Opava, Cehia, din 2008; Nominalizat la prima ediție a Premiului pentru Excelență în Cultura Română, 1999.

Cetățean de onoare al municipiului Curtea de Argeș (din 1999), al județului Argeș (din 2007) și al comunei Cicănești (din 2009).

Membru al Uniunii Scriitorilor, din 1990 (recomandări de la Alex Ștefănescu, Tudor Octavian, Solomon Marcus).

Unsprezece monografii de matematică (informatică teoretică) publicate și peste șaptezeci de volume colective editate, singur sau în colaborare, la edituri românești sau străine (Ed. Academiei Române, Springer-Verlag, Gordon and Breach, World Scientific, Taylor and Francis, Kluwer); cartea *DNA Computing*, scrisă în colaborare cu G. Rozenberg, Olanda, și A. Salomaa, Finlanda, apărută în 1998 la Springer-Verlag, a fost tradusă în 1999 în japoneză, în 2004 în rusă la Editura Mir, Moscova, și în chineză la Tsinghua Univ. Press, Beijing, și retipărită de Springer în 2006.

Inițiatorul calculului cu membrane, inspirat din structura și funcționarea celulei vii; modelele de calcul cu membrane sunt acum numite *P sisteme*, iar subiectul este domeniu de cercetare pentru peste 350 de cercetatori din aproape 25 de țări. Bibliografia domeniului numără peste 1.400 de titluri (a se vedea http://ppage.psystems.eu) dintre care peste 30 teze de doctorat și peste 30 de volume colective. La finalul anului 2009 a apărut la Oxford University Press un masiv *Handbook of Membrane Computing* (aproape 700 de pagini), editat de Gh. Păun, G. Rozenberg, A. Salomaa. Anual au loc două întâlniri internaționale dedicate P sistemelor, *Brainstorming Week on Membrane Computing* (în februarie, la Sevilla, Spania) și *Workshop on Membrane Computing*, devenit din 2010 *Conference on Membrane Computing* (în vară, în fiecară an în altă țară).

Citat în peste 7.000 de lucrări de specialitate (număr în creștere susținută), scrise de peste 130 de cercetători români și peste 1.200 de cercetători străini; cel mai citat informatician român (consemnat ca *Highly Cited Scientist* de către faimosul Institute for Scientific Information – ISI, Philadelphia, SUA: http://isihighlycited.com).

Mai multe volume de cultură matematică și jocuri logice, rubrici sau articole cu acest profil în numeroase periodice („Argeș", „Flacăra", „Rebus", „Știință și Tehnică", „Viața Studențească", „Expres Magazin", „Academica", „Preuniversitaria", „Ideea", „Argeș Expres", „Pietrele Doamnei" ș.a.), senior editor al cotidianului „Argeș Expres".

În jur de 35 de povestiri publicate în periodice între anii 1981–1988.

După 1982, a introdus în România jocul de GO; primul președinte al Federației Române de GO (1990–1992).

Inițiatorul Clubului Iubitorilor de Cultură din Curtea de Argeș (în decembrie 2005), editează anual *Cronica* acestui club.

Au scris despre activitatea literară a lui Gh. Păun: Solomon Marcus, Cornel Robu, Mihai Coman, Alexandru Mironov, Victor Nițâ, Voicu Bugariu, Mircea M. Tomuș, Tudor Octavian, Liviu Hotinceanu, Alexandru Boiu, Voicu A. David, Ion Hobana, Ioan T. Morar, George Arion, Victoria Milescu, Paul Schveiger, Maria Diana Popescu, Augustin Doman, Al. Th. Ionescu, Alex Ștefănescu, Marin Ioniță, Mona Vâlceanu, Denisa Popescu, Radu Cârneci (prefață), Paula Romanescu (prefață) ș.a.

Mai multe premii literare (revista „Argeș", consfătuiri naționale SF), culturale, științifice.

Cărți literare:

Sfera paralelă, Editura Albatros, București, 1984 (povestiri – debut în volum).

Generoasele cercuri, Editura Albatros, București, 1989 (povestiri).

O mie nouă sute nouăzeci și patru, Editura Ecce Homo, București, 1993 (roman); tradus în engleză la Minerva Press, Londra, 1997, și maghiară, la Pont Kiado, Budapesta, 2008.

Oglinzi mișcătoare, Editura Scripta, București, 1994 (roman).

Hotel Anghila, Editura Scripta, București, 1994 (roman).

Nemiloasele cercuri, Editura Meșterul Manole, Curtea de Argeș, 2004 (povestiri, selecție din *Sfera paralelă* și *Generoasele cercuri*).

Lotta, Editura Paralela 45, Pitești, 2005 (roman).

Ultima saună, Editura Dacpress, Curtea de Argeș, 2006 (roman).

Inscripții pe un bilet de tren. Jurnal de peregrin, Editura Fundației Orient – Occident, București, 2007 (prozo-poeme).

Teama de toamnă, Editura Tiparg, Pitești, 2009 (versuri).

De-a viața, Editura Tiparg, Pitești, 2009 (versuri).

Haina arlechinului/L'habit de l'arlequin (selecție din cele două volume anterioare și traducere în franceză de Paula Romanescu), Editura Tiparg, Pitești, 2009.

Guadalquiviria, Editura Vergiliu, București, 2009 (versuri, ediție bilingvă româno-spaniolă, versiunea spaniolă de Maria Calleya).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Monografii originale de informatică teoretică:

Mecanisme generative ale proceselor economice, Editura Tehnică, București, 1980.

Gramatici matriciale, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.

Gramatici contextuale, Editura Academiei, București, 1982.

Probleme actuale în teoria limbajelor formale, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.

Paradoxurile clasamentelor, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987.

(în colaborare cu J. Dassow, Germania) *Regulated Rewriting in Formal Language Theory*, Akademie-Verlag, Berlin, 1989, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, 1989.

(în colaborare cu E. Csuhaj-Varju, Ungaria; J. Dassow, Germania; J. Kelemen, Cehoslovacia) *Grammar Systems. A Grammatical Approach to Distribution and Cooperation*, Gordon and Breach, London, 1994.

Marcus Contextual Grammars, Kluwer, Boston, Dordrecht, London, 1997.

(în colaborare cu G. Rozenberg, Olanda, A. Salomaa, Finlanda) *DNA Computing. New Computing Paradigms*, Springer-Verlag, Heidelberg, 1998, Springer-Verlag, Tokyo, 1999 (traducere în japoneză), Mir, Moscova, 2004 (traducere în rusă), Tsinghua Univ. Press, Beijing, 2004 (traducere în chineza simplificată).

(în colaborare cu C. Calude) *Computing with Cells and Atoms. An Introduction to Quantum, DNA and Membrane Computing*, Francis and Taylor, London, 2000.

Membrane Computing. An Introduction, Springer-Verlag, Berlin, 2002 (în curs de traducere în chineză).

Cărți de cultură științifică, eseuri:

(în colaborare cu C. Calude) *Modelul matematic – instrument și punct de vedere*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

Din spectacolul matematicii, Editura Albatros, București, 1983.

Între matematică și jocuri, Editura Albatros, București, 1986; reeditată sub titlul *Jocuri și matematică*, vol. I, la Editura Tehnică, București, 2000.

Matematica? Un spectacol!, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.

Jocuri și matematică, vol. II, Editura Tehnică, București, 2000.

Jocuri și matematică, vol. III, Editura Tehnică, București, 2001.

Cărți de jocuri logice:

Inițiere în GO, Recoop, București, 1985 (ediția a doua – 1986, ediția a treia – 1988, ediția a patra – 2000).

Soluții pentru 50 de jocuri logice solitare, Recoop, București, 1987 (ediția a doua – 1989).

250 de probleme de GO, Recoop, București, 1987 (ediția a doua – 1989).

Cartea jocurilor (coordonator și coautor), Recoop, București, 1988.

Jocuri logice competitive, Editura Sport-Turism, București, 1989.

(în colaborare cu I. Diamandi) *40 de jocuri în BASIC*, Recoop, București, 1993.

Teoria chibritului. 234,5 probleme logico-distractive, Editura Tehnică, București, 1999.

Logică distractivă. 256 de probleme, Editura Tehnică, București, 2000.

Jocuri cu cărți, Editura Tehnică, București, 2000.

Descântec

Fulgere fulgere,
Sângele sângere,
Pulberi adune-se,
Clipa cununе-se,
De pe comoară
Piatra de moară
Să crape-n două,
Flacără nouă
Să zămislească
Nepământească
Sfântă chemare
Fără-ntinare,
Dar de la zodii,
Sâmburi de rodii,
Mâinile tandre
Sub salamandre,
Brațele faur,
Ochi de centaur
Și-o lungă sete,
Dor de comete
Și de ocheane
Peste oceane,
Rană sub frunte
Timpul să-nfrunte,
Rană sub os,
Timp cu folos,
Timp cu folos.

Pastel cu străbuni

Dorm străbunii sub răzor
Odihnind întru tăcere,
Fluturi ard deasupra lor,
Fum în tremur alb, părere.

Flori albastre se ridică,
Ochi timizi ieșind din lut,
Gând de moș, de străbunică,
Cercetând răzorul mut.

Soarele stă sus în cruce,
Nemișcat, apăsător,
Vreme curge și nu curge.
Dorm străbunii sub răzor.

De-a Robinson

Purtat de alizee mincinoase,
M-am rătăcit de drumul de pe hartă
Și-am eșuat în golfuri cu fregase,
În praguri de coral cu coca spartă.

Pe mal perușii țipă ca isterici
Și râd de vela mea prea inutilă,
Din apă mă pândesc cu dinți homerici
Rechini mirați de-o pradă-așa facilă.

Busola tremură de parcă-i vie,
Refuză nordul măcar să îl cate,
Îmi crește barba ca-n sălbăticie
Și rând pe rând cuvintele-s uitate.

Din amintiri, doar scurte fulgurații,
Mixate de peruși cu voci rebele,
Flămânzi, rechinii fac pe acrobații
Prin valuri ce se-nșiră paralele.

Stau sfinx la proră, cu dorinți apuse
Și simt cum valurile rod din oase,
Stăpân pe golful-n care mă aduse
Un șir de alizee mincinoase.

(ca și Ana în zid – uneori numită Mira)

gheața din ce în ce mai subțire
deși la fel de trainică –
folie antiefracție –
dintre ieri și azi
închipuind o fortăreață
împreună cu barbacanele
din ce în ce mai bine păzite
dintre azi și mâine

alcatraz la purtător
personalizat
cu monogramă
și mulaj de mână
din care evadez zilnic
zadarnic și firesc
precum o respirare

Cum se spune, autorul mai nu are voie să adauge prea multe după ce lasă cartea „să zboare", trebuia s-o facă înainte. Câteva „instrucțiuni de folosire" tot îmi permit însă: acest text trebuie luat drept un unic poem, cu (fix) cincizeci de „strofe", un fel de jurnal de călătorie, de pe dealul Olarilor din Curtea de Argeș până în centrul Andaluziei, în țara guadalquiviră, arab-andaluză, cea a nisipului galben; poate și înapoi...

Gheorghe PĂUN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viața Bibliotecii Metropolitane București

Premiile Muzeului Național al Literaturii Române

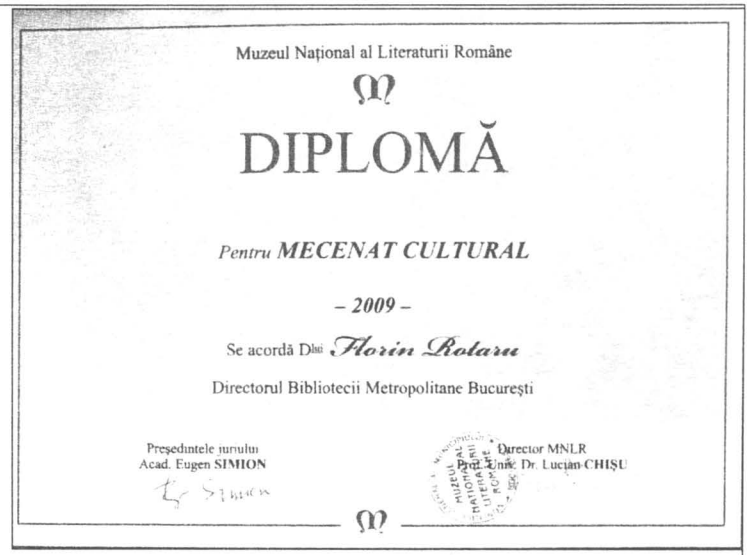

Muzeul Național al Literaturii Române

DIPLOMĂ

Pentru ***MECENAT CULTURAL***

– 2009 –

Se acordă Dlui *Florin Rotaru*

Directorul Bibliotecii Metropolitane București

Președintele juriului
Acad. Eugen SIMION

Director MNLR
Prof. Univ. Dr. Lucian CHIȘU

În ziua de 21 decembrie 2009 au fost acordate premiile Muzeului Național al Literaturii Române.

Juriul, format din acad. Eugen Simion (președinte), criticul și istoricul literar Paul Cornea, istoricul literar Nicolae Mecu, criticul literar Ion Simuț, prof. univ. dr. Lucian Chișu, a acordat următoarele premii:

Premiul *Perpessicius* pentru ediții critice: **Alexandru Andriescu** – pentru ediția *Gib Mihăescu* (volumele I – III), Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008.

Premiul *Perpessicius* pentru ediții critice: **Liviu Leonte** – pentru ediția *Negruzzi*, volumul 1, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008.

Premiul *Șerban Cioculescu* pentru memorialistică: **Gheorghe Florescu** – pentru volumul *Confesiunile unui cafegiu*, Editura Humanitas, 2008.

Premiul *Petru Creția* pentru filologie clasică: **Liviu Franga** – pentru volumul *Clasic printre postmoderni*, Editura Princeps, 2008.

Premiul pentru mecenat cultural: **Neculai Onțanu**, Primarul Sectorului 2.

Premiul pentru mecenat cultural: **Florin Rotaru**, Director al Bibliotecii Metropolitane București.

Trofeul a fost realizat de Silviu Spirescu.

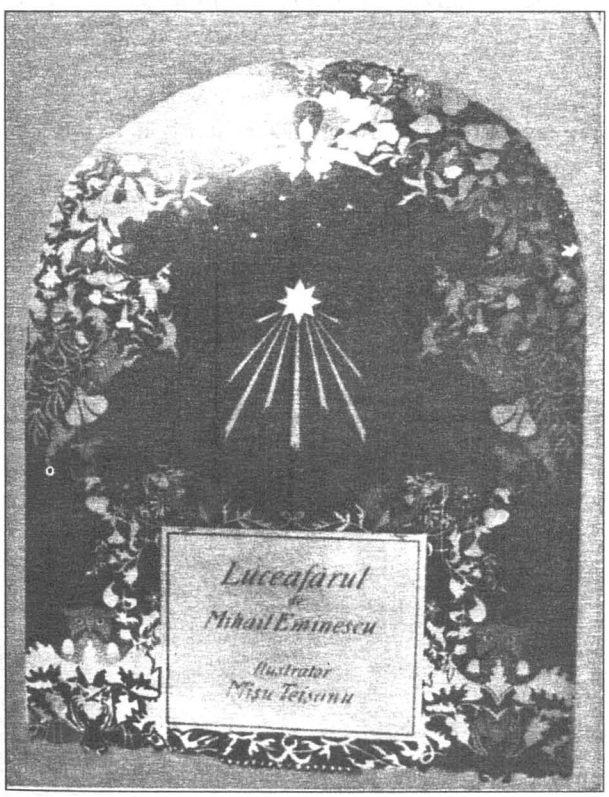

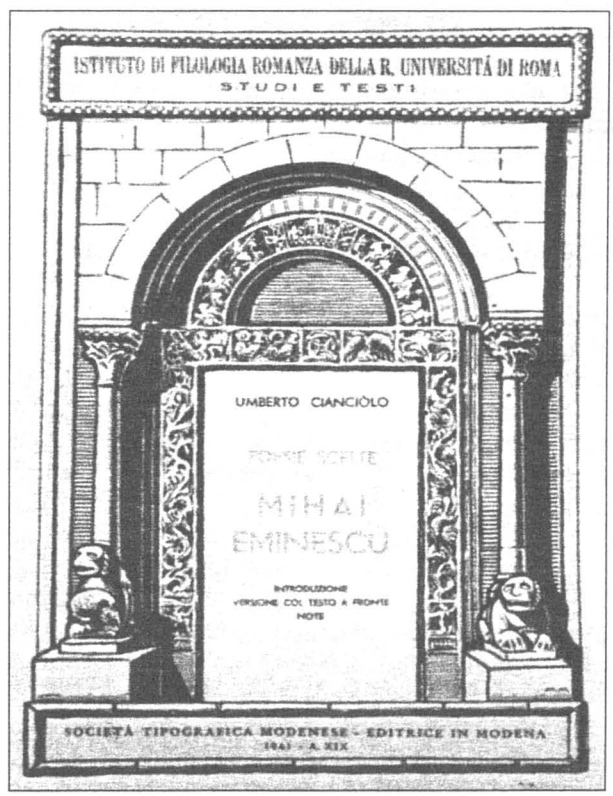

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pe urmele lui George Coşbuc

Pe data de 15 decembrie 2009, Filiala „George Coşbuc" a Bibliotecii Metropolitane Bucureşti a găzduit evocarea ***George Coşbuc în magia iernii****. Cu acest prilej, dl. Corneliu Lupeş, statornic colaborator al bibliotecii, a prezentat o amplă comunicare, din care reproducem în continuare un fragment:*

În ce mă priveşte, termenul „paseism" nu are o tentă peiorativă, aşa cum nuanţează dicţionarul, ci o atitudine pe care o ridic la rangul de virtute. Nici nu se poate altminteri, de vreme ce-mi petrec zilele, uneori şi nopţile, printre relicve, dat fiind statutul de cicerone pe care îl exercit la aşezămintele de scriitori din Bucureşti, şi nu numai. Omagierea de astăzi, aici şi acum, îşi însuşeşte un asemenea risc. Ca de fiecare dată în astfel de împrejurări, mi-am propus o abordare care să nu se oprească la urechile, ci să provoace şi sufletul unei asemenea audienţe eterogene: de la elevii care ne-au colindat, la pensionarii care au aplaudat, ca să ne rezumăm doar la vârstă.

Aşa se face că nu l-am lăsat pe năsăudeanul din Hordou la el acasă, ci am purces să-l vizităm pe bucureşteanul George Coşbuc în fosta casă de pe Calea Plevnei, la nr. 40, astăzi Liceul Cervantes, unde aflăm că: *„În această casă a locuit în ultimii ani ai vieţii sale poetul George Coşbuc 1866–1918. Cîntăreţ de seamă al vieţii şi aspiraţiilor poporului român. Eminent traducător din literatura universală – septembrie 1966."*

Parcurgând bibliografia, aflăm despre această casă că: „Pentru atmosfera ei de cumînţenie şi decenţă era numită «casa bunei cuviinţe»." Se afla la parterul liceului particular al profesorului Clinciu, un ardelean rotofei şi bonom, prietenul poetului. Din aceeaşi sursă mai aflăm că, aici, poetul a scris *Balade şi idile*, *Fire de tort*, *Ziarul unui perde vară*, că a tradus *Eneida*, *Odiseea*, *Georgicele* şi *Divina comedie*, dar şi că „A sfârşit în această casă de pe Calea Plevnei, pradă a deznădejdii, la 9 mai 1918, «adică la două zile după ce fusese semnată înrobitoarea pace de la Bucureşti», numai cu câteva luni înainte de împlinirea milenarului vis de unire, aşa cum a sfârşit la Iaşi, în aura de tragedie antică, prietenul său Delavrancea." A rămas de un fără de seamăn tragism – adăugăm noi – trăsnetul care l-a lovit pe Coşbuc odată cu pierderea tânărului său fiu, într-un accident de automobil.

Tot autorul *Cântecelor de vitejie* este şi semnatarul poeziei *Zece mai*, dar nu cea „descoperită" de Ion Buziaşi, ca fiind „O poezie cvasiinedită de George Coşbuc", din care citează ultima strofă:

„Dar cred că se roagă, sărmanii:
Noi liberi pe voi v-am făcut
Iar Tatăl din cer să vă aibă
De-a pururi sub sfântul său scut!"

„Zece mai ne-o fi de-a pururi
Sfântă zi, căci ea ne-a dat:
Domn puternic ţării noastre,
Libertate şi Regat.
Ridicaţi cu toţii glasul
Şi din şesuri şi din plai:
Să trăiască România
Ura! Pentru Zece Mai."

Această ultimă strofă aparţine poeziei *Zece mai*, dar nu cea scrisă de George Coşbuc, ci de Vasile Alecsandri, atât de cunoscută încât a intrat într-o receptare populară, întocmai creaţiilor folclorice. Întru satisfacţia lectorului, am reprodus mai sus, paralel cu strofa lui Alecsandri, şi ultima strofă din poezia lui Coşbuc, care, nota bene, nu figurează în cele două volume de versuri apărute în colecţia „Clasici Români" a Editurii de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1958. Pe atunci, pomenirea „Regelui" şi a „Tatălui din cer" erau de neconceput; mai mult, atrăgeau mulţi ani de temniţă. Pentru cel ce nu cunoaşte autorii celor două strofe, inadvertenţa sare în ochi de îndată ce realizăm că anul detronării lui Al. I. Cuza şi aducerea în ţară a lui Carol I este acelaşi cu cel al naşterii lui Coşbuc: 1866. Cât despre încoronarea lui Carol I ca rege, în anul 1881, oricât de precoce ar fi fost Coşbuc, e greu de imaginat că versurile respective ar fi fost scrise la 15 ani în Hordoul natal din Transilvania.

Manifestarea s-a bucurat de un interes special din partea cititorilor constanţi ai bibliotecii. (F.D.)

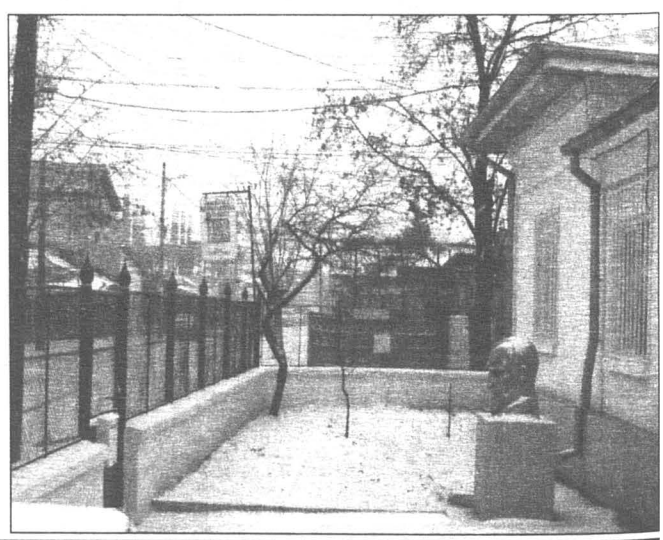

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversare Mihai Eminescu

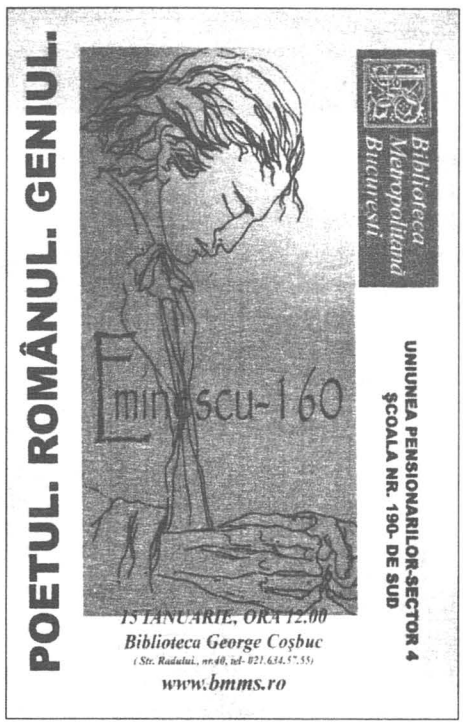

Aniversarea a 160 de ani de la naşterea lui Mihai Eminescu a prilejuit colegilor de la Filiala „George Coşbuc" o întâlnire multimedia cu opera marelui poet naţional. Au participat elevi de la Şcoala nr. 190, însoţiţi de dna Nina Manolache, bibliotecar, precum şi un grup de copii de la Grădiniţa nr. 262 „Albă ca zăpada", care au prezentat un program artistic inspirat din creaţia eminesciană.

Din bogatul material documentar, realizat de Florentina Dobrogeanu-Ipsilante şi Florin Preda, şi pus la dispoziţia micilor vizitatori ai bibliotecii, redăm aici un fragment semnificativ:

De la Iaşi ne îndreptăm spre Bucureşti. Aici Eminescu este gazetar şi colaborator apropiat la *Junimea* lui Titu Maiorescu. Ocazia este foarte potrivită de a cunoaşte şi alte locuri eminesciene din Bucureşti: la redacţia ziarului „Timpul", la redacţia ziarului „România Liberă", am vizitat casele lui Grigore Peucescu dar şi pe cele ale lui Titu Maiorescu şi Ioan Slavici; cu o strângere de inimă trecem pe lângă Sanatoriul Caritatea.

În perioada bucureşteană deja o cunoştea pe Veronica Micle când, pentru o scurtă perioadă de timp, se pare că ar fi locuit aici împreună.

Strângerea de inimă se transformă în durere când aflăm despre moartea lui Eminescu survenită după o chinuitoare suferinţă.

În urma lui rămân manuscrisele şi apar, în timp, foarte multe ediţii bibliofile cu opere lui.

Avem parte de o paralelă inedită între Mihai Eminescu şi Émile Nelligan, un poet simbolist canadian. Asemănarea este adusă de felul cum şi-au trăit viaţa şi de greutăţile întâmpinate, dar sunt voci care spun că şi opera s-ar asemăna oarecum.

„Je sais là-bas une vierge rose
Fleur du Danube aux grands yeux doux
Si belle qu'un bouton de rose
Dans la contrée en est jaloux.

Elle a fleuri par quelque soir pur,
En une magique harmonie
Avec son grand ciel pâle azur:
C'est l'orgueil de la Roumanie."

(Je sais là-bas…)

„Ştiu undeva, departe,-n limpezime,
Un dar al Dunării, cu ochi de linişti;
Fecioara-trestie, cu chip de floare –
Privind-o zările pălesc în mirişti.

Când ea zâmbeşte-n seara transparentă,
Vrajă-minune, fără ca să ştie,
Înalţă-n slăvi portaluri de azur –
A României faimă şi mândrie."

(Ştiu undeva, departe…)

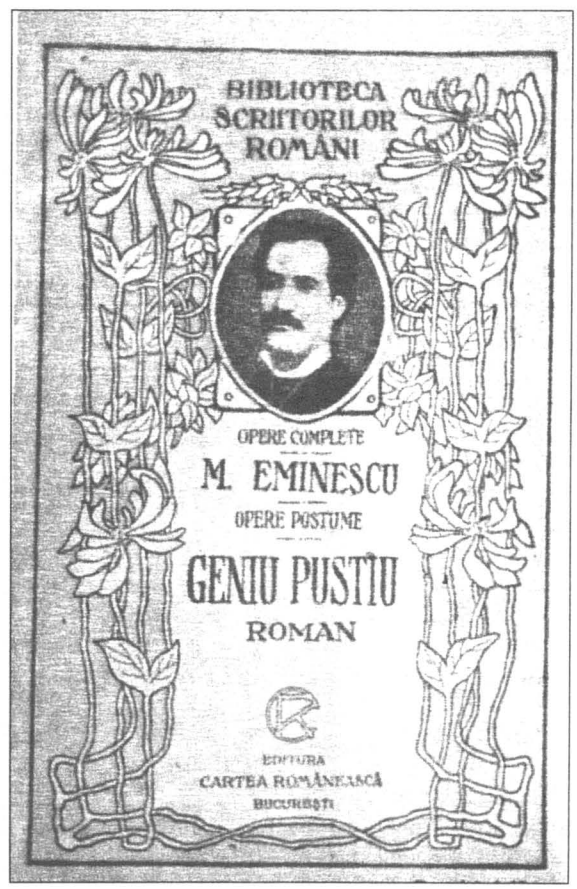

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureşti
Capitala Principatelor Unite

În zilele de vineri, 22 ianuarie, şi luni, 26 ianuarie a.c., Filialele BMB „George Coşbuc" şi „Dimitrie Cantemir" au organizat manifestări dedicate aniversării Unirii Principatelor Române. Colaboratorii celor două filiale au fost Şcolile Generale nr. 102 „Eremia Grigorescu" şi nr. 24. Elevii, îndrumaţi de prof. Adrian Panait şi, respectiv, prof. Mariana Voinescu, au vizionat un material multimedia pe tema Bucureşti – Capitala Principatelor Unite, *realizat de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară – şef de program, bibliotecar Florin Preda.*

Iată, sintetic, câteva idei extrase din materialul evocator al Domnului Unirii şi al transformării Bucureştilor în vremea lui, realizat de Florentina Dobrogeanu-Ipsilante:

Alegerea principelui Cuza la Iaşi putea rămâne un fapt oarecare în istoria Moldovei. Abia gestul muntenilor, în speţă al bucureştenilor, prin dubla alegere de la 24 ianuarie 1859, conferă dimensiuni naţionale evenimentului", aprecia istoricul Georgeta Filitti.

Ce putem afla, pe scurt, despre personalitatea lui Cuza? „Era un om simpatic şi inteligent, având replica promptă şi ascuţită. Chiar şi slăbiciunile sale – nu disprețuia, mai ales nu disprețuise în tinerețele sale un pahar de vin bun şi omagia frecvent sexul frumos – erau din acelea pe care contemporanii le priveau, ca şi în trecut, cu îngăduinţă. Pe de altă parte, nu era nici un ambiţios, doritor de a face, cu orice preţ, carieră şi nici nu umbrea pe ceilalţi prin mari însuşiri: de orator – ca Mihalache Kogălniceanu, de talent – ca Alecsandri, sau de prestigiu – ca Negri."

Pentru urcarea pe tron a lui Cuza, Bucureştiul s-a pregătit îndelung. În scrierile lui Nicolae Filimon oraşul apare ca prins în mare agitaţie dar, în acelaşi timp împodobit, ca de sărbătoare. Capitala şi oamenii ei se bucurau vădit de venirea lui Cuza.

„Piaţa Teatrului Naţional era ornată cu piramide de brazi verzi, pîntre care era aşezate în formă de mozaic miriade de candele pline cu oliu de mai multe culori. Ici-colea se vedeau falnicile obelisce egiptene împodobite cu trofee şi insemne militare; pe balconul teatrului era depus un cadru colosal, pe care era zugrăvit preaiubitul nostru domnitor, înconjurat de divinităţi: Justiţia, Abondinţa şi Gloria; iar mai jos, acvila şi zimbru încadrate într-un singur spaţiu."

Secvenţă de la Filiala „Dimitrie Cantemir"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversarea Unirii Principatelor Române la Chișinău

Dr. Ion CONSTANTIN

În organizarea Asociației istoricilor din Republica Moldova, vineri 22 ianuarie 2010, la sediul Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu" din Chișinău, a avut loc o masă rotundă cu tema *Importanța Unirii Principatelor Române*, la care au participat cadre didactice universitare și cercetători, bibliotecari, publiciști, studenți, doctoranzi, profesori de istorie din învățământul preuniversitar, elevi, pensionari, scriitori, poeți, pictori, precum și reprezentanți ai mass media și ai Ambasadei României din capitala moldavă. Din partea Bibliotecii Metropolitane București au luat parte la manifestare dr. Ion Constantin și prof. univ. dr. Adina Berciu, reprezentând Centrul de Studii pentru Românii de Pretutindeni care funcționează în cadrul BMB.

După un succint cuvânt introductiv rostit de președintele Asociației istoricilor din Republica Moldova, conf. univ. dr. Sergiu Musteață, au urmat comunicările prezentate de cercetătorii dr. Ion Varta: *Unirea Principatelor Române în istoriografia comunistă* și dr. Gheorghe Negru: *România modernă și politica națională a Imperiului rus în Basarabia*. Vorbitorii au subliniat ampla semnificație a actului de la 24 ianuarie 1859, consecințele pe care acesta l-a avut asupra procesului făuririi statului național român, care a fost inițiat prin Unirea Basarabiei cu patria-mamă, la 27 martie 1918. Istoricul Ion Varta a arătat că acest eveniment important al națiunii române a fost prezentat în culori sumbre în istoriografia comunistă, cu mici excepții. „Istoriografia comunistă are o atitudine ostilă față de acest subiect și a încercat să prezinte distorsionat realizarea actului Unirii de la 1859, și asta în pofida faptului că rușii, știm foarte bine, în perioada respectivă, au fost susținătorii acestui deziderat național românesc", a subliniat cercetătorul de la Chișinău. În partea a doua a manifestării au fost lansate lucrările elaborate de Editura Biblioteca Bucureștilor în anul 2009: Ion Constantin și Ion Negrei, *Pantelimon Halippa – tribun al Basarabiei* – o culegere de documente, în cea mai mare parte inedite, referitoare la viața și activitatea unuia dintre cei mai proeminenți luptători pentru cauza basarabeană – Pantelimon Halippa (1883–1979), și Ion Constantin – *Pantelimon Halippa neînfricat pentru Basarabia*, volum care prezintă acțiunile temerare ale liderului basarabean menționat, în timpul regimului comunist, pentru a sensibiliza autoritățile și a menține viu interesul privind Moldova de Răsărit. Despre cele două volume au rostit alocuțiuni personalități culturale și specialiști reputați din Republica Moldova și România, precum: prof. dr. Valeriu Matei, deputatul și scriitorul Ion Hadârcă, prof. univ. dr. Adina Berciu, dr. Maria Danilov, dr. Mihai Taşcă, scriitorii Vladimir Beşleagă și Ion Iachim.

Vicepremierul moldovean dr. Ion Negrei, coautor al unuia dintre volume, a arătat că acesta este alcătuit dintr-un studiu despre Pantelimon Halippa, iar a doua parte a lui conține un set de documente referitoare la viața și activitatea înaintașului basarabean. „Despre personalitatea lui Pantelimon Halippa s-a vorbit mai mult în sens negativ, discriminator, de aceea prin culegerea de documente pe care o punem la dispoziție căutăm să prezentăm în lumina adevăratei valori pe care o reprezintă această personalitate pentru istoria neamului nostru", a spus Ion Negrei.

În cuvântul său, dr. Ion Constantin a subliniat că cele două cărți fac parte dintr-un proiect al Centrului de Studii pentru Românii de Pretutindeni de la BMB, în care sunt implicați istorici din București și de la Chișinău. Pe parcursul a minimum cinci ani, istoricii își propun editarea de studii și monografii despre importante personalități din istorie. „În mod special, atenția noastră este țintită spre fruntașii politici din Basarabia, o temă care, după cum se știe, a fost neglijată în perioada comunistă, și după '90 s-a făcut extrem de puțin", a explicat Ion Constantin.

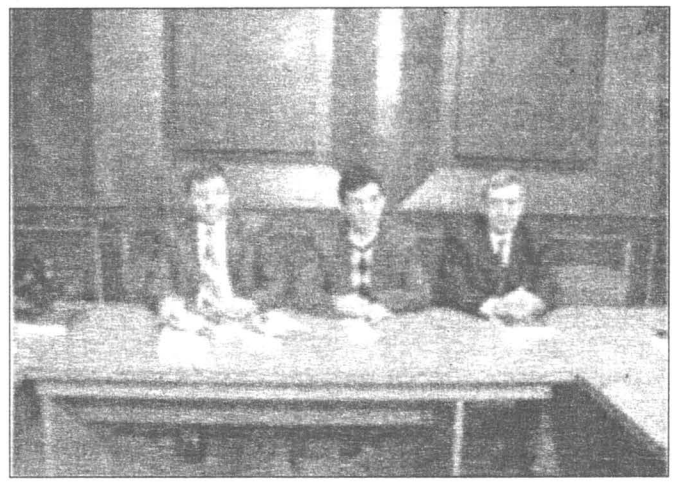

Dr. Ion Constantin, reprezentantul BMB, alături de gazdele sale: dr. Ion Negrei și conf. univ. dr. Sergiu Musteață

Cu ocazia deplasării la Chișinău s-a semnat un nou Protocol de colaborare între Biblioteca Metropolitană București și Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu" din Chișinău. Între altele, acesta prevede introducerea on-line a cărților din Biblioteca de la Chișinău de către BMB, realizarea în colaborare a unor acțiuni cultural-științifice, simpozioane, editări de cărți, reluarea manifestării *Zilele Onisifor Ghibu*, la sfârșitul lunii mai a.c., acțiune care în anul precedent nu a mai putut fi făcută în comun, din cauza evenimentelor politice și a obstrucțiilor vechiului regim (introducerea de vize ș.a.). S-a convenit, de asemenea, de principiu, invitarea unor specialiști, cadre didactice și cercetători din Republica Moldova, a cercetătorilor și a profesorilor din Basarabia la ediția a 3-a a Simpozionului *Cartea. România. Europa* (București, 20–23 septembrie 2010). Pentru inițierea introducerii on-line a fondului de carte din Republica Moldova, a fost adus deja, cu acest prilej, un set de 10 lucrări reprezentative propuse pentru a fi introduse în Biblioteca Virtuală. S-au mai propus câteva acțiuni comune care să fie realizate în acest an, precum emiterea la București de: medalii, timbre, monede jubiliare ale personalităților basarabene aniversate în anul 2010: Ion Inculeț, Elena Alistar, C. Stere, Paul Gore, Vasile Harea, Ștefan Ciobanu, Antonie Plămădeală, Nestor Vornicescu ș.a.

Menționăm în mod special rolul pe care l-au avut în buna organizare a manifestării sus-menționate și disponibilitatea pe care au dovedit-o și de această dată, pentru colaborarea cu BMB, conf. dr. Lidia Kulikovski, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hașdeu", și Elena Vulpe, director al Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu" din Chișinău, cărora le aducem mulțumiri și pe această cale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Breviar cultural

Delicii gastronomice la Biblioteca Metropolitană Bucureşti

Înscris în calendarul *Zilelor Europene ale Cărții*, evenimentul *Delicii gastronomice* a reunit vineri, 20 noiembrie 2009, cele mai prestigioase edituri specializate în prezentarea şi promovarea specialităților culinare, alături de câțiva maeştri bucătari consacrați, care au prezentat la sediul BMB (Sala Multimedia) o manifestare... gustoasă, sub semnul *deliciilor gastronomice*.

Au preparat la fața locului brânzoaice şi mere coapte acompaniate de vin fiert cu scorțişoară şi zahăr brun maeştrii bucătari de la revista „Good Food". Maestru de ceremonii şi coordonator al proiectului a fost colegul nostru Alexandru Horia Frunză, de la Centrul de Tineret, care, înfrângând multe prejudecăți, a adus bucatele alese printre cărți, demonstrând că arta gatronomică nu este doar un hobby, dar şi o temă de reflexie culturală. (*M.N.*)

Eminescu şi India la Muzeul Literaturii Române

Într-un spațiu consacrat cinstirii marilor valori ale culturii naționale, la Muzeul Literaturii Române a avut loc, pe 13 ianuarie 2010, prezentarea volumului *Eminescu şi India* al cunoscutei traducătoare şi exegete a creației eminesciene, Amita Bhose.

Născută la Calcutta în 1933 şi stabilită în România din 1971, Amita Bhose a rămas, până la moartea sa survenită în 1992, o admiratoare şi o promotoare constantă a lui Eminescu atât în spațiul culturii indiene, cât şi în cel european. Eforturile sale ca traducător (a publicat în 1969 prima ediție Eminescu în limba bengali), dar mai ales ca istoric literar, având acces direct la sursele consultate de Eminescu în spațiul indian, au fost apreciate de-a lungul timpului de reputați eminescologi, astăzi trecuți la rândul lor în lumea umbrelor – Zoe Dumitrescu Buşulenga, Sergiu Al. George şi George Muntean.

Între studenții bucureşteni ai Amitei Bhose, figură cu totul inedită în spațiul cultural bucureştean, se află şi doamnele Carmen Muşat-Coman (directoarea editurii Cununi de stele, care şi-a asumat riscul acestei ediții), Elena Andronache şi colega noastră Lelia Rădulescu, de la Filiala „Ioan Slavici" a BMB. Domniile lor au evocat cu căldură pe omul Amita Bhose, dar mai ales opera ei, aflată sub semnul marelui sărbătorit al acestui început de an – poetul național Mihai Eminescu, de la naşterea căruia s-au împlinit, pe 15 ianuarie, 160 de ani. (*M. N.*)

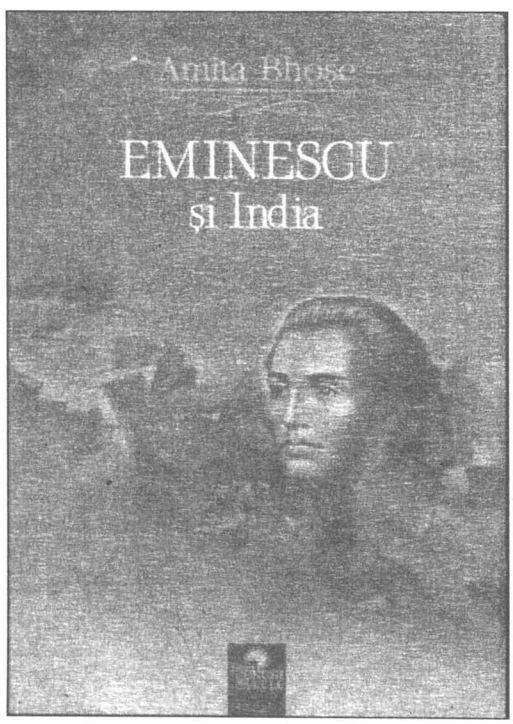

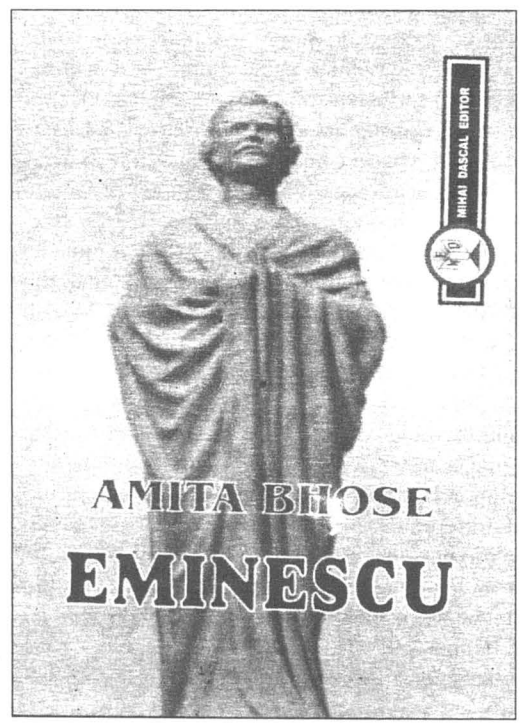

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecile lumii

Digitizarea patrimoniului scris în Franţa

Pe 12 ianuarie a.c., Marc Tessier a prezentat ministrului Culturii şi Comunicării, Frédéric Mitterand, un raport despre Digitizarea patrimoniului scris. *Documentul menţionat este menit să pună capăt unei polemici, tocmai când Franţa ar putea să încredinţeze milioane de cărţi motorului de căutare american Google în vederea digitizării. Domnul Tessier preconizează trei acţiuni: digitizarea în masă a cărţilor pe site-ul Gallica prin Biblioteca Naţională a Franţei (BNF); un parteneriat reechilibrat cu Google Books; relansarea unui impuls către bibliotecile din Europa. Frédéric Mitterand declară pentru „Le Monde" că va adopta aceste propuneri.*

Iată interviul acordat de Frédéric Mitterand ziarului amintit:

Acest raport răspunde aşteptărilor dvs.?

Este formidabil. Accesul la cultură prin intermediul digitalului este o revoluţie pe care îndrăznesc să o compar cu cea a caselor de cultură înfiinţate de Malraux.

Dar noi am pornit prost. Când am venit eu şi când s-a aflat că BNF discuta cu Google, au apărut critici cum că Franţa ar da patrimoniul său acestei societăţi monopoliste mondiale.

Cerând acest raport comisiei Tessier, am făcut în aşa fel încât pasiunile să facă loc reflexiei. De asemenea, m-am întâlnit la Paris, de două ori, cu David Drummond, vice-preşedintele Google. I-am spus că nu suntem la origine anti-americani. Problema nu este Google, Microsoft sau Yahoo!, ci modul în care Franţa trebuie să colaboreze cu parteneri privaţi în vederea constituirii celei mai mari biblioteci virtuale din lume pornind de la colecţiile noastre.

Şi cum veţi face?

Răspunsul este clar: este o miză prea importantă şi statul trebuie să intervină. Dar pentru a face asta, trebuie să ai cărţile în mână. Odată cu obţinerea unui împrumut de 750 milioane de euro pentru digitizare, cred că am repurtat o victorie uriaşă!

Raportul Tessier denunţă acordurile încheiate de Google cu bibliotecile.

Google a intrat în Europa cucerind şi apoi i-a fost deschisă uşa în urma semnării unor acorduri pe care eu le consider inacceptabile pentru că sunt bazate pe o confidenţialitate excesivă, pe exclusivităţi imposibile, clauze dezinvolte, chiar severe în privinţa drepturilor de autor.

Google şi-a dat seama şi deja a luat măsuri. Noi le vom propune, în urma raportului Tessier, un cu totul alt dialog: un schimb de fişiere fără confidenţialitate sau exclusivitate, pentru transparenţă şi respectul autorilor.

Google va accepta?

Nu ştiu. Mă voi întâlni cu conducătorii săi în martie, în Statele Unite, căci vreau să văd cum lucrează ei. Dacă ei spun nu, înseamnă că marile lor principii filantropice de care fac caz nu sunt decât de faţadă. Eu nu cred că se vor dispensa de un patrimoniu francez imens, de care sunt foarte interesaţi. Cu atât mai mult, cu cât întâmpină deja dificultăţi în alte ţări.

Şi dacă Google refuză, se poate fără ei?

Eu nu aş vrea să renunţ la Google, dar există şi alţi operatori privaţi potenţiali, şi noi vom dezvolta portalul Gallica al BNF.

Dar raportul critică site-ul Gallica...

Da. Nu sunt sigur încă dacă trebuie să păstrăm acest nume. Are o latură *„Asterix"* care mă jeneză. Este un pic naţionalistă şi arhaică. Trebuie găsit un nume care să aibă aceeaşi forţă , aceeaşi deschidere, ca Erasmus, de exemplu.

Raportul spune că site-ului Gallica îi lipsesc vizibilitatea, eficacitatea, că motorul său de căutare trebuie schimbat. Sunteţi de acord?

Da, dar tot aşa putem să facem o listă cu greşeli care apar pe Google?... Gallica a făcut progrese şi trebuie să le amelioreze căci este chemată să devină echivalentul Google Books. Orice s-ar întâmpla, timpul rămânerii în urmă a luat sfârşit. Prin împrumutul pe care l-a primit, Franţa ia avans în Europa în domeniul digitizării.

Gallica este cu mult în urma Google...

Americanii erau cu mult în urma sovieticilor în cucerirea spaţiului când aceştia din urmă au trimis în spaţiu câinele Laika... şi i-au depăşit.

Ar trebui scoasă Gallica de sub tutela BNF, cum sugerează raportul Tessier?

BNF poate fi locomotiva trenului Gallica, sau vagonul său restaurant, dar trebuie ştiut că Gallica fără BNF nu există.

Se poate merge până la crearea unei comisii a digitizării, care să definească marile linii, aşa cum sugerează raportul?

Eu nu sunt de acord. Ministerul Culturii trebuie să joace acest rol.

Se poate reproşa BNF că nu şi-a asociat mai bine celelalte biblioteci din Franţa?

Da, poate, dar filozofia mea nu este de a reveni asupra trecutului.

Regretaţi acordul dintre Google şi Biblioteca din Lyon care oferă 25 de ani de exclusivitate americanilor?

Este o eroare, nu se mai poate face nimic în acest caz, nu este de competenţa Ministerului Culturii şi Comunicării. Acest acord trebuie readus în contextul epocii pentru a-l putea judeca. Era un consens local în jurul Google.

Cum vor fi distribuite cele 750 de milioane?

Este un ajutor formidabil. Un organism va administra

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

această sumă generoasă. Eu preconizez că este vorba de un grup public de interese organizat în jurul a patru organisme: BNF, Asociația Muzeelor Naționale, Centrul Național al Cinematografiei și Institutul Național al Audiovizualului. Lor le revine sarcina de a-l folosi pentru proiecte distincte în parteneriat cu privatul dar sub controlul statului.

Apare din nou Google?

Nu este imposibil, dar pot fi și alții, pe care încă nu-i cunoaștem. Sau ca anumite întreprinderi mici și mijlocii din Franța, competente în digitizarea operelor.

Filozofia dumneavoastră va fi înțeleasă la Bruxelles și în alte țări europene?

Biblioteci din Europa au semnat cu Google. Și Viviane Reding, comisar european însărcinat cu societatea informațională și media, era la început aproape de Google. Dar eu simt că situația se va schimba; am chiar impresia că poziția noastră va deveni majoritară. Noi vom supune raportul Tessier partenerilor noștri pentru a vedea unde ne găsim.

Christine Albanel, fost ministru al Culturii, căreia primul ministru tocmai i-a încredințat o misiune asupra cărții digitizate, îl va înlocui pe Bruno Racine la președinția BNF, cum se spune cu insistență?

Eu voi face o propunere președintelui Republicii.

Credeți că veți rămâne ministru al Culturii după alegerile regionale din martie?

Eu am făcut gafe, dar nu erori. Și nici măcar pentru o secundă nu mă îndoiesc că încrederea pe care mi-o acordă șeful statului nu va fi reînnoită.

* * *

Pistele Raportului Tessier

Raportul Tessier privitor la *digitizarea patrimoniului scris*, prezentat pe 12 ianuarie ministrului Culturii, răspunde mai multor urgențe. După polemicile născute în urma anunțului despre discuțiile dintre BNF și motorul de căutare Google privind digitizarea cărților, se impunea găsirea unor soluții. În aceeași măsură este nevoie să fie mai vizibil pe web patrimoniul scris francez, într-o lume dominată de către englezi, și să se organizeze filiera digitală a cărții pentru evitarea catastrofei din domeniul muzical.

Raportul prezintă stadiul bibliotecilor virtuale. Cu motoare de căutare și referințe inegale: pe de o parte, Google a scanat 10 milioane de cărți, pe de altă parte, Gallica permite accesarea a 900.000 de documente din care 145.000 de cărți. Raportorii constată că singura versiune care poate fi consultată cu ușurință, cea a cărții *Roșu și Negru* de Stendhal, provine de la gigantul american.

Cât privește biblioteca virtuală *Europeana*, ea nu este astăzi decât un *portal de consultare*, iar din partea editorilor francezi nu sunt decât 40.000 de titluri digitizate.

În aceste condiții, cum se poate face față digitizării masive care se anunță? Raportul amintește acordurile de digitizare semnate de Google cu șapte biblioteci europene, printre care și cea din Lyon, și consideră că ele nu corespund cu misiunile bibliotecilor, atât din punctul de vedere al conservării patrimoniului, cât și din punctul de vedere al accesibilității de către publicul larg. Raportul judecă în termeni duri durata *clauzelor de exclusivitate* care leagă bibliotecile de Google – 25 de ani pentru Biblioteca din Lyon.

Să negociezi cu Google

Raportul Tessier propune, mai întâi, trei piste de acțiune, și anume:

Pornind de la *Gallica, instrumentul BNF, care are experiență în digitizarea în masă, dar ameliorând-o prin reformarea profundă a politicilor și a funcționalităților sale.*

Apoi, raportul se pronunță în favoarea unui parteneriat public – privat și propune începerea negocierilor cu Google, actorul dominant al pieței. Se solicită *o altă formă de parteneriat, bazată pe schimbul echilibrat de fișiere digitizate, fără clauză de exclusivitate.* Un acord care ar viza *împărțirea efortului de digitizare, prin schimbul de fișiere de calitate echivalente și de formate compatibile.* Fiecare partener ar avea libertatea de a dispune de fișierele obținute prin schimb. În acest fel, cărțile franceze ar putea fi reperate în Google Books iar platforma națională ar fi îmbogățită cu lucrări digitizate de Google. Contactați telefonic, responsabilii Google France nu au dorit să facă declarații.

A treia pistă este relansarea unei dinamici europene prin asocierea celorlalte biblioteci și prin întărirea *Europeana*.

În sfârșit, pentru a-i ajuta pe editori să se adapteze la digital, raportul preconizează *crearea unei entități care să reunească bibliotecile publice patrimoniale și editorii.* Aceasta ar permite crearea unei platforme comune unde internauții ar avea acces la ansamblul cărților digitizate. Pentru a beneficia de ajutoarele de stat pentru digitizare, fiecare editor ar trebui să-și depună aici fișierele, să autorizeze indexarea și consultarea lor de către public, dar editorii pot păstra administrarea condițiilor de exploatare comercială a fișierelor.

Să dezvolți piața mai curând decât să o reglementezi

Autoritatea concurenței s-a declarat împotriva extinderii Legii Lang asupra cărții digitizate și prețului unic într-un aviz consultativ făcut public, marți 12 ianuarie. Cererea a fost susținută de Sindicatul Național al Editurilor (SNE). În avizul dat, autoritatea amintește că descărcarea cărților online nu reprezintă astăzi mai mult de 0,1% din totalul de cinci miliarde, cât este cifra de afaceri a vânzărilor de carte din Franța. În aceste condiții, „având în vedere caracterul încă embrionar al cărții digitizate", se estimează că impunerea unui cadru foarte rigid ar risca să încetinească dezvoltarea acestei piețe, și se ia în calcul, pentru moment, scăderea riscurilor de preemțiune ale pieței de către un mic număr de actori.

Interviu realizat de
Michel GUERRIN și Nathaniel HERZBERG,
preluat din „Le Monde",
Anul 66, Nr. 20208, marți 13 ianuarie 2010, p. 21

Traducere de Cornelia RADU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Studiu de caz privind dezvoltarea colecţiilor de carte în format electronic în Italia

Agnese PERRONE

Scopul lucrării

Prezentul proiect de cercetare are ca obiectiv investigarea modului în care bibliotecarii gestionează integrarea colecțiilor de carte electronică în bibliotecile lor, concentrându-se pe criteriile de selecție. Scopul principal este acela de a identifica pluralitatea căilor de acces, tipurile colecțiilor de carte electronică oferite de către editori, precum și anumite aspecte pe care angajații din bibliotecile universitare le întâlnesc: abordarea în termeni de selecție, de management al colecțiilor, ca și analizarea nevoilor utilizatorilor și limitările bugetare.

Context

Colecţiile de carte în format electronic din bibliotecile universitare

În ultimii ani, aceste colecții au înregistrat o creștere (Ashcroft și Watts, 2004, p. 285). Au fost efectuate studii care să investigheze modul în care bibliotecile au integrat aceste colecții în serviciile lor, precum și modul în care acestea au fost oferite utilizatorilor. Sutton (2003) a raportat succesul modelului de acces centrat pe utilizator, din cadrul Universității de Stat Wayne, în timp ce Armstrong și Lonsdale (2005) au analizat – pe grupuri de opinii – integrarea acestui tip de colecții în biblioteci universitare din Marea Britanie, în 2005. Bennett și Landoni (2005), precum și Qari (2005) au analizat utilizarea de cărți în format electronic în rândul studenților din universități britanice, axându-se pe importanța organizării de cursuri de formare și seminarii de specialitate.

Aspecte privind dezvoltarea colecţiilor de carte electronică

Chiar dacă unele probleme au mai fost analizate și discutate în literatura de specialitate, cum ar fi accesul și modelele de afaceri, calitatea conținutului și nevoile utilizatorilor (Anuradha și Usha, 2006; Su, 2005; Safley, 2006; Rice, 2006), și au mai fost efectuate diferite proiecte (de exemplu, Langston, 2003; Park, 2007), colecțiile de carte electronică nu sunt nici incluse în serviciile bibliotecilor universitare, nici legate de listele de curs, și nu par a fi o parte a unei strategii de dezvoltare a acestui tip de colecții (Ashcroft și Watts, 2004, p. 285).

Este dificil de centralizat datele și criteriile conform cărora bibliotecarii dezvoltă aceste colecții. Se pot lua în calcul statistici de utilizare de la furnizori, feedback de la profesorii din învățământul universitar, precum și de la studenți (Blake și Schleper, 2004), aspecte legate de cost, de acordare a licențelor și de gestionare a drepturilor operelor digitale, influențele exercitate de consorțiile de biblioteci (Miller, 2002, p. 98).

Aceste aspecte conduc la o nouă abordare privind dezvoltarea și managementul colecțiilor. Bibliotecarii nu mai achiziționează și nu mai păstrează obiectul fizic, ci se abonează la licențe limitate la o anumită perioadă de timp.

Ei nu mai păstrează drepturile de proprietate ale produselor achiziționate, ci se abonează la licențe care oferă drepturi de arhivă și care pot fi modificate atunci când editorul cumpără, vinde sau transferă produsul (San Jose și Pacios, 2005).

În acest sens, sunt necesare noi aptitudini profesionale și de management pentru bibliotecari (Ashcroft și Watts, 2004, p. 290). Ei trebuie acum să analizeze produsele, luând în considerare calitatea conținutului, nu numai în raport cu nevoile utilizatorilor, dar și în ceea ce privește prețul lor și nivelul de control care există asupra produselor pe care le folosesc (Guijarro 2000, în San Jose și Pacios, 2005).

Dezvoltarea colecţiilor de carte în format electronic – proiecte şi legislaţie

În Italia, problema referitoare la difuzarea acestui tip de cărți în bibliotecile universitare și la legislația colecțiilor se află încă în fază incipientă. Chiar dacă gestionarea și negocierea de reviste în format electronic au fost acceptate și consolidate în mod unanim, unele rezerve încă mai persistă. O privire de ansamblu asupra literaturii de specialitate arată că doar câteva universități au desfășurat în ultima vreme proiecte în acest sens. Aceste proiecte au fost prezentate în cadrul a două seminarii ce au avut loc în 2005 și 2006, cu ocazia reuniunii la nivel național *Bibliostar*, și au fost publicate de revista italiană de specialitate „Biblioteche Oggi".

Politehnica din Milano

Este una dintre cele mai importante universități din Italia, cu peste 15.000 de studenți. În 2004, sediul central al bibliotecii sale (SBA – Sistema bibliotecario di Ateneo) a efectuat un proiect-pilot cu privire la integrarea colecțiilor de carte electronică, cu rol de instrument în sprijinirea activității didactice și de cercetare. A fost înființat un comitet științific pentru a se concentra asupra următoarelor aspecte: analiza propunerilor editorilor; evaluarea conținutului; evaluarea modalităților de acces și a modelelor de licență.

Această fază a proiectului a fost susținută de cadre didactice, care au făcut sugestii cu privire la evaluarea conținutului pentru diferitele domenii.

Ajutorul lor a fost util mai ales în faza de achiziție, iar rezultatul a fost dezvoltarea unui bogat conținut electronic, ce oferă cărți adunate de la diferite edituri. Această eterogenitate a constituit însă o problemă în managementul serviciilor de bibliotecă propriu-zise, deoarece s-a întâmplat de mai multe ori ca titlurile să se suprapună – în special în cazul colecțiilor editate în fascicule, fără un titlu pentru fiecare selecție.

O altă problemă a fost legată de statisticile de utilizare. La momentul punerii în aplicare, formatele și datele furnizate de editori erau foarte diferite și dificil de comparat. Deoarece evaluarea proiectului se baza mai cu seamă pe aceste date,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lipsa standardizării a limitat o analiză pertinentă a utilizării resurselor. Proiectul s-a încheiat în 2006 și a fost prezentat în 2007 de către bibliotecarii însărcinați cu activitatea grupului SBA. Unele probleme au rămas încă în discuție – cum ar fi definirea politicilor de dezvoltare specifice de achiziționare a colecțiilor de carte electronică (Cirulli, 2006).

Universitatea din Bologna

Este una dintre cele mai vechi universități din Italia, având un număr mare de facultăți pe numeroase specializări – precum științe sociale și umaniste, matematică, politehnică etc. Prezentul proiect, demarat în 2002 și considerat un nou instrument în activitatea didactică și de cercetare, a fost executat de către biblioteca Facultății Politehnice, fiind finanțat de către biblioteca centrală a Universității.

Prima etapă a constituit-o selecția și apoi abonarea la o bază de date tehnică, fără înființarea unui comitet științific, iar alegerea conținutului, modului de acces, precum și a modelelor de licență au fost realizate în totalitate de către angajații bibliotecii. Selecția s-a concentrat mai ales în domeniile științific, tehnic și medical (STM).

Următoarea etapă, denumită „strategic de comunicare", a avut ca scop promovarea colecțiilor printre utilizatorii bibliotecii și s-a desfășurat prin:

• crearea de planuri de referință specifice pentru studenții care lucrează la dizertațiile lor;

• informații despre colecțiile noi, prin intermediul siteului bibliotecii și prin pliante de promovare;

• mesaje trimise prin e-mail studenților, bibliotecarilor și cadrelor universitare.

Această strategie a înregistrat o serie de deficiențe, în special din cauza numărului mare de studenți, cadre universitare și cercetători din cadrul Facultății Politehnice. Pentru a trece peste această problemă, bibliotecarii au decis să întreprindă un program de catalogare semantică și descriptivă pentru a integra pe deplin fiecare titlu în sistemul OPAC. Acest mod de abordare a fost o reușită pentru că utilizarea statisticilor a înregistrat un număr mare de accesări ale bazei de date OPAC în timpul proiectului (2002–2004).

S-a remarcat, de asemenea, că unele titluri au fost puternic consultate, în timp ce altele au fost consultate mai puțin sau niciodată. Aceasta a adus în atenție criteriile de selecție utilizate pentru a evalua conținutul propus de către editori și necesitatea creării unor modele de licență flexibile, care să permită bibliotecarilor selecția fiecărui titlu, în loc de achiziționarea unor pachete predefinite sau baze de date (Zani, 2006).

Universitatea Catolică „Sacro Cuore" din Piacenza

Proiectul, demarat în 2005 și realizat de către personalul bibliotecii Universității din Piacenza, a avut ca scop dezvoltarea serviciilor de bibliotecă, oferind un nou instrument pentru a sprijini activitățile didactice și de cercetare. Evaluarea conținutului a fost făcută doar de către personalul bibliotecii și nu a fost înființat un comitet științific. Personalul a luat în considerare următoarele criterii de selecție:

– selecția titlu cu titlu, pentru domeniile cerute (economie și agricultură);

– acordul privind o taxă anuală, calculată pe baza numărului de titluri accesate;

– înregistrare MARC pentru fiecare carte electronică;

– multiple modalități de accesare, simultane;

– accesarea textului integral și navigarea după titlu;

– evidențierea instrumentelor de lucru pe text;

– utilizarea rapoartelor statistice.

Aceste criterii de selecție au fost de ajutor pentru identificarea a două colecții de carte digitizată, la care s-au și abonat – la sfârșitul unei perioade de probă de 30 zile. Biblioteca a întreprins diferite strategii pentru a oferi utilizatorilor noi colecții.

Pe site-ul bibliotecii a fost înființat un link specific; în rândul studenților, au fost distribuite pliante care descriu noul conținut; au fost efectuate interviuri și chestionare în scopul de a aduna impresii și de a realiza feedback-ul. Acesta din urmă, împreună cu analiza statisticilor privind utilizarea, au reprezentat datele pe baza cărora Universitatea hotăra să continue sau să întrerupă abonamentele la aceste colecții.

La sfârșitul proiectului (2006), datele colectate au arătat un număr mare de accesări, în special pentru materialele privind agricultura. Aceste rezultate au condus bibliotecarii la o selecție mai exactă, de tip titlu cu titlu, concentrându-se pe domeniile cu o mai intensă accesare (Fiorentini, 2006).

Studiu de caz: Metodologie

Abordarea metodologică și unitatea de analiză

A fost demarat un studiu de caz, unde abordarea metodologică a fost selectată în funcție de o combinație de tehnici multiple, pe baza datelor obținute în urma a două interviuri și un chestionar (Pickard și Dixon, 2004). În scopul de a se concentra asupra situației din țară în profunzime, a fost propus un studiu la scară redusă, pentru a colecta date de la bibliotecarii care au fost implicați în achiziționarea colecțiilor de carte digitizată și care s-au înscris în EIO (Editoria Italiana Online) – proiect realizat de editorul italian Casalini. Interviurile s-au adresat unor specialiști în domeniu – Paola Gargiulo (specialist în științele informației la Consorțiul Caspur din Roma) și Tommaso Giordano (director adjunct al Bibliotecii Institutului European de la Fiesole) – și au contribuit la o mai bună delimitare a contextului cercetării și la o concentrare asupra fondului bibliotecilor academice din țară.

Întrebări-țintă

Proiectul urmărește să răspundă la următoarele întrebări:

• Ce criterii iau în considerare bibliotecarii în timpul evaluării și selecției cărților digitizate în Italia?

• Ce așteptări au bibliotecarii de la aceste cărți?

Metode de culegere a datelor

Datele au fost culese prin intermediul celor două interviuri și al unui chestionar structurat. Utilizarea diferitelor tehnici de cercetare le-a permis cercetătorilor o perspectivă complementară asupra fenomenului studiat (Lambert și Loiselle, 2008, p. 230).

Concepția interviurilor și a chestionarului

Interviurile s-au desfășurat în etape: explicații preliminare privind proiectul pentru cel intervievat, precum și definirea aspectelor-cheie ce urmează a fi discutate (Pickard,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

2007). Deoarece informația descriptivă a fost obținută prin intermediul acestor interviuri, chestionarul a cuprins întrebări închise și cu răspunsuri în format Likert. Participanții au putut alege între un set de răspunsuri alternative și ordonarea ierarhică a opțiunilor. Bibliotecarii au fost invitați în mod special să indice aspecte legate de dezvoltarea, evaluarea și criteriile de selecție aplicate colecțiilor de carte digitizată. Pentru aceasta, a fost adoptată o scară de la 1 la 6 (1 fiind valoarea cea mai mică, iar 6 – valoarea cea mai mare). Principalele variabile luate în considerare au fost:

– elementele care afectează achiziția de carte digitizată;

– așteptările bibliotecarilor în legătură cu acest tip de colecții (în termeni de conținut, modele, grad de utilizare etc.);

– considerațiile bibliotecarilor cu privire la proiectul EIO.

Datele au fost analizate conform orientărilor descrise în literatura de specialitate. Pe de o parte, au fost transcrise declarațiile pertinente care reflectă răspunsurile la întrebările de interviu (Pickard, 2007, p. 245). Conform analizei comparative constante (Boeije, 2002) rezultatele au fost clasificate în scopul de a identifica principalele teme și probleme care pot să descrie și să explice fenomenul în studiu (Melia, 1997, p. 31, în Pickard, 2007, p. 241). Pe de altă parte, datele culese prin intermediul chestionarului au fost raportate utilizând o metodă de bază variabilă, cu accent pe diferite tipuri de intervale variabile (Pickard, 2007, p. 252). Deoarece nu a fost disponibil un software specializat pentru analiza cantitativă, toate răspunsurile la întrebări au fost introduse într-o bază de date și incluse apoi în categorii specifice.

Concluzii

Politici de dezvoltare a colecțiilor de carte electronică în bibliotecile universitare

Rezultatele au arătat că, deși gestionarea și achiziția de reviste electronice au fost acceptate și consolidate, rămân încă unele rezerve cu privire la cartea în acest format. Această atitudine s-a văzut din analiza literaturii de specialitate și a fost confirmată atât de interviurile cu cei doi respondenți-cheie, cât și de răspunsurile culese prin chestionar. Chiar dacă liniile directoare de dezvoltare a achizițiilor privind resursele electronice au fost stabilite de către toate bibliotecile implicate în acest studiu de caz, analiza rezultatelor a arătat că difuzarea colecțiilor de carte electronică nu ține pasul cu cea a revistelor electronice.

Având în vedere aspectele de mai sus, care ar putea fi soluțiile propuse de bibliotecari? Interviurile au arătat faptul că în Italia legislația privind dezvoltarea acestui tip de colecții este încă la început. Monografiile achiziționate ca *e-cărți* sunt deseori considerate drept o dublare a titlurilor existente în format tradițional, aflate deja în serviciile bibliotecilor. Concentrându-se pe probleme legate de limitarea bugetului, respondenții au acordat o atenție deosebită modelelor de afaceri propuse de editori pentru bibliotecile universitare. În afară de câteva exemple, editorii au oferit bibliotecilor posibilitatea de a cumpăra sau de a se abona la colecții electronice de carte, create doar pe anumite subiecte/teme, fără a permite opțiunea de a alege selectiv („pick and choose"). În acest fel, bibliotecarii nu pot alege în mod liber care titluri ar trebui sau nu să fie achiziționate sau împrumutate și, prin urmare, nu pot dezvolta colecții de calitate. În acest sens, cei intervievați au reafirmat importanța luării în considerare a unei noi abordări în dezvoltarea colecțiilor, care să permită bibliotecarilor să facă față unor probleme noi care implică:

– găsirea unui echilibru între colecțiile disponibile atât în format electronic, cât și în cel tradițilonal;

– evaluarea nevoilor utilizatorilor, în ciuda creșterii limitărilor de buget;

– lipsa unor sisteme de management pentru resursele electronice personalizate, care să susțină bibliotecarii în activitatea lor (de selecție, ordine, catalogare etc.).

S-a discutat, de asemenea, rolul consorțiilor bibliotecilor din țară. În conformitate cu rezultatele obținute în urma interviurilor, aceste consorții ar trebui să se implice mai activ în analiza nevoilor utilizatorilor membri și să conlucreze cu aceștia pe baza unui set de linii directoare generale. Acestea ar trebui să țină seama de cerințele utilizatorilor, de definirea clară a politicilor de acordare a licențelor pentru colecțiile de carte electronică, de analiza conținutului oferit de micii editori, precum și de dezvoltarea unei platforme generale pentru integrarea și accesul la diferitele conținuturi electronice.

Criterii de selecție în evaluarea colecțiilor de carte digitizată

Studiul de față a arătat că procesul de selecție este influențat în principal de două aspecte importante. Pe de o parte, o analiză profundă a conținutului oferit de către editori este încă în curs de desfășurare, cu scopul de a oferi zone tematice reprezentate printr-o acoperire adecvată din partea bibliotecii. Pe de altă parte, lipsa unor modele de achiziție competitivă limitează abonarea la acest tip de colecții; o atenție deosebită este acordată propunerilor editorilor care oferă modele eficiente din punct de vedere economic.

Din „IFLA Journal",
Vol. 35, Nr. 4/Decembrie 2009, pp. 305–312

Traducere de Cristina STAICU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Măsurarea calității
Măsurarea performanțelor în biblioteci
(VIII)

Roswitha POLL
Peter TE BOEKHOST

A.10 Accesul direct de pe pagina de start

Fond/Condiții/Context

În ziua de azi, cele mai multe biblioteci oferă acces la serviciile lor prin intermediul unei pagini de Internet. Pagina de Internet a bibliotecii poate fi pe domeniul propriu al bibliotecii sau în cadrul domeniului instituției /comunității.

Calitatea unei pagini de Internet a bibliotecii poate avea diferite aspecte:

- Conținut
- Limbaj
- Structură
- Design
- Navigare
- Accesibilitate

Luate împreună, aceste aspecte descriu utilitatea site-ului. Utilitatea este în general definită ca fiind „măsura în care un produs poate fi folosit de anumiți utilizatori pentru a-și atinge anumite scopuri cu eficacitate, eficiență și satisfacție într-un context de folosire definit." (ISO 9241-11, 1998). Informații detaliate despre cum se evaluează site-urile pot fi regăsite pe site-ul lui Jacob Nielsen, o autoritate în design-ul site-urilor (useit.com), și Ursula Schulz (Schulz, 2006).

Utilitatea unui site poate fi estimată prin diferite metode:

1. Evaluarea fără participarea utilizatorului:

– Evaluarea euristică: Un grup restrâns de experți evaluează site-ul, pe baza principiilor de utilitate. Nielsen furnizează o listă de 10 „euristice" (Nielsen, 1994).

– Parcurgere cognitivă: Experții construiesc un „scenariu al utilizatorului" și efectuează diferite operațiuni ale unui utilizator imaginar.

2. Evaluarea cu participarea utilizatorului:

– Sondajele web: Sondajele îi întreabă pe utilizatori despre satisfacția în ceea ce privește site-ul, scopurile unei căutări, probleme în căutare etc.

– Grupuri-focus: Site-ul este dezbătut cu un grup restrâns de utilizatori ai acestuia, care discută despre experiențele și problemele lor.

– Teste de grup: Grupuri de lucru pe diferite operațiuni, moderate de un expert.

– Gândirea cu voce tare: Un utilizator care a participat la testare își exprimă gândurile atunci când face o căutare și este înregistrat pe casetă.

– Observație: Utilizatorii execută un set de operațiuni și sunt observați fie de un sistem video, fie de o persoană-observator.

– Jurnalul de tranzacții: Evaluarea datelor precum frecvența de utilizare, cele mai utilizate pagini, modurile de căutare etc.

Există o gamă largă de literatură despre utilitatea site-urilor de bibliotecă, în special despre testele de utilitate care se concentrează pe cele trei probleme: efectivitate, eficiență și satisfacție. În cele mai multe cazuri, evaluarea site-ului începe cu o expertiză profesională, urmată de testarea utilității cu implicarea utilizatorilor. O bibliografie pentru testarea utilității site-urilor bibliotecilor a fost publicată de Letnikova (2003). O altă bibliografie poate fi găsită pe site-ul Bibliotecilor Universității de Stat din Carolina de Nord (Bibliografia utilității bibliotecii).

Atunci când se proiectează un site de bibliotecă, aspectul cel mai important este luarea în considerare a nevoilor speciale, competențelor și comportamentului populației deservite de bibliotecă. Ceea ce vor, în general, utilizatorii atunci când accesează un site este fie să găsească o informație anume (programul de funcționare a bibliotecii, modul în care pot obține un permis de utilizator), fie să desfășoare o anumită activitate (o căutare în catalog, o reînnoire de termen). Biblioteca ar trebui să identifice tipul de informație cel mai des solicitat și care sunt cele mai folosite servicii și colecții, în vederea oferirii unui acces direct și rapid la acele subiecte. „Una dintre cele mai de succes strategii de design... este plasarea pe prima pagină a site-ului a unor legături directe către un număr foarte restrâns de operațiuni prioritare." (Nielsen și Loranger, 2006, p. 210).

Pagina de start este cea mai importantă parte a site-ului. „Pagina de start a unei companii este fața pe care o arată lumii și punctul de plecare pentru vizitele celor mai mulți utilizatori." (Nielsen, 2002). Utilizatorii obișnuiți petrec doar 35 de secunde privind pagina de start, utilizatorii specializați aproximativ 25 de secunde (Nielsen și Loranger, 2006, p. 30). În acest timp, ei ar trebui să fie capabili să-și dea seama dacă site-ul îi interesează și cum pot obține informația pe care o caută. În general, utilizatorii scanează pagina în loc să o citească în întregime. Ei vor scana titlurile până ce vor găsi ceea ce caută, și apoi vor urma linia efortului minim. „La urma urmei, principalul scop al unei pagini de start este acela de a îndruma utilizatorii în altă parte..." (Nielsen și Loranger, 2006, p. 32).

Dacă pagina de start nu corespunde nevoilor și terminologiei utilizatorilor, aceștia fie vor pleca repede, fie vor irosi mai mult timp „dând click pe link-urile greșite și vor fi pierduți de tot într-o secțiune greșită a site-ului" sau „cutreierând un site în căutarea unui termen pe care site-ul nu-l folosește sau cu care nu are nici o legătură." (Nielsen, 2006). Nevoia de a ține informațiile pe pagina de start în formă scurtă și concisă poate duce la neînțelegeri. „Exprimarea concisă a unor pagini împovărează semantic vocabularul ales." (Spivey, 2000, p. 151). O privire de ansamblu asupra terminologiei biblioteconomice și a problemelor sale în testele de utilitate este oferită de Kupersmith (2006). Un studiu despre cunoașterea de către studenți a termenilor folosiți de bibliotecari în pro-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

15 subiecte principale	Termeni posibili pentru localizarea serviciului/informației
Adresa bibliotecii	Adresa, locația, vizitați-ne, Titluri generice posibile: despre noi, contacte
Drumul spre bibliotecă	Drumul spre bibliotecă, cum să ajungeți la noi, harta bibliotecii, Titluri generice posibile: contacte, vizitând biblioteca, indicații
Programul de funcționare	Programul de funcționare, orarul bibliotecii
Catalogul online	Catalog Cataloage, OPAC, căutare (cu explicații), Titluri generice posibile: Cum să găsiți..., găsirea informațiilor
Serviciul de împrumut	Circulație, împrumut, cum să obțineți o carte, Posibilul titlu generic: utilizare
Permisul de utilizator	Permis de utilizator, permis de bibliotecă, înscriere, cum să vă înscrieți Titluri generice posibile: circulație, împrumut, serviciu de împrumut, utilizare
Contul de utilizator	Registrul împrumuturilor, reînnoiri, verificare împrumuturi, registrul bibliotecii, vezi registrul meu, Titluri generice posibile: circulație, împrumut, serviciu de împrumut, utilizare
Împrumutul interbibliotecar și difuzarea documentelor	Împrumut interbibliotecar, difuzarea documentelor, furnizare de documente, împrumut de la alte biblioteci, Titluri generice posibile: împrumut, cum să obțin o carte, cum să obțin un articol
Servicii de îndrumare	Referințe, e-referințe, întrebări de referință, întrebări, întreabă un bibliotecar, întrebați-ne, Posibilul titlu generic: servicii de informare, ajutor
Jurnale electronice (termen general, nu un singur jurnal)	Jurnale electronice, e-jurnale Titluri generice posibile: colecție electronică, resurse electronice, resurse digitale, resurse online, jurnale, găsește un jurnal sau articol
Baze de date (termen general, nu o singură bază de date)	Baze de date Titluri generice posibile: colecție electronică, resurse electronice, resurse digitale, resurse online, găsește un articol
Accesul la subiectele de cercetare	Arii de subiecte, ghiduri de subiecte, resurse de subiecte, resursele bibliotecii în funcție de subiect, afișarea după subiect
Instruirea utilizatorului	Instruire, instruirea utilizatorului, predare, turul bibliotecii, instruire cu privire la abilitatea cercetării, instruire cu privire la abilitatea informării, tutoriale, Posibilul titlu generic: ajutor
Noutăți, evenimente	Noutăți, forum, evenimente

Tabelul nr. 1

15 subiecte principale	Termeni posibili pentru localizarea serviciului informației
Adresa bibliotecii	Adresa, locația, vizitați-ne Titluri generice posibile: despre noi, contacte
Drumul spre bibliotecă	Drumul spre bibliotecă, cum să ajungeți la noi, harta bibliotecii, Titluri generice posibile: contacte, vizitând biblioteca, indicații
Programul de funcționare	Programul de funcționare, orarul bibliotecii
Catalogul online	Catalog Cataloage, OPAC, căutare (cu explicații), Titluri generice posibile: Cum să găsiți..., găsirea informațiilor
Serviciul de împrumut	Circulație, împrumut, cum să obțineți o carte, Posibilul titlu generic: utilizare
Permisul de utilizator	Permis de utilizator, permis de bibliotecă, înscriere, cum să vă înscrieți Titluri generice posibile: circulație, împrumut, serviciu de împrumut, utilizare
Contul de utilizator	Registrul împrumuturilor, reînnoiri, verificare împrumuturi, registrul bibliotecii, vezi registrul meu Titluri generice posibile: circulație, împrumut, serviciu de împrumut, utilizare
Colecția electronică	Colecție electronică, colecție digitală, resurse electronice, baze de date e-jurnale Titluri generice posibile: biblioteca digitală, biblioteca electronică
Colecții de linkuri	Resurse pe Internet, legături pe Internet, legături web, site-uri recomandate, legături de referință
Serviciul de îndrumare	Referințe, e-referințe, întrebări de referință, întrebări, întreabă un bibliotecar, întrebați-ne, Posibilul titlu generic: servicii de informare, ajutor
Taxe	Taxe, prețuri, Titluri generice posibile: circulație, împrumut, serviciu de împrumut, utilizare
Servicii pentru copii și tineret	Copii, pentru adolescenți, copii și tineri, servicii pentru tineret, Locuri
Biblioteci filiale	Biblioteci, filiale, filiale locații, biblioteci locale
Servicii comunitare	Comunitatea noastră, despre (numele comunității), orașul (numele comunității), legături locale, istoric local, studii locale
Noutăți, evenimente	Noutăți, forum, evenimente, programe, cultură, expoziții, ca ei dar ce mai e nou

Tabelul nr. 2

cesul de predare a fost realizat în 2000/2001 la Universitatea de Stat din California (Hutchenson, 2004).

Design-ul și conținuturile paginii de start vor fi decisive pentru succesul vizitei site-ului. „Minimizarea numărului de click-uri pe care utilizatorul trebuie să le facă... Cei mai mulți intră pe site-ul unei biblioteci cu dorința de a face o căutare, și, cu cât calea este mai scurtă, cu atât sunt mai fericiți." (Jasek, 2004). De aceea, viteza accesării informației prin intermediul paginii de start a fost aleasă ca indicator pentru calitatea site-ului. Este un indicator care este aplicabil pentru fiecare pagină de start a bibliotecii, ușor de folosit, și cu un conținut informațional care permite direct bibliotecii să facă progrese pentru îmbunătățirea accesului prin intermediul paginii de start.

Definiția indicatorului

Disponibilitatea celor mai frecvent folosite resurse și servicii prin intermediul paginii de start a site-ului bibliotecii, măsurată prin numărul de click-uri (apăsări de taste) necesare găsirii subiectelor și prin înțelegerea termenilor folosiți.

Pagina de start este pagina care servește drept unitate vizuală ce este afișată la accesarea site-ului bibliotecii. Ar putea apărea după redirecționarea prin intermediul unei pagini de intrare.

Scopurile indicatorului

Să estimeze dacă pagina de start conduce direct sau foarte repede, sau printr-o terminologie adecvată, spre cele mai des solicitate informații și spre cele mai folosite servicii, servind astfel ca un indicator eficient.

Indicatorul este aplicabil tuturor bibliotecilor cu un site propriu.

Comparația ar fi posibilă între biblioteci cu aceeași destinație și utilizatori similari, dacă se folosește un set de subiecte standardizate.

Indicatorul nu evaluează design-ul, opțiunile de navigare sau conținutul total al site-ului.

Metoda

Metoda folosită este un fel de parcurgere cognitivă. Un grup restrâns de experți simulează comportamentul utilizatorului atunci când acesta caută o informație anume prin intermediul paginii de start.

Primul pas este definirea serviciilor și informațiilor cele mai importante pentru utilizatorii bibliotecii. Aceasta include deciderea termenilor ce vor fi pe înțelesul utilizatorilor atunci când se descriu serviciile și tipurile de informații de pe pagina de start. Această decizie ar trebui să se bazeze pe teste realizate cu utilizatorii.

Cele două seturi principale de subiecte pentru bibliotecile universitare și publice descrise aici ar trebui privite ca prototipuri ce ar trebui adaptate situației speciale a unei biblioteci sau unui grup de biblioteci. Subiecte adiționale ar putea fi adăugate în concordanță cu destinația și utilizatorii bibliotecii.

Listele au fost definite după căutarea a câte 50 de site-uri, atât de biblioteci publice cât și de biblioteci universitare, din Australia, Germania, Marea Britanie și Statele Unite. Căutarea a arătat că cele mai folosite servicii diferă în funcție de regiuni și țări, dar că bibliotecile cu destinație similară prezintă aceleași caracteristici ale site-urilor lor. Instrumentele de căutare pe site cum ar fi funcțiile de căutare, FAQ (Cele mai frecvente întrebări), hărți ale site-ului, sau indici de la A la Z nu au fost incluse în liste, deoarece întrebarea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

care se pune este dacă subiectele principale pot fi găsite în mod direct, și nu prin intermediul funcțiilor de căutare. Particularizarea site-ului (de ex. MyLibrary – Biblioteca mea) nu este nici ea luată în calcul.

Pentru bibliotecile universitare, setul ar putea include subiectele din Tabelul nr. 1.

Pentru bibliotecile publice, setul ar putea include subiectele din Tabelul nr. 2.

Ca un al doilea pas, experții ar trebui să testeze pagina de start din punct de vedere al vitezei găsirii subiectelor și adaptabilității terminologiei folosite la clientela bibliotecii. Clasificările ar putea fi următoarele:

Serviciu/resursă – Click-uri/Puncte

Subiecte direct pe pagina de start (de ex. adresa, orarul, modul de căutare în catalog) – 0/10
Termen adecvat pe pagina de început – 1/8
Termen adecvat pe pagina de început – 2/6
Termen adecvat pe pagina de început – 3/4
Termen adecvat pe pagina de început – >3/0
Termen ambiguu pe pagina de început – 1/2
Termen ambiguu pe pagina de început – >1/0

Este irelevant pentru realizarea clasamentului dacă subiectele apar pe pagina de start în ordine sistematică sau într-o listă de „acces rapid".

Termenii denumiți „titluri generice posibile" în cele două liste care conduc la subiectele cerute sunt considerate ca fiind adecvate, dar ar trebui luat în calcul numărul de click-uri necesare.

„Accesul direct de pe pagina de start" este apoi calculat împărțind numărul total de puncte la numărul de subiecte de pe listă.

Ar putea exista câteva posibilități pentru găsirea subiectului căutat prin intermediul paginii de start. De exemplu, informațiile despre serviciul de îndrumare ar putea fi găsite și prin intermediul termenilor largi ca „ajutor" sau „servicii de informare". În astfel de cazuri, ar trebui luată în considerare calea cea mai scurtă.

Roswitha Poll, Peter te Boekhost,
Measuring Quality – Performance Measurement in Libraries,
K.G. Saur, München, 2007
IFLA Publications 127

Traducere de Liliana MATEI

Proiecte virtuale

Proiectul LIFE

Domnul Richard Davies, manager de proiect la British Library, ne propune proiectul LIFE: *Costul menținerii informațiilor digitale*. În accepțiunea curentă, proiectul LIFE reprezintă, sintetic, ciclul de viață al *literaturii electronice* estimat de autor între 12 și 18 luni. Pentru evaluarea costului unei acțiuni de stocare a informației digitale este utilizat un algoritm specific, care nu include și prețul aparaturii folosite. În principiu, analiza pornește de la comparația între costul informației digitale și al celei analogice, plecând de la ideea că informația de tip digital nu trebuie păstrată *ca atare*, ci sintetic, economic, sub formă de rezumate.

Concluzia proiectului este aceea că în orice situație trebuie analizat, selectiv, modul de stocare a informației, având în vedere că o păstrare exhaustivă ar conduce la costuri de nesuportat pentru orice instituție, indiferent de natura surselor de finanțare.

Digitizarea în masă

Doamna Astrid Verhevsen, de la Departamentul de Cercetare și Dezvoltare al Bibliotecii Naționale a Olandei, a realizat proiectul *Digitizarea în masă*. Premisa de la care a pornit cercetătoarea olandeză este aceea că ar trebui digitizat tot fondul bibliotecii, nu doar colecțiile speciale, indiferent dacă pentru această operație ar trebui respectată, în principiu, și Legea drepturilor de autor.

Experiența din țara sa demonstrează că acțiunea de acest gen, declanșată în 1995, a avut și unele inconveniente: dificultăți de ordin tehnic, imagini puțin atractive ale cărții digitizate, erori și slăbiciuni de sistem. În acest sens, sunt avansate și câteva propuneri, desigur, interesante, având în vedere că pentru majoritatea țărilor digitizarea reprezintă încă o provocare, dar și un prag tehnologic. Între soluțiile doamnei Verhevsen, semnalăm: cooperarea internațională, selecția și promovarea unor proiecte specifice, evaluarea periodică a rezultatelor și coroborarea lor cu posibilitățile tehnice. În acest sens, în Olanda a fost elaborat *Programul strategic național, multianual, pentru digitizarea în masă a resurselor de cercetare* în domeniul umanist. Planul derulat între 2006–2009 vizează: menținerea calității imaginii digitizate, atragerea unui public specializat, căutarea unor co-parteneri pentru finanțare.

În Olanda, costul digitizării este evaluat la 1,3 euro/pagină, fiind procesate aproximativ două milioane de documente pe lună, proces considerat totuși prea lent. „Vrem să digitizăm mai mult", este concluzia cercetătoarei menționate.

Precizăm că ambele proiecte pot fi consultate direct în limba română la sediul BMB, traducerea lor fiind asigurată de colegele noastre Georgiana Păcală și Irina Enache. *(M.N.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

Călugări români la Muntele Athos

Prof. univ. dr. Florin MARINESCU
Institutul de Studii Neoelene, Atena

Un subiect tentant pentru orice istoric care respectă adevărul şi vrea să-l slujească, bazat mai ales pe material de arhivă. Şi, din fericire, în ultimii ani au apărut în România culegeri de documente din care se pot extrage multe aspecte interesante legate de prezența călugărilor români la Muntele Athos[1]. Ele pot completa – sau corecta – multe date pe această temă care se pot găsi în (săraca) bibliografie aferentă[2].

Am extras din cele două lucrări mai multe teme, pe care le voi prezenta pe scurt în paginile de mai jos.

1) Situația numerică a călugărilor români, prezența lor în chilii, cum şi gruparea lor în Comunități. 2) Relațiile călugărilor români cu cei greci. 3) Relațiile lor cu statul român. 4) Dorința multor monahi români ca mânăstiri greceşti să devină româneşti. 5) Istoricul schitului Prodromu cu multe elemente inedite. 6) Istoricul schitului Lacu cu multe elemente inedite. 7) Prezența în Sfântul Munte a monahilor aromâni şi basarabeni.

1) Situația numerică a călugărilor români şi gruparea lor. Numărul total al acestora variază în documente. În 1936 un binecunoscut călugăr, Antipa Dinescu, scria că numărul total al acestora se ridică la peste 500, cifră puțin exagerată. Dau cu totul indicativ cifre din 1906 şi din 1938. În 1906, conform cu cele scrise de monahul prodromit Irinarh Şişman, călugării români erau prezenți atât în multe mânăstiri greceşti, cât şi în cele două schituri, Prodromu şi Lacu, precum şi în chilii. În total se nevoiau 259 de monahi români. Analitic, la Lavra era un călugăr, la Karakalu doi, la Ivir trei, la Pantokrator unu, la Vatopedu doi, la Esfigmenu trei, la Hilandar doi, tot atâți ca la Sfântul Pavel, la Dionisiu şase, la Grigoriu unu, ca şi la Simonpetra, la Xiropotamu doi, la Rusikon 30, ca şi la Xenofon, la Dohiariu trei, iar la Zografu 20. În toate, monahii români conviețuiau cu călugării greci sau cu cei de alte naționalități (ca la Rusikon sau la Zografu). Cât priveşte situația din schituri, aceasta era următoarea: la Prodromu locuiau 88 de români, la Lacu 64, la Serai şapte, la Sfântul Prooroc Ilie cinci. Restul erau asceți, trăind din lucrul lor. La schitul Sfântul Dumitru pendinte de Vatopedu se nevoiau 12 călugări[3]. În 1938, conform arhivelor româneşti, existau pe teritoriul Sfântului Munte 72 de lăcaşuri româneşti, cu 52 de biserici, în care se nevoiau 210 monahi. În plus, prin diverse mânăstiri, schituri sau alte locuri trăiau alți 52 de monahi, în total deci 262. Poate cifra e mai reală decît cea avansată de Dinescu.

Pentru a-şi apăra mai bine drepturile, mulți monahi români ce vieţuiau în chilii s-au organizat în Comunități. Şi aceasta destul de devreme. În **1897**, de pildă, funcționa sub preşedinția duhovnicului Serapion Frunză *Comitetul Comunității Fraților Români din Provata*, care grupa patru chilii – Sfântul Ioan Teologul, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul Prooroc Ilie şi Adormirea Maicii Domnului. Ulterior, s-au adăugat chilia Sfântul Gheorghe Colciu şi chilia Sfântul Nicolae din Caries.

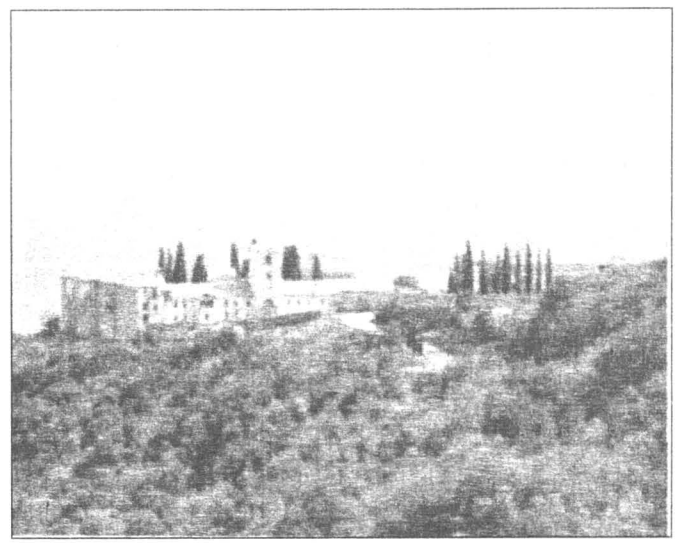

Schitul Românesc Prodromu de la Muntele Athos

În **1902**, Antipa Dinescu, unul dintre cei mai reprezentativi monahi români, cu mulți ani în sprijinirea drepturilor conaționalilor săi, semna pe un document în calitate de preşedinte al Societății Coloniei Monahilor Români din Sfântul Munte. Ea grupa zece chili[4]. Ele sunt: 1) Chilia Sfântul Gheorghe Colciu, pe moşia mânăstirii Vatopedu. 2) Chilia Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul din Colciu, cumpărată de un monah român de la Vatopedu. 3) Chilia Sfântul Ipatie, tot pe moşia mânăstirii Vatopedu. 4) Chilia Sfântul Nicolae de la Iufta, pe moşia aceleiaşi mânăstiri. E veche de 300 de ani! 5) Chilia Sfinții Teodori Tiron şi Stratilat de lângă Kutlumus, cu biserică veche de peste 200 de ani, cumpărată de monahi din Basarabia. 6) Chilia Adinu, lângă Caries, pendinte de mânăstirea Dionisiu, stăpânită de români de pe la 1870. 7) Chilia Turluțiu de la Aghiasmă, pe moşia mânăstirii Lavra, cumpărată de români la 1867. 8) Chilia Trei Ierarhi, pe moşia mânăstirii Stavronichita, cumpărată de români. 9) Chilia Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul, cumpărată în 1897. 10) Chilia Sfântul Gheorghe, în Kapsala, cumpărată de la mânăstirea Pantokrator în 1888. Menționez aici că unele chilii nemulțumite treceau de la o Societate la alta[5].

2) Relațiile călugărilor români cu cei greci. Aşa cum rezultă din documente, de multe ori ele nu erau armonioase. Uneori e vorba de şicane mărunte, alteori asperitățile erau explicabile prin faptul că Al.I. Cuza a secularizat (şi) averile mânăstirilor închinate, alteori pentru că aceşti călugări erau...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Părintele Arhimandrit Petroniu Tănase, starețul Schitului Românesc Prodromu de la Muntele Athos

vlahi. Uneori, călugării greci nu-i lăsau pe monahii români să facă îmbunătățiri în chiliile lor, alteori, românilor li se distrugeau acareturile. În plus, călugării români în anumite momente nu erau lăsați să ridice noi chilii, nici să primească noi monahi în chiliile lor. Unii dintre călugări, neputând rezista presiunilor, se întorceau în România. Din multe documente rezultă relații neprietenești între schitul Prodromu și mânăstirea de care depindea, Marea Lavră, care era acuzată printre altele că ațâță conflicte existente între monahii de acolo, ba chiar că vrea să ia sub control schitul. Asperități existau și între schitul Lacu și mânăstirea pendinte, Sfântul Pavel, care își exprima, de pildă, nemulțumirea că inscripțiile de la schit erau scrise în limba română.

Uneori, călugării ruși cumpărau multe din chiliile sau din colibele locuite de români, făcând să dispară dintr-însele orice inscripție, orice urme ale ajutorului dat de domnii și boierii români lăcașurilor athonite.

3) Care erau relațiile monahilor cu statul român? În general, statul român i-a sprijinit pe călugări. Și mă refer atât la reprezentanții diplomatici (ministrul României la Atena, consulul român la Salonic), cât și la reprezentanții clerului (Sfântul Sinod, Mitropolitul Primat etc.), care solicitau statului sprijin concret în fața numeroaselor probleme cu care se confruntau des monahii români. Cel mai obișnuit – și mai eficient – mod de ajutorare a fost trimiterea de subvenții. Au beneficiat de subvenții schitul Prodromu (din anul 1877), schitul Lacu (din 1881), Comunitatea fraților români Sfântul Ioan Teologul, chilia Cucuvinu-Provata (din 1881), chilia Sfântul Gheorghe Colciu (în 1914). Sumele variau în funcție de posibilitățile statului sau de greutăți obiective (războaie etc.).

4) Dorința multor monahi români – și nu numai a lor – ca unele mânăstiri grecești, *dintre acelea zidite de români*, să devină românești. În general, călugării erau la curent cu ajutoarele acordate de domnii români unor mânăstiri grecești și prin memorii către autoritățile statale solicită ca să se facă eforturi în vederea recuperării de către români a unor mânăstiri. Pe de altă parte, documente de arhivă arată interesul statului și al clerului ca monahii români să fie reprezentați în Chinotita de la Caries. Printre mânăstirile cerute se aflau în primul rând Kutlumus, apoi Karakalu, Zografu și Simonpetra. Se avansa chiar ideea ca statul să cumpere mânăstirea Kutlumus sau o alta, «în schimbul câtorva zeci de milioane». La un moment dat avuseseră loc discuții ca mânăstirea Sfântul Pantelimon să devină românească.

5) Istoricul schitului Prodromu. Până nu de mult, bibliografia despre schitul Prodromu era foarte săracă, rezumându-se la cele scrise de Irinarh Șișman, și necunoscute nici chiar cercetătorilor ce nu au avut acces direct la volumul – scris de mâna sa și cu frontispicii și viniete pe fiecare pagină de o remarcabilă calitate artistică – dedicat schitului[6] și la lucrări apărute la sfârșitul secolului al XIX-lea[7]. Prin volumele publicate de cele două arhiviste, cercetătorul interesat poate să-și facă o imagine de ansamblu și complexă asupra multor aspecte ale istoriei schitului. Printre ele citâm: a) Amănunte despre înființarea schitului. Primul document în volumul *Schituri și chilii* e din 1852, aprilie 18. Poate fi urmărită toată istoria înființării schitului de către ieromonahii Nifon și Nectarie, sprijinul domnului Grigore Al. Ghica al IV-lea, primele subvenții acordate de domn și de Mitropolitul Sofronie Miclescu pentru construire, disensiunile ce au început imediat după înființare (și au continuat mulți ani) între cei doi întemeietori și călugărul Damian, pe care Mitropolitul îl socotea uzurpator. b) Pe baza documentelor se poate stabili o listă a stareților (sau superiorilor) schitului, renumiți la timpul lor fiind Antipa Dinescu și Simeon Ciomandra, dar și un *monahologhio* cuprinzând numele multor monahi prodromiți, în ordine cronologică. c) Amestecul mânăstirii Marea Lavră în certurile interne ale monahilor, cu scopul – mărturisit sau nu – de a trece schitul sub stăpânirea sa. d) Interesul constant al statului român față de situația schitului și a călugărilor, demonstrat mai ales prin subvenții și prin trimiterea de alimente și provizii. În plus, statul român și biserica au făcut mari eforturi pentru a obține independența schitului față de mânăstirea Marea Lavră. e) Conflictul între schit și biserica din România legat de folosirea noului calendar. f) Date abundente de metoacele schitului, mai ales ale celui din Potamia (insula Thassos), dar și ale celor din România

6) Istoricul schitului Lacu. La fel de importante documente aduc date noi asupra evoluției schitului, ridicat cu aproximație în prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Din multe rapoarte reies date interesante despre numărul chiliilor ce aveau biserică, ca și de cele fără biserică. Și aici se poate stabili o listă – nu atât de completă ca la Prodromu – de superiori, dar și de monahii ce se nevoiau acolo. Prin scrisori trimise în țară solicitau subvenții, provizii și cărți în limba română.

7) Prezența monahilor aromâni și basarabeni, tratată tangențial în documente. Pentru călugării din Basarabia sunt mai multe date, mai ales de ordin istoric, atunci când rapoartele se referă la ei ca populând unele chilii românești din Athos.

Sunt doar câteva aspecte din multitudinea celor ce se pot extrage atât din bibliografie, cât mai ales din cele două lucrări importante semnalate la începutul textului meu.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

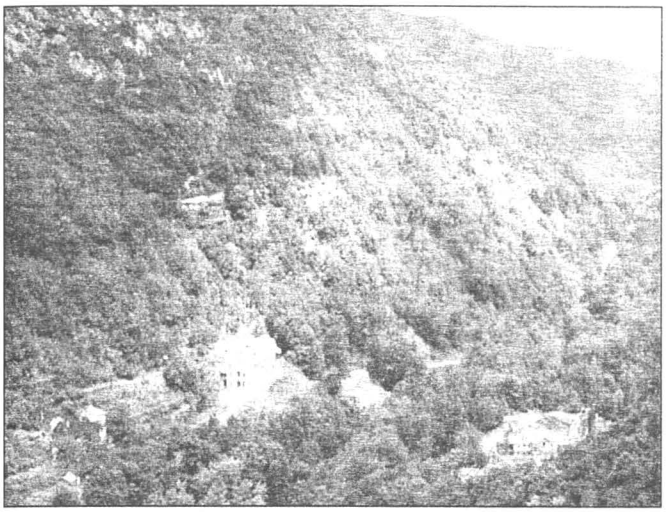

Schitul Românesc Lacu de la Muntele Athos

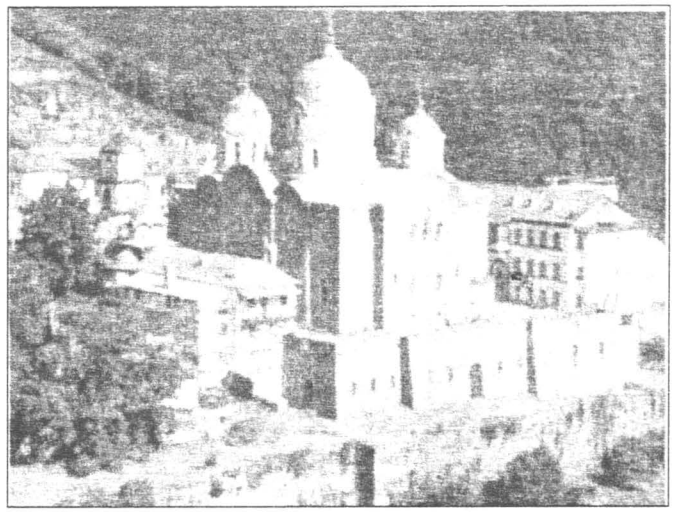

Schitul Românesc Sfântul Prooroc Ilie de la Muntele Athos

Note:

1. Este vorba de două ediții de documente păstrate mai ales la Arhiva Diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe din București, apărute sub semnătura doamnelor Adina Berciu-Drăghicescu și Maria Petre. 1) *Școli și biserici românești din Peninsula Balcanică. Vol. 1 – Documente (1864–1948)*; *Vol. 2 – Documente (1918–1953)*, București, 2004. 2) *Schituri și chilii românești la Muntele Athos. Partea I. Documente (1852–1943)*; *Partea a II-a. Documente (1852–1943)*, București, 2008.

2. Trebuie oricum menționată o importantă lucrare în manuscris, în XVI volume, redactată de un monah român, Irinarh Șișman, dedicată tuturor celor 20 de mânăstiri athonite. Un volum, al doilea, e dedicat schitului Prodromu, dar în cuprinsul lui se află și alte date interesante relative la prezența monahilor români fie în mânăstiri athonite, fie în chilii românești. Date inedite relative la prezența unor monahi români la Muntele Athos și la chiliile lor găsește cel interesat în numeroasele cărți românești din colecțiile unor mânăstiri athonite cum ar fi: Sfântul Pavel (unde se află 1.200 de tipărituri din secolele XVII–XX), Pantokrator, unde se păstrează câteva sute de cărți, Lavra, Kutlumus sau Simonpetra, unde se află aproape 50 de asemenea cărți.

3. Aceste date le-am extras din volumul monahului Irinarh Șișman, pp. 21–23. Restul informațiilor le-am extras din cele două lucrări mai sus menționate.

4. E important că pentru fiecare din cele zece chilii, în document se dă un scurt istoric.

5. Mai există în cele două lucrări și alte situații cu nume de chilii și cu numărul total unde se nevoiau monahi români, din anul 1908 de pildă, cuprinzând mult mai multe chilii (și colibe) unde locuiau monahi români, sau din anul 1920, unde numărul total al călugărilor era avansat la 635. Vezi pentru ultima dată *Școli și biserici*, vol. II, nr. 12, p. 135. Vezi și situația din 1929, *ibidem*, nr. 68, pp. 214–215, și cea din 1931, *ibidem*, nr. 175, pp. 361–363.

6. Volumul dedicat schitului Prodromu, prin materialele publicate acolo, prin documentele publicate după original, dar și prin calitățile artistice, ar trebui să facă obiectul unei publicări, mai ales prin mijloacele tehnice actuale.

7. Vezi cu totul informativ broșura – rară și cu caractere chirilice – sub titlul *Desluşiri atingătoare despre înfiinţarea sfint. Skitu românesku din Muntele Atonului*, «publikatu ku keltuiala Skitului» în 15.000 de exemplare și apărută în 1857, adică atunci când pregătirile pentru înființarea schitului erau în toi. Exemplarul citit de noi la Biblioteca Academiei a aparținut, înainte de a ajunge acolo, cunoscutului baron Barbu Bellio. Mai vezi și publicat de însuși Schitul românesc din Santu Munte, *Documente de la întemeierea schitului și până astezi*, apărut la București în 1878. Cuprinde 60 de documente in extenso, cuprinse între anii 1820 (primul pas în direcția întemeierii schitului) și 1878 (o petiție a «ostenitorului» ieromonahului Nectarie către Mitropolitul Primat al României). La sfârșitul cărții (pp. 95–100) se află un foarte util (și complet) *Inventar* al schitului (descrierea bisericii și a paracliselor, odoare sfinte, lucruri de gospodărie, acarete), descris tot de părintele Nectarie.

Sursele ilustrațiilor: pp. 3, 5, 6–7, 38: fondul documentar al Serviciului Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al BMB; pp. 15, 19, 21, 29: *Eminescu. Un veac de nemurire*, vol. II, album alcătuit de Victor Crăciun, Editura Minerva, Buc., 1991, pp. 398, 399, 411, 417, 430, 485; p. 22: Al.I. Cuza: *A History of Romania*, edited by Kurt W. Treptow, The Center for Romanian Studies, The Romanian Cultural Foundation, Iași, 1996, p. 286; p. 23: arhiva autorului; pp. 33, 35: Wikipedia; p. 34: http://prieteniisfmunteathos.wordpress.com/ 2007/02/20/ interviu-cu-arhim-petroniu-tanase-staretul-schitului-romanesc-prodromu/; coperta II: Augustin Z.N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Editura Sport-Turism, Buc., 1978, p. 112; coperta III: http://nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1994/oe-photo.html; coperta IV: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, coordonator general Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, Buc., 2004, p. 174.

Sursele citatelor: p. 16: Gheorghe Păun, *Teama de toamnă*, Editura Tiparg, Pitești, 2009, p. 5; p. 18: Gheorghe Păun, *Guadalquiviria*, Editura Vergiliu, Buc., 2009, p. 106; coperta II: Constantin Noica, „Introducere la miracolul eminescian", în *Manuscrisele Mihai Eminescu*, ediție coord. de Eugen Simion, vol. I, Academia Română, Editura Enciclopedică, Buc., 2004, p. XI; coperta III: traducerea Discursului de Irina Horea, „Lettre Internationale", primăvara 1995, p. 71; coperta IV: Silviu Angelescu, *Mitul și literatura*, Editura Univers, Buc., 1999, p. 8.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Gheorghe F. ANGHELESCU, Cristian UNTEA, *Părintele Dumitru Stăniloae, un urmaș vrednic al patristicii clasice (bio-bibliografie)*

Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2008, 158 p.

Domnul Gheorghe Anghelescu s-a angajat într-o muncă deosebit de grea prin voința de a alcătui o listă bibliografică completă a diferitelor feluri de lucrări mai mari și mai mici scrise de mine și despre mine, ca și o prezentare a vieții și a activității mele, atât cât a fost cu putință.

Apreciez această muncă nu pentru că constituie o formă de laudă a ostenelilor mele în domeniul scrisului teologic, ci pentru semnul de dragoste pe care mi-l dă cel ce s-a angajat în ea.

Autorul mi-a fost apropiat, cu o deosebită căldură sufletească și cu o consecvență neîntreruptă de la începutul studiilor sale, care au început cu istoria și filosofia și s-au terminat cu teologia.

Îi mulțumesc pentru această dragoste căreia îi dă o formă publică prin lucrarea de față.

Pr. D. Stăniloae, București, 25 Mai 1992

George BANU, *Repetițiile și teatrul reînnoit – secolul regiei*

Coordonarea volumului de Alina Mazilu, traducere de Mirella Nedelcu-Patureau, Editura Nemira, București, 2009, 384 p., XV f. il.

Toți marii reformatori din acest „secol al regiei" care a fost secolul XX o confirmă: reînnoirea teatrului depinde de transformarea și regândirea repetițiilor. Nu se impune un unic mod de a repeta și fiecare figură emblematică a scenei își inventează modul său propriu de a repeta. De aceea noi propunem aici o succesiune de practici care confirmă convingerea că a pune în scenă înseamnă a te confrunta cu experiența deloc imuabilă și stereotipată a repetițiilor. Ele sunt continuu reinventate în funcție de o epocă, o estetică și o personalitate. Aici le putem urmări metamorfozele de la Stanislavski și Meyerhold, la Kantor și Strehler, la Mnouchkine și Brook, de la Robert Wilson și Șerban, la Grüber, Zholdak, Purcărete, Măniuțiu, Tompa... (Autorul)

José SARAMAGO, *Fărîme de memorii*

Traducere din limba portugheză și note de Georgiana Bărbulescu, Editura Polirom, Iași, 2009, 200 p.

Puține personalități literare de talia lui Saramago s-au format într-un astfel de mediu. Născut în 1922, scriitorul portughez a crescut într-un sătuc aflat la aproape o sută de kilometri depărtare de Lisabona. Bunicii lui erau țărani săraci, iar Saramago și-a petrecut anii copilăriei muncind la cîmp, tăind lemne și scoțînd apă. Dar în discursul de recepție a Premiului Nobel, el spune despre bunicul său, Jerónimo, că era omul cel mai înțelept pe care l-a cunoscut vreodată. În serile de vară, își amintește scriitorul, dormeau amîndoi sub un smochin, iar imaginația copilului era hrănită cu „legende, făpturi fabuloase și spaime". Acest murmur neobosit al amintirilor a fost izvorul din care s-a născut universul său literar. („The New York Times")

Pierre LOTI, *Aziyadé* • *Fantoma Orientului*

Traducere din limba franceză de Dan Radu Coman, TKJ Publishing House, București, 2009, 320 p.

Acest povestitor ale cărui vorbe vrăjesc – boem, exotic și extraordinar de romantic – și-a petrecut întreaga viață încercând să scape de constrângerile vieții burgheze. Multe dintre cărțile lui oferă amintiri pline de remușcări, atât de personale, atât de intime încât cititorul este uimit să descopere o asemenea profunzime a sentimentelor. A călătorit pe Mările Sudului, în Asia și Orientul Mijlociu, a iubit cu pasiune profundă și libertate și a scris unele dintre cele mai frumoase romane și cărți de călătorie. Atât adorat cât și blamat de societatea franceză, Loti a trăit o viață despre care majoritatea romanticilor îndrăznesc doar să scrie. Prin muzica, frumusețea și parfumul ce îi însoțesc operele, Pierre Loti rămâne unul dintre scriitorii francezi originali ai celei de-a doua jumătăți a secolului XIX. (Edmund Gosse)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Alexandru DUMITRIU, *Plăcut sau neplăcut, adevărul. Convorbiri cu Ion Brad*
Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2009, 302 p.

Nu i se va putea nega lui Ion Brad o prezență în mai multe sensuri simptomatică într-o literatură ce-și definește acum, istoricește, liniile definitive, certe. (Mircea Zaciu, 1980)

Scriitorul nu-și pune cenușă în cap, nu se disculpă, își recunoaște slăbiciunile, nu pozează în victimă. Are tăria de a nu-și renega convingerile (...) și de a fi un om normal. Îndrăznesc să spun chiar un om adevărat, *oricâte vinovății va pune istoria în cârca lui. Nu suntem toți sfinți, ce să-i faci...*
(Răzvan Voncu, 2001)

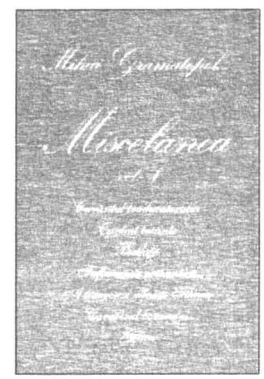

Mihai GRAMATOPOL, *Miscelanea*
Editura Transilvania Expres, Brașov, 2009, 2 vol., vol. 1: 333 p., vol. 2: 355 p.

Vol. 1: Cuvântul traducătorului; Cuvânt înainte; Postfață; Inflexiunea romantică; A tuturor și zilnică Ithacă; Cavalerul barocului; Getica.
Vol. 2: Moira, mythos, drama; Arta imperială a epocii lui Traian; Portretul roman în România; Civilizația elenistică; Arta monedelor geto-dacice; Portret în evantai arheologic; Gramatopoliana.

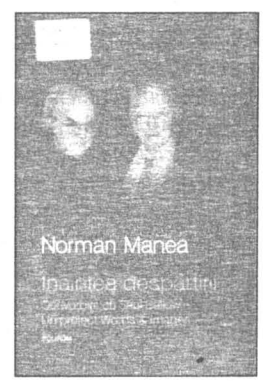

Norman MANEA, *Înaintea despărțirii: convorbire cu Saul Bellow – un proiect Words & Images*
Traducere de Nadina Vișan, Editura Polirom, Iași, 2008, 193 p. + 6 f. il.

Unul dintre titanii literaturii mondiale, Saul Bellow trece în revistă, într-un tulburător dialog cu Norman Manea, cele mai importante momente ale vieții și operei sale. Textul reprezintă ultimul și cel mai cuprinzător interviu al său și evocă secvențe esențiale ale zbuciumatului secol XX, mari personalități politice (Trotki, Churchill, Kennedy, Reagan, Clinton) și literare (Rilke, Rozanov, Kafka, Conrad, Koestler, Ralph Ellison, Isaac Bashevis Singer). Relația lui Bellow cu România, prin intermediul uneia dintre soțiile sale, al lui Eliade și Ionescu, capătă o particulară pregnanță. Un document unic despre conștiința artistică și valorile morale ale scriitorului, despre prietenia dintre cei doi convorbitori. (Polirom)

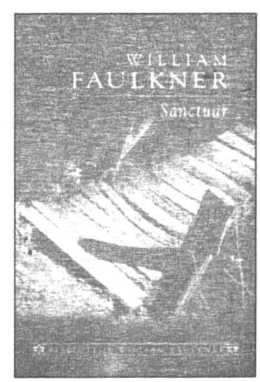

William FAULKNER, *Sanctuar*
Traducere din limba engleză de Mircea Ivănescu, Editura RAO, București, 2008, 288 p.

De-a lungul timpului, Sanctuar *a fost considerat unul dintre cele mai controversate și șocante romane scrise de William Faulkner; este, deopotrivă, romanul care a înregistrat cel mai mare succes de public și de vânzări, devenind în timpul vieții scriitorului singurul bestseller, având ca principală temă violul. Un roman care analizează natura răului, inspirat din operele lui T.S. Eliot și Freud. O poveste sumbră, foarte violentă pentru acele vremuri (cartea a fost publicată în 1931), dar și pentru Faulkner însuși, a răpirii și violării unei tinere fete de colegiu, acțiunea petrecându-se în Comitatul Yoknapatawpha.*
Sanctuar *este o carte ca nici o alta. Una dintre cele șase sau șapte capodopere ale scriitorului, pe care André Malraux o considera a fi* o intruziune a tragediei grecești în romanul polițist. (RAO)

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

Calendarul lunilor
Ianuarie – Luna „Sfinţilor bisericeşti"

Astăzi, când însuşi scrisul a început să cadă în desuetudine, când Internetul a devenit suveran, detronând cartea şi introducând cultul (cultura) imaginii, apelul la tradiţii ar putea să pară desuet. De aceea, scopul acestui demers publicistic, ce se va întinde pe parcursul întregului an 2010, este unul *programatic*. Făcând apel la vasta construcţie spirituală care constituie *universul tradiţional arhaic românesc*, vom evidenţia câteva dintre tradiţiile care au ordonat viaţa înaintaşilor noştri şi care au făcut deliciul vieţii patriarhale bucureştene. Popasurile *în timp*, la sărbători, hramuri şi priveghiuri reprezintă tot atâtea *apeluri la memorie*, dar nu cea ordonată în manualele de şcoală, ci aceea *uitată*, păstrată în mentalul colectiv şi retrăită periodic prin practica mitico-magică a obiceiurilor şi tradiţiilor locale. Acest demers pleacă, indirect, şi din convingerea că umanitatea în general, şi societatea bucureşteană în special, are nevoie, pentru a se salva spiritual, dincolo de infrastructură, sănătate şi învăţământ, de o bună *memorie culturală* menită să armonizeze sufletele noastre „obosite", desacralizate, cu obiceiurile cu valoare de reper. Incursiunea în lumea obiceiurilor strămoşeşti ne poartă către un adevăr incontestabil: „Ceea ce ni se pare credinţă deşartă a fost cândva o realitate care şi-a pierdut temeiul, un fel de coajă de ou care s-a golit de conţinut." (G. Coşbuc)

Odată trecuţi în Anul Nou, chiar din primele ore ale anului gospodarii de odinioară îşi confecţionau „călindare", un fel de oracole populare cu ajutorul cărora încercau să ghicească cum va fi vremea în anul ce urma să vină. Astfel, ei luau 12 foi de ceapă pe care le înşirau pe o poliţă, închipuind lunile anului, şi le lăsau la uscat. A doua zi cercetau să vadă care lună va fi mai ploioasă, în funcţie de felul cum s-a uscat ceapa. Mai insistente, fetele de măritat îşi prevedeau „ursitul" extrăgând, de sub o farfurie, un anumit obiect (pieptenele indica, de pildă, un bărbat cochet, în vreme ce sarea, sau o unealtă agricolă, un om gospodar, sau, după caz, bun ori îngăduitor). Acelaşi ceremonial, al ghicitului ursitei, se aplica prin coborârea în fântână a unei lumânări (de regulă, lumânări de la o cununie). În funcţie de modelul de ceară format se „ghicea" chipul viitorului soţ. Tot acum, fetele îşi alegeau un par dintre stâlpii gardului, la întâmplare. Dacă parul era subţirel, viitorul soţ urma să fie tânăr, iar din contră, un par noduros indica un ales bătrân şi cu o înfăţişare urâtă. Multe fete mai obişnuiau să înconjoare, la miezul nopţii, casa, îmbrăcate sumar şi cu o lumânare în mână, strigând: „Partea mea unde eşti?" Dacă răspundeau câinii, lătrând prelung, însemna că mai aveau de aşteptat până la măritiş. De regulă, ora 12 trebuia să le găsească pe fetele de măritat culcate pentru a-şi visa ursitul. Gospodarii, din contră, sărbătoreau fără oprelişti, mâncarea tradiţională de Sfântul Vasile (prima zi a Anului Nou) fiind capul de porc fiert în zeamă de varză (pe principiul că aşa cum porcul râmă tot înainte, şi lucrurile din gospodărie vor merge mai cu spor).

În noaptea de Anul Nou se primeau copiii cu *sorcovitul*. Se spunea că dacă îţi intră mai întâi în casă un băiat este semn de noroc. În aceeaşi zi se organizau petreceri pentru adolescenţi şi tineri. Fetele îşi dereticau camerele, tot în speranţa că vor fi remarcate cât de bune gospodine sunt, iar gospodarii mai cercetau o dată vremea: dacă era ger, iar cerul era spuzit cu stele... semnele indicau un an bun, cu multe... cununii.

De regulă, luna ianuarie era în întregime dedicată „sfinţilor bisericeşti" (din lb. slavă: „ţercovnaia sviata", sau pe româneşte „circovii" – de iarnă). Circovii (sau „cercovii") erau obiceiuri preluate, susţine Hasdeu, iar apoi Simion Florea Marian, fie din calendarul slav, fie din cel occidental. La slavi, de pildă, sfinţii Antonie (16 ianuarie), Atanasie (17 ianuarie) şi Chiril (18 ianuarie) sunt asociaţi cu protecţia contra bolilor. Datele corespund, desigur, vechiului calendar iulian. Acelaşi lucru este valabil în Occident, unde pojarul sau rujeola se numeau „Focul Sfântului Anton". Şi la

Biserica şi Spitalul Colţei

noi erau invocaţi sfinţii respectivi (numiţi popular şi *atanasii*), consideraţi a fi capabili să protejeze de rujeolă şi dureri de cap. Interesant este că aceşti sfinţi erau asociaţi unor practici terapeutice arhaice, menite să păzească de boli atât oamenii cât şi animalele domestice (de altfel, numele grecesc de *Athanasos* însemna „nemuritor", opusul fiind... eutanasia). Ca o derivare de la aceste procedee ce intră în categoria *etimologiilor populare*, Sfântul Grigorie Teologul (gr. *teolog* = cuvântător de Dumnezeu), sărbătorit la 25 ianuarie, devine protectorul... ologilor (probabil pe principiul că olog/teolog ar fi totuna!)

De altfel, acest grup de sfinţi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur sunt sărbătoriţi în calendarul bisericesc – pe stil nou, gregorian – într-o zi anume, pe 30 ianuarie, zi numită popular şi „Trei Ierarhi" sau „Trisfetitele". Una dintre cele mai frecventate biserici bucureştene, cunoscută şi sub numele de *Biserica Colţei*, are chiar acest hram, „Trisfetitele", şi, ca o completare, „Sfânta Parascheva". A fost construită în 1641 de doi fraţi din familia Doicescu, dintre care unul, Udrea, având rangul de sluger, a cedat fratelui său, *Colţea*, drepturile patrimoniale asupra ctitoriei şi pământului aferent. Între 1695–1698 biserica a fost închiriată Mitropoliei Bucureştilor, cu hramul de Sfânta Parascheva, adăpostind în spaţiile aferente, pe rând, întâi o şcoală publică (1796), pentru ca, din 1704, să devină spital „cu spiţerie, hirurg şi şcoală de ştiinţe". Totodată a fost completat şi hramul, biserica având trei paraclise, celelalte două fiind ale sfinţilor Cosma şi Damian, doctorii „fără arginţi", iar ultimul, dedicat „Tuturor Sfinţilor". Biserica a fost multă vreme cunoscută şi pentru Turnul Colţei, ridicat de ostaşii suedezi ai regelui Carol al XII-lea între 1709–1714, în urma înfrângerii de la Poltava, şi demolat în 1888 pe timpul când primar general al capitalei era renumitul Pake Protopopescu. În Turnul Colţei se afla clopotul de 1.700 kg, „lucrat cu meşteşug şi pietre în tot chipul", cu care se anunţau incendiile. În curtea bisericii a fost înălţată, în 1870, operă a sculptorului Karl Stork, o statuie dedicată spătarului Mihail Cantacuzino, în amintirea daniilor pentru spitalul omonim.

Aşadar, datinile lunii ianuarie, cu excepţia marilor praznice bisericeşti – *Botezul Domnului* (Boboteaza, 6 ianuarie) şi *Naşterea Sfântului Ioan* (Sfântul Ion, Sântionul, 7 ianuarie), aveau un substrat mai degrabă casnic, în acord cu vechile practici păgâne, dar şi cu împrumuturile recente din hagiografia slavă.

Marian NENCESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

ianuarie 2010

♦ 1 ianuarie. **Sfântul Vasile**

♦ ianuarie 1770. 240 de ani de la naşterea compozitorului de muzică bisericească **Macarie Ieromonahul** (1770 – 1836)

♦ ianuarie 1830. 180 de ani de la naşterea folcloristului, prozatorului şi tipografului **Petre Ispirescu** (ian. 1830 – 21 nov. 1887)

♦ 1 ianuarie 1995. 15 ani de la moartea lui **Eugene Wigner**, fizician şi matematician american, Premiul Nobel pentru Fizică în 1963 (17 nov. 1902 – 1 ian. 1995)

♦2 ianuarie 1920. 90 de ani de la naşterea prozatorului american **Isaac Asimov** (2 ian. 1920 – 6 apr. 1992)

♦ 3 ianuarie 1875. 135 de ani de la moartea lui **Pierre Larousse**, lexicograf, enciclopedist, editor francez (23 oct. 1817 – 3 ian. 1875)

♦ 4 ianuarie 1940. 70 de ani de la naşterea scriitorului chinez **Gao Xingjian**, Premiul Nobel pentru Literatură în 2000

♦ 4 ianuarie 1945. 65 de ani de la naşterea chimistului american **Richard R. Schrock**, Premiul Nobel pentru Chimie în 2005

♦ 4 ianuarie 1960. 50 de ani de la moartea scriitorului, filosofului francez **Albert Camus**, Premiul Nobel pentru Literatură în 1957 (7 nov. 1913 – 4 ian. 1960)

♦ 4 ianuarie 1965. 45 de ani de la moartea scriitorului şi criticului literar american **T.S. Eliot** (26 sept. 1888 – 4 ian. 1965)

♦ 4 ianuarie 1975. 35 de ani de la moartea scriitorului italian **Carlo Levi** (29 nov. 1902 – 4 ian. 1975)

♦ 5 ianuarie 1950. 60 de ani de la naşterea eseistului şi istoricului religiilor **Ioan Petru Culianu** (5 ian. 1950 – 21 mai 1991)

♦ 5 ianuarie 1970. 40 de ani de la moartea lui **Max Born**, fizician şi matematician german, Premiul Nobel pentru Fizică în 1954 (11 dec. 1882 – 5 ian. 1970)

♦ 6 ianuarie. **Boboteaza**

♦ 6 ianuarie 1760. 250 de ani de la naşterea folcloristului şi scriitorului **Ioan Budai Deleanu** (6 ian. 1760 – 24 aug. 1920)

♦ 7 ianuarie. **Naşterea Sf. Ioan Botezătorul**

♦ 7 ianuarie 1910. 100 de ani de la naşterea balerinei ruse **Galina Ulanova** (7 ian. 1910 – 21 mart. 1998)

♦ 7 ianuarie 1915. 95 de ani de la naşterea istoricului literar **Fănică N. Gheorghe**

♦ 7 ianuarie 1945. 65 de ani de la naşterea astronomului **Harald Alexandrescu** (7 ian. 1945 – 16 iul. 2005)

♦ 8 ianuarie 1830. 180 de ani de la naşterea lui **Hans von Bülow**, compozitor, dirijor şi pianist german (8 ian. 1830 – 12 febr. 1894)

♦ 8 ianuarie 1905. 105 ani de la naşterea lui **Carl Gustav Hempel**, filosof german (8 ian. 1905 – 9 nov. 1997)

♦ 9 ianuarie 1890. 120 de ani de la naşterea scriitorului ceh **Karel Čapek** (9 ian. 1890 – 25 dec. 1938)

♦ 11 ianuarie 1920. 90 de ani de la naşterea poetului şi traducătorului **Al. Cerna-Rădulescu** (11 ian. 1920 – 21 aug. 1990)

♦ 12 ianuarie 1925. 85 de ani de la naşterea compozitorului **Laurenţiu Profeta** (12 ian. 1925 – 22 aug. 2006)

♦ 14 ianuarie 1850. 160 de ani de la naşterea scriitorului francez **Pierre Loti** (14 ian. 1850 – 10 iun. 1923)

♦ 14 ianuarie 1990. 20 de ani de la moartea prozatorului **Nicolae Stoian** (25 mart. 1935 – 14 ian. 1990)

♦ 15 ianuarie 1795. 215 ani de la naşterea lui **Aleksandr Griboedov**, dramaturg rus (15 ian. 1795 – 11 febr. 1829)

♦ 15 ianuarie 1850. 160 de ani de la naşterea poetului naţional **Mihai Eminescu** (15 ian. 1850 – 15 iun. 1889)

♦ 15 ianuarie 1870. 140 de ani de când Statul român, prin autoritatea ministrului de Externe **Nicolae Callimachi**, notifică Marilor Puteri că noua denumire a statului era aceea de ***România***, conform Constituţiei din 1866 şi actelor internaţionale în vigoare

♦ 15 ianuarie 1955. 55 de ani de la premiera filmului ***Desfăşurarea***, în regia lui Paul Călinescu, prima producţie a Studiourilor de la Buftea

♦ 18 ianuarie 1915. 95 de ani de la naşterea fizicianului **Paul C. Petrescu** (18 ian. 1915 – 4 mart. 1977)

♦ 18 ianuarie 1925. 85 de ani de la naşterea filosofului francez **Gilles Deleuze** (18 ian. 1925 – 4 nov. 1995)

♦ 20 ianuarie 1800. 210 ani de la naşterea dramaturgului **Costache Bălăcescu** (20 ian. 1800 – 29 febr. 1880)

♦ 20 ianuarie 1875. 135 de ani de la moartea pictorului francez **Jean-François Millet** (4 oct. 1814 – 20 ian. 1875)

♦ 20 ianuarie 1900. 110 ani de la moartea lui **John Ruskin**, scriitor, critic de artă şi filosof englez (8 febr. 1819 – 20 ian. 1900)

♦ 20 ianuarie 1920. 90 de ani de la naşterea cineastului italian **Federico Fellini** (20 ian. 1920 – 31 oct. 1993)

♦ 21 ianuarie 1885. 125 de ani de la naşterea geografului **George Vâslan** (21 ian. 1885 – 6 aug. 1935)

♦ 21 ianuarie 1950. 60 de ani de la moartea scriitorului englez **George Orwell** (25 iun. 1903 – 21 ian. 1950)

♦ 22 ianuarie 1875. 135 de ani de la naşterea regizorului american de film **D.W. Griffith** (22 ian. 1875 – 23 iul. 1948)

♦ 23 ianuarie 1940. 70 de ani de la naşterea poetei **Ileana Mălăncioiu**

♦ 24 ianuarie 1859. **Unirea Principatelor Române**

♦ 24 ianuarie 1905. 105 ani de la naşterea actorului **Grigore Vasiliu-Birlic** (24 ian. 1905 – 14 febr. 1970)

♦ 24 ianuarie 1920. 90 de ani de la moartea pictorului italian **Amedeo Modigliani** (12 iul. 1884 – 24 ian. 1920)

♦ 24 ianuarie 1945. 65 de ani de la naşterea teoreticianului literar, etnologului şi prozatorului **Silviu Angelescu**

♦ 26 ianuarie 1855. 135 de ani de la moartea poetului francez **Gérard de Nerval** (22 mai 1808 – 26 ian. 1855)

♦ 26 ianuarie 1920. 90 de ani de la naşterea lui **Marcel Aderca**, traducător şi editor (26 ian. 1920 – 2008)

♦ 26 ianuarie 1925. 85 de ani de la naşterea eseistului, criticului şi istoricului literar **Nicolae Balotă**

♦ 26 ianuarie 1925. 85 de ani de la naşterea actorului american **Paul Newman** (26 ian. 1925 – 26 sept. 2008)

♦ 26 ianuarie 1940. 70 de ani de la naşterea prozatorului **Grigore Zanc**

♦ 26 ianuarie 1990. 20 de ani de la moartea lui **Lewis Mumford**, istoric, filosof şi scriitor american (19 oct. 1895 – 26 ian. 1990)

♦ 27 ianuarie 1775. 235 de ani de la naşterea filosofului german **Friedrich von Schelling** (27 ian. 1775 – 20 aug. 1854)

♦ 28 ianuarie 1880. 130 de ani de la naşterea pictorului **Camil Ressu** (28 ian. 1880 – 1 apr. 1962)

♦ 28 ianuarie 1955. 55 de ani de la naşterea preşedintelui Franţei, **Nicolas Sarkozy**

♦ 29 ianuarie 1860. 150 de ani de la naşterea scriitorului rus **Anton Pavlovici Cehov** (29 ian. 1860 – 15 iul. 1904)

♦ 30 ianuarie. **Sfinţii Trei Ierarhi (Trisfetitele)** – Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur

♦ 31 ianuarie 1935. 75 de ani de la naşterea scriitorului japonez **Kenzaburo Oe**, Premiul Nobel pentru Literatură în 1994

♦ 31 ianuarie 1920. 90 de ani de la naşterea scriitoarei şi traducătoarei poloneze **Danuta Bieńkowska** (31 ian. 1920 – 20 sept. 1992)

♦ 31 ianuarie 1955. 55 de ani de la naşterea jucătoarei de tenis **Virginia Ruzici**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Eugen SIMION – Mihai Eminescu's Manuscripts 2

Marian NENCESCU – Calea Victoriei between East and West. A Study of Cultural Animation 3

Bucharest Metropolitan Library – Old Books 10

History of the Book – BIBLIOTECA PENTRU TOŢI – A POPULAR COLLECTION (1895–1995) 11

Contemporary Autographs – *Gheorghe PĂUN* 16

The National Museum of Romanian Literature's Awards 19

Cultural Events of Bucharest Metropolitan Library's Branches 20-22

Ion CONSTANTIN – The Union of Romanian Principalities' Anniversary in Chişinău 23

Cultural Breviary 24

Digitization of Written Patrimony in France – Interview with Frédéric Mitterand 25

Agnese PERRONE – Electronic Book Collection Development in Italy: A Case Study 27

Roswitha POLL, Peter TE BOEKHOST – Measuring Quality. Performance Measurement in Libraries (VIII) 30

Digital Projects in UK and the Netherlands 32

Florin MARINESCU – Romanian Monks at Mount Athos 33

Catalogue – New Books 36

Marian NENCESCU – Calendar of Months – January, the Month of Church Saints 38

Cultural Calendar – January 2010 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25
BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06
Redacţia: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130
E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacţia: Ion HOREA (redactor şef onorific), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacţie), Marian NENCESCU (redactor responsabil), Florin PREDA, Gabriela TOMA, Radu VLĂDUŢ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociaţia noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Preţul unui număr este de 12 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 144 RON. Primul an de apariţie: 1998.

Tipărit la Tipografia COPERTEX

Redacţia revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

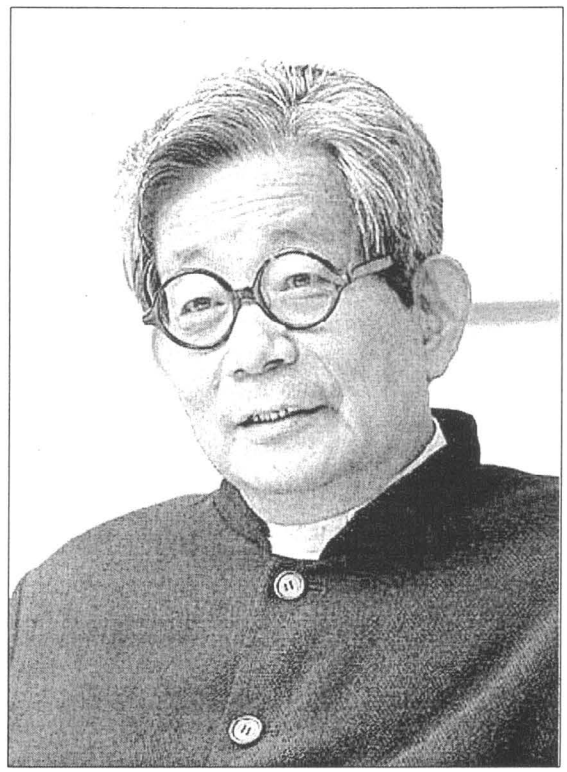

KENZABURO OE

– 75 de ani –

„… doresc ca misiunea mea de romancier să permită deopotrivă celor care se exprimă prin cuvinte, cât şi cititorilor, să se elibereze de propriile suferinţe şi de acelea datorate vremurilor pe care le trăiesc, şi să-şi vindece sufletele de răni. Am spus că eu personal sunt rupt între cei doi poli ai ambiguităţii japoneze. Am făcut eforturi să mă lecuiesc şi să-mi revin de pe urma acestei dureri prin intermediul literaturii. M-am străduit de asemenea, cât am putut, să mă rog pentru armonia lăuntrică a concetăţenilor mei japonezi…“

„Japonia cea ambiguă şi eu“

Fragment din Discursul rostit cu prilejul decernării Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1994

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SILVIU ANGELESCU

– 65 de ani –

„Că basmul, legenda, snoava, balada, ghicitoarea sînt forme de organizare proprii creației poetice orale este un lucru cunoscut. Este mai puțin cunoscut faptul că aceste forme au dat naştere unor «dublete» în sistemul literaturii, deci în planul creației poetice de aspect scriptural. Pentru a le diferenția de corespondentele lor orale, atunci cînd numim aceste forme, recurgem la o terminologie greoaie şi generatoare de confuzii deoarece vorbim despre «basme culte», «legende culte», «balade culte» etc. … Dezavantajul numirii inadecvate este compensat, în cazul acestor transferuri de forme, de avantajul de a semnala asemănătorul şi diferitul, continuitatea şi ruptura. Ca şi dizlocarea de substanță, dizlocarea de forme este un martor al intenției culturii majore de a participa la valorile culturii minore.“

„Mitul şi literatura“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro